ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ISSN 0857-2909

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๓๒

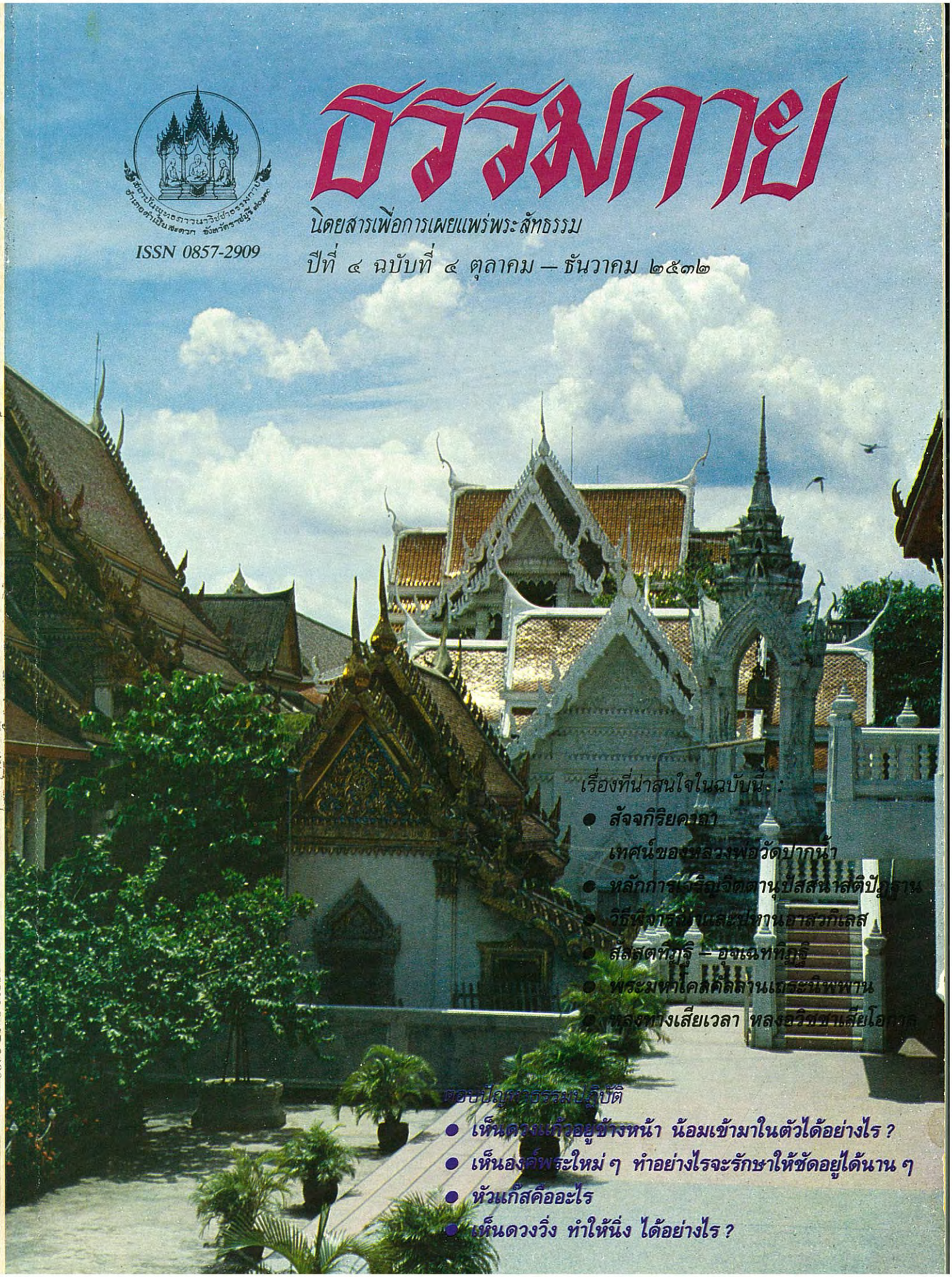

เรื่องที่น่าสนใจในฉบับนี้ :

- สัจจกิริยคาถา เทศน์ของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- หลักการเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน
- วิธีนิจจารณและปหานอาสวกิเลส
- สัสสตทิฏฐิ – อุจเฉททิฏฐิ
- พระมหาโคลคัลลานเถระนิพพาน
- หลงทางเสียเวลา หลงอวิชชาเสียโอกาส

ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ

- เห็นดวงแก้วอยู่ข้างหน้า น้อมเข้ามาในตัวได้อย่างไร ?
- เห็นองค์พระใหม่ ๆ ทำอย่างไรจะรักษาให้ชัดอยู่ได้นาน ๆ
- หัวแก๊สคืออะไร
- เห็นดวงวิ่ง ทำให้นิ่ง ได้อย่างไร ?

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปทรงวางศิลาพระฤกษ์พระมหาวิหารประดิษฐานพระไตรปิฎกหินอ่อน หลวงพ่อวัดปากน้ำ ในบริเวณพุทธมณฑล ต.ศาลายา อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม เมื่อ ๑๒ ก.ย. ๒๕๓๒

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์
(เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี
(ช่วง วรปุญโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี
(ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี
(วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร
(วีระ คณุตตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม
(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ.๗)
พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล
(มงคลบุตร)
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ
(อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร
ผู้จัดการ :
รศ. ดร. พัฒนะ ภวะนันท์
บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ. ดร. ธีระ เกรอต
กองบรรณาธิการ
รศ. ถาวร สุทธิพงษ์
แพทย์หญิง คุณสวรรยา เดชอุดม
ผศ. ดร. พีระดา สิริจินตกาญจน์
ผศ. ดร. ศิริพร สิทธิประณีต
ผศ. เบญจา ตระกูลบุญ
คุณอรวรรณ เวศอุไร
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์
ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณวีระ เนตยกุล
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล
ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณบำรุง บุญเชื้อ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณสมชาย บุญเชื้อ
ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ
รูปเล่ม/ตัวเรียงอักษรคอมพิว :
บริษัท วีซั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทร. ๒๕๕-๒๘๕๘, ๒๕๔-๓๓๐๑-๒
พิมพ์ที่ :
ศรีเมืองการพิมพ์ ๕/๓๙ ถนนรองเมือง
ซอย ๕ กทม. ๑๐๕๐๐
นายประยุทธ คมอำนาจสกุล ผู้พิมพ์โฆษณา
โทร. ๒๑๔๕๖๖๐, ๒๑๔๕๓๗๐

อธิบายปก :
ทัศนียภาพอันสวยงาม สวยเย็น มุมหนึ่งของ
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ วัดต้นแบบวิชชาธรรมกาย

นิตยสาร "ธรรมกาย" ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๒

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
สัจจกิริยคาถา ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๕
มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
หลักปฏิบัติฯ ของการเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ..... พระเสริมชัย ชยมงฺคโล ๙๔
ธรรมปฏิบัติ
: พิจารณาและปหานอาสวกิเลส ..... พระภาวนาโกศลเถร ๒๑
จากพระไตรปิฎก ๔
ประสบการณ์ผู้ปฏิบัติธรรม
หลงทางเสียเวลา หลงอวิชชาเสียโอกาส ..... อรวรรณ ๑๘
ตอบปัญหาธรรม ..... มงคลบุตร ๑๑๐
ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๓
แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๘๖
ธรรมสำหรับเยาวชนะ
สมาบัติ ๘ ..... ศศิประภา ศากยบุตร ๓๐
ร้อยคำธรรมกวี
ต้นไม้ ..... ป. ระฆังสมบูรณ์ ๘๕
เสียงจากผู้ปฏิบัติ ..... บ.ก. ๑๐๖
ปกิณกะ
จากวันนั้น...ถึงวันนี้ ..... ประกายธรรม ๒๗
ทานบารมีของพระโพธิสัตว์ ..... สณ. วิวัฒน์ แสงถวิล ๓๓
สัสสตทิฏฐิ – อุจเฉททิฏฐิ ..... เปมงฺกโรภิกขุ ๓๗
พระมหาโมคคัลลานเถระนิพพาน ๓๙
ชีวิตกับธรรมะ ..... สมเด็จพระธีรญาณมุนี ๖๑
พระพุทธศาสนาต่างกับศาสนาอื่นอย่างไร ..... ศศิประภา ศากยบุตร ๘๒
อย่างไรเรียกว่ากัลยาณมิตร ..... สุมะนะ ๙๑
สัจจะ ..... รัตนะอาภรณ์ ๑๐๓
ท้ายเล่ม
หยุด ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกายของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ. ดำเนินสะดวก ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร
● **อัตราค่าสมาชิก :** ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนดาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรงศูนย์กลางกายเหนือสะดือสองนิ้วมือ เป็นดวงแก้วกลมใส เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของดาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิ เรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอ ในอริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหัตน์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอยออก ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้เดินดวงเดินกายคือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก
แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

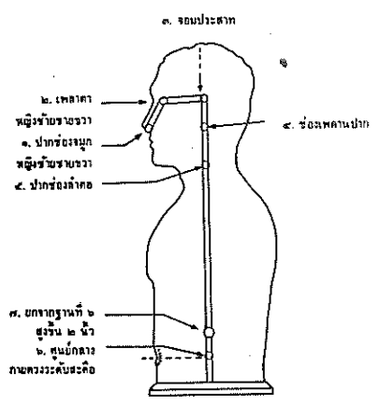

ถ้อยแถลง

ผู้ปฏิบัติธรรมย่อมควรร่าเริงในธรรม ปราศจากความหวาดกลัวภัยอื่นใด นอกจากกลัวการสะสมรากเหง้าแห่งความชั่ว ซึ่งต้องการปัญญาละเอียดจึงจะสามารถแยกได้ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ที่พระผู้มีพระภาควางไว้ การเข้าใกล้ครูบาอาจารย์หรือผู้ที่ทรงคุณธรรมสูงกว่า ย่อมต้องได้แสงสว่างแห่งปัญญา ร่าเริงในธรรม ผู้ปฏิบัติธรรมต้องมีหลักธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยว ไม่ใช่เอาความพอใจของผู้หนึ่งผู้ใดเป็นที่ยึดเหนี่ยว

ถ้าว่าใครเคารพสัทธรรมละก็ ไม่ต้องหาข้าว...ไม่ต้องเที่ยวขอเขานะ ไปนั่งอยู่คนเดียวในป่า เขาก็ต้องเลี้ยง... เอาอาหารไปเลี้ยง เอาผ้าให้นุ่งห่ม... พระพุทธเจ้าท่านสำเร็จแล้ว ท่านเคารพสัทธรรมอย่างเดียว... มีมาใน **พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี สัจจกิริยคาถานี้** เป็นคำตอบสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่วางตัวไม่ถูก ว่าเคารพสัทธรรมอย่างเดียวเท่านั้นย่อมถือว่าอยู่ในโอวาทของพระศาสดา พระอรหันต์ ครูบาอาจารย์แล้ว

การพิจารณาเห็นจิตในจิตนั้นมิใช่แต่เพียงให้ติดตามดูจิตเฉย ๆ แต่มีความมุ่งหมายที่จะให้กำจัดหรือปหานกิเลสนั้น ๆ ในทันทีที่รู้สึกตัวทีเดียว มิฉะนั้นการปฏิบัติภาวนาธรรมก็แทบจะไร้ผล นี้เป็นวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญยิ่ง ของการเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน จะปฏิบัติอย่างไร? ติดตามได้ในบทความ **หลักปฏิบัติและวัตถุประสงค์ของการเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน** และ **วิธีเจริญจิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน: พิจารณาและปหานอาสวกิเลส** (ต่อจากฉบับก่อน)

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกมาก เช่น สัสสตทิฏฐิ-อุจเฉททิฏฐิ การนิพพานของพระมหาโมคคัลลานเถระ ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายที่เจอกันบ่อย ๆ ฯลฯ

ขอแก้คำผิดในฉบับก่อน กค.-กย. ๓๒ หน้า ๙๙ คอลัมน์แรก บันทัดที่ ๑๖ แก้เป็น "หน้า ๔๒๑ บันทัดที่ ๒ ตอนแก้ด้วยอรรถกถาอิติวุตตก"

ทานสำคัญที่กำลังจะมาถึงคือ กฐิน เป็นกาลทาน ทำได้เฉพาะช่วงเวลาที่พระบรมศาสดากำหนด และ เป็นการสงเคราะห์พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ตามวัดต่าง ๆ ในปีนี้ทาง**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี** กำหนดทอด **กฐินสามัคคี** ในวันอาทิตย์ที่ ๑๕ **ตุลาคม** ๒๕๓๒ มีรถรับส่งฟรีออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ และทางเข้าวัดปากน้ำภาษีเจริญ เวลา ๐๗.๓๐ น. จึงขอเชิญชวนทุกท่านไปร่วมทอดกฐินสามัคคีโดยพร้อมเพรียงกัน

บรรณาธิการ ■

"ฐานสูตร"

ว่าด้วยโทษการคลุกคลีคณะ และคุณการไม่คลุกคลี

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุชอบคลุกคลีด้วยหมู่ ยินดีในการคลุกคลีด้วยหมู่ ประกอบความยินดีในการคลุกคลีด้วยหมู่ ชอบคณะ ยินดีคณะ ประกอบความยินดีในคณะ จักเป็นผู้อยู่รูปเดียว ยินดียิ่งในวิเวก ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้
เมื่อไม่อยู่รูปเดียว ยินดียิ่งในวิเวก จักถือนิมิตแห่งจิต ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้
เมื่อไม่ถือนิมิตแห่งจิต จักบำเพ็ญสัมมาทิฏฐิให้สมบูรณ์ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้
ไม่บำเพ็ญสัมมาทิฏฐิให้สมบูรณ์แล้ว จักบำเพ็ญสัมมาสมาธิให้สมบูรณ์
ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้
ไม่บำเพ็ญสัมมาสมาธิให้สมบูรณ์แล้ว จักละสังโยชน์ ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้
ไม่ละสังโยชน์แล้ว จักกระทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่จะมีได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่ชอบคลุกคลีด้วยหมู่ ไม่ยินดีในการคลุกคลีด้วยหมู่ ไม่ประกอบความยินดีในการคลุกคลีด้วยหมู่ ไม่ชอบคณะ ไม่ยินดีคณะ ไม่ประกอบความยินดีในคณะ
จักเป็นผู้อยู่รูปเดียว ยินดียิ่งในวิเวก ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้
เมื่อเป็นผู้อยู่รูปเดียว ยินดียิ่งในวิเวก จักถือนิมิตแห่งจิต ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้
เมื่อถือนิมิตแห่งจิต จักบำเพ็ญสัมมาทิฏฐิให้สมบูรณ์ ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้
บำเพ็ญสัมมาทิฏฐิให้สมบูรณ์แล้ว จักบำเพ็ญสัมมาสมาธิให้สมบูรณ์
ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้
บำเพ็ญสัมมาสมาธิให้สมบูรณ์แล้ว จักละสังโยชน์ ข้อนี้ย่อมเป็นฐานะที่จะมีได้
ละสังโยชน์แล้ว จักกระทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน ข้อนี้ย่อมป็นฐานะที่จะมีได้

สุ. อัง. ฉักก. แปล ๒๒/๓๓๙

สัจจกิริยคาถา

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

๒๓ กรกฎาคม ๒๔๕๗

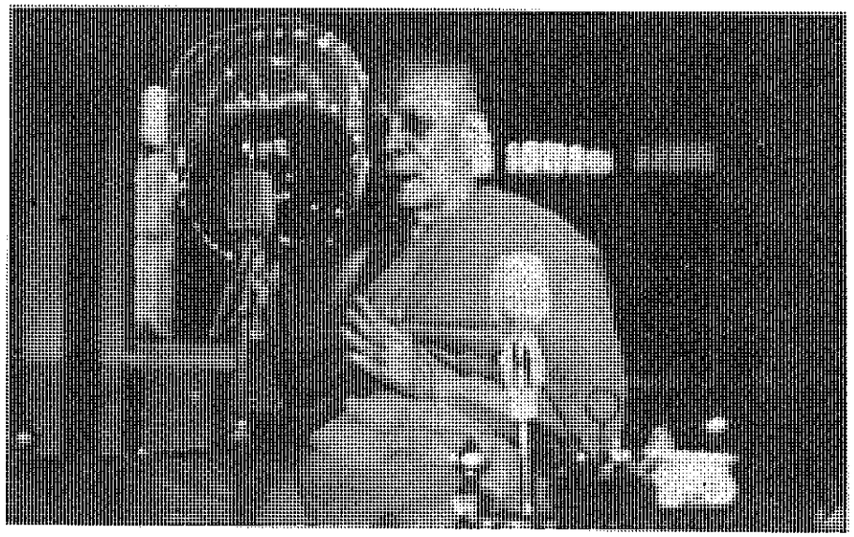

...ผู้ที่เคารพสัทธรรมนั่นแหละจะถึงซึ่งความเป็นใหญ่ เป็นใหญ่อย่างไร ด่าท่านก็ไม่โกรธ แกไม่อิจฉาริษยาใคร แกตั้งอยู่ในธรรมของแกมั่น ไม่ง่อนแง่นไปตามใคร ถึงเด็กก็ต้องยกว่าเป็นผู้ใหญ่ คนชนิดนี้ถึงกลางคนก็ต้องยกให้เป็นผู้ใหญ่ ถึงเป็นผู้หญิงก็ต้องถือว่าเป็นบัณฑิตถี หญิงประกอบด้วยปัญญา หญิงเป็นใหญ่...

...หากว่าเป็นสามเณรก็เป็นประธานของคนได้ เป็นภิกษุก็เป็นประธานของคนได้ เป็นคนแก่ก็ยิ่งน่านับถือหนักเข้า น่าบูชาหนักเข้า...

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ พุทฺโธ เม สรณํ วรํ
เอเตน สจฺจวชฺเชน โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ ธมฺโม เม สรณํ วรํ
เอเตน สจฺจวชฺเชน โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ สงฺโฆ เม สรณํ วรํ
เอเตน สจฺจวชฺเชน โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา
เย จ อตีตา สมฺพุทฺธา เย จ พุทฺธา อนาคตา
โย เจตรหิ สมฺพุทฺโธ พหุนฺนํ โสกนาสโน
สพฺเพ สทฺธมฺมครุโน วิหรึสุ วิหาติ จ
อถาปิ วิหริสฺสนฺติ เอสา พุทฺธาน ธมฺมตา
ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน มหตฺตมภิกงฺขตา
สทฺธมฺโม ครุกาตพฺโพ สรํ พุทฺธาน สาสนนฺติฯ

ณ บัดนี้จักได้แสดงธรรมิกถา แก้ด้วย**สัจจกิริยคาถา** วาจาเครื่องกล่าวในกาลกระทำสัจ เรียกว่าสัจจกิริยคาถา วาจาเครื่องกล่าวในกาลกระทำสัจนั้น สัจจะต้องแสวงหาความจริง หญิงก็ดี ชายก็ดี ถ้าว่าเป็นคนจริงอยู่แล้ว ก็ได้ชื่อว่าเป็นคนมีสาระแก่นสาร หรือภิกษุสามเณรก็ดี ถ้าว่าเป็นภิกษุสามเณรที่จริงอยู่แล้ว ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีสาระแก่นสารจริง นี่แหละเป็นที่มั่นหมายของพระศาสดาทุก ๆ พระองค์ ที่ล่วงไปแล้วมากน้อยเท่าใดสำเร็จด้วยความจริงทั้งนั้น ที่จะมาในอนาคตกาลภายภาคหน้าเท่าใดก็สำเร็จด้วยความจริง ความจริงอันนี้แหละ หญิงชายคฤหัสถ์บรรพชิตทุกทั่วหน้า ควรให้มีในสันดานของอาตมา

...ความจริงอันนี้เป็นบารมีของพระพุทธเจ้า ที่ได้สั่งสมอบรมมาทุก ๆ พระองค์ จะเว้นเสียสักพระองค์หนึ่งไม่ได้เลย เว้นความจริงแล้วเป็นอันไม่สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าทีเดียวอย่างแน่นอน...

ถ้ามีความจริงอยู่แล้ว ถึงจะแก่เฒ่าชราสักเท่าใดก็ตามเถิด ได้ชื่อว่าเป็นคนมีแก่นสาร ถึงจะตั้งอยู่ในวัยเป็นเด็ก ก็ได้ชื่อว่าเป็นคนมีแก่นสาร ความจริงอันนี้เป็นบารมีของพระพุทมธเจ้า ที่ได้สั่งสมอบรมมาทุก ๆ พระองค์ จะเว้นเสียสักพระองค์หนึ่งไม่ได้เลย เว้นความจริงแล้วเป็นอันไม่สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าทีเดียวอย่างแน่นอน เหตุนี้เราท่านทั้งหลาย หญิงชายคฤหัสถ์บรรพชิตทุกทั่วหน้าเมื่อรู้จักหลักที่จริงนั้นเป็นอย่างไร ตามวาระพระบาลีท้าย ยกขึ้นเป็นตำรับตำรา **นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ** ที่พึ่งอื่นของเราไม่มี **พุทฺโธ เม สรณํ วรํ** พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยการกล่าวสัจนี้ **โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา** ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ **นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ** ที่พึ่งอื่นของเราไม่มี **ธมฺโม เม สรณํ วรํ** พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยความสัจนี้ **โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา** ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ ที่พึ่งอื่นของเราไม่มี **สงฺโฆ เม สรณํ วรํ** พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยความกล่าวสัจนี้ **โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา** ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

นี่เนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาได้ความเท่านี้ นี่เป็นหลักสำคัญ ที่จะแสดงสัจจกิริยคาถานี้เพราะเนื่องมาจากสัปดาห์ก่อน ๆ โน้น สัปดาห์ต้นวันอังคารเมื่อเข้าพรรษาแสดงถึงธรรมที่ขาวกับธรรมดำ ซึกดำให้ละเสีย ซึกขาวให้เจริญต่อไป **ซึกดำเป็นปหาตัพพธรรม ซึกขาวเป็นภาเวตัพพธรรม** และให้พิจารณากายวาจาใจของตนด้วยตนของตนเอง ไม่มีชั่วด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ตัวเองพินิจพิจารณาแล้วว่า เสียหายพิรุธอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ คนอื่นจะพินิจพิจารณาด้วยใจของตน หาความเสียหายไม่ได้ แม้ทั้งตนและบุคคลอื่น ทั้งพินิจพิจารณาด้วยปัญญาด้วยก็ไม่เห็นความพิรุธเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใด เห็นความดีชัด ๆ นั่นแหละ ให้รักษาความดีอันนั้น ไม่ให้กระจัดกระจาย ให้แน่นอนในขันธสันดาน นี่ในขั้นต้นเมื่อเข้าพรรษา กัณฑ์ที่สองรองลงมา ให้เคารพพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ พระสังฆรัตนะ แล้วแสดงให้รู้จักพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะด้วย

วันนี้ ในสัจจกิริยคาถานี้ เพราะเราท่านทั้งหลายทุกทั่วหน้าอยากหาที่พึ่งกันนัก ที่ว่าไม่รู้ที่พึ่งจริงอยู่ที่ไหน ที่พึ่งจริงนี่แหละเป็นตัวสำคัญนัก เข้าใจว่าเงินเป็นที่พึ่ง ทองเป็นที่พึ่ง หาเงินหาทองไปแล้วก็ตาย ไม่เห็นติดตัวไปสักนิดเดียว หาเงินหาทองได้แล้วไม่ติดตัวไปเลย นี่เข้าใจว่าเงินทองเป็นที่พึ่งแล้วนะ บางพวกคิดไปอีกว่าเป็นตายก็ได้ภรรยาสักคนเถิด จะได้พึ่งพาอาศัยกันและกัน เอ้าพอได้ภรรยาแล้ว ได้ลูกอีกคนเถิดจะได้พึ่งพาอาศัยลูกต่อไป ผู้หญิงก็เช่นกัน ได้สามีสักคนเถิดจะได้พึ่งสามีต่อไป พอได้สามีแล้วได้ลูกสักคนสองคนเถิด จะได้พึ่งลูกต่อไป แล้วลงท้ายเป็นอย่างไรบ้าง ถามท่านยายท่านตาดูบ้างซิ ท่านก็รู้หรอก ท่านบอกว่าเหลวทั้งนั้น ไม่ใช่ที่พึ่งจริงอะไรสักอย่างหนึ่ง ที่พึ่งเหลวไหลทั้งนั้น

เหตุนี้แหละที่พึ่งแน่แท้แน่นอนทีเดียวนั้นพึ่งอื่นไม่ได้ พึ่งอื่นพระพุทธเจ้าไม่ทรงรับสั่งเลย รับสั่งว่าพึ่งตัวของตัวนี่แหละ ที่ทรงรับสั่งว่า **อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ** ตนนี่แหละเป็นเกาะ

อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ ตัวนี้แหละเป็นที่พึ่งของตัว **สุทฺธิ ปจฺจตฺตํ อสุทฺธิ ปจฺจตฺตํ** บริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์เฉพาะตัว **นาญฺโญ อญฺญํ วิโสธเย** บุคคลอื่นทำบุคคลอื่นให้บริสุทธิ์ไม่ได้ ต้องตัวของตัวเองจึงได้ ตัวของตัวเองรักความบริสุทธิ์ก็ทำความบริสุทธิ์ของตัวได้ ตัวเองรักความบริสุทธิ์แต่ไม่ทำบริสุทธิ์ใส่ตัว ก็บริสุทธิ์ไม่ได้ ไม่ทำบริสุทธิ์ใส่ตัวก็ชื่อว่าไม่รักตัว ลงโทษตัวอย่างขนาดหนัก **เมื่อทำความบริสุทธิ์ให้แก่ตัวแล้ว ช่วยตัวเองอย่างขนาดหนัก** ทำความไม่บริสุทธิ์ใส่ตัว เหมือนเรามีผ้าที่สะอาดเอาของโสโครกมาประพรมเสียผ้านั้นเป็นอย่างไร ผ้าที่สะอาดนั้นก็ดูไม่ได้ กลายเป็นของเลวเกวไป คนที่สะอาดคนที่ดี ๆ แท้ ๆ คนที่บริสุทธิ์แท้ ๆ ไปประพฤติชั่วเข้าเป็นอย่างไรก็เหมือนผ้าเปื้อนสกปรกนั่นแหละ ใช้ไม่ได้ดุจเดียวกัน ต้องรักษาความสะอาดนั้นไว้ พระองค์ทรงรับสั่งว่า **อตฺตทีป อตฺตสรณา นาญฺญสฺสรณา ธมฺมทีปา ธมฺมสรณา นาญฺญสฺสรณา** ว่าตัวนี่แหละเป็นเกาะ ตัวนี่แหละเป็นที่พึ่งของตัว สิ่งอื่นไม่ใช่ รับสั่งอย่างนี้ บัดนี้ในสัจจกิริยคาถาท่านยกขึ้นไว้ว่า **นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ** ที่พึ่งอื่นของเราไม่มี **พุทฺโธ เม สรณํ วรํ** พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา อ้าวรู้หละ! พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเราแท้ ๆ แล้วจะคิดว่ากระไร พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเราละ เราจะเอาใจเข้าจรดในรูปพระปฏิมากรนี่หรือ รูปพระประธานในโบสถ์นี่หรือ นั่นหรือคือพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา ?

พระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน หรืออยู่ในตัวเราหรือนอกตัวเรา คิดดูซิว่าพระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหนที่เรานับถือพระพุทธเจ้า เอาหละ จะเอาใจไปเข้าที่ไหน จรดเข้าที่พระปฏิมากรนี่หรือ หรือนับถือพระธรรม พระธรรมเป็นที่พึ่งของเรา นั่น เอาใจไปจรดในพระธรรมในตู้ ในใบลานนั่นหรือ นับถือพระสงฆ์นั่นหรือ เอาใจไปจรดเข้าที่ตรงนุ่งเหลืองสมมตินี่แหละ หรือว่ากระไรกัน นึกดูซิ ท่านตาท่านยายเชียวนะ กล่าวเข้าอย่างนี้ละก็ ท่านตาท่านยายง ที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังนั้นงง เอ! นี่จะเอาใจไปจรดที่ใดแน่ จึงได้ถูกพระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์ หรือโน้นเอาใจเข้าที่พระสิทธารถราชกุมาร ที่กรุงกบิลพัสดุ์ ผู้เป็นบุตรพระเจ้าสุทโทธนะสิริมหามายา ที่ได้ดับขันธ์ปรินิพพานไปแล้วที่เมืองกบิลพัสดุ์โน้น ไปจรดเข้าที่พระพุทธเจ้าตรัสปฐมเทศนาธัมมจักกัปปวัตนนสูตรนั่นหรือหรือว่าเอาใจเข้าไปจรดเข้าที่พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ หรือ พระยสะ ๕๕ พระราชกุมาร ๓๐ ชฎิลพันสามรูปโน้น หรือ **พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ**

หรือไม่อย่างนั้น หรือพระพุทธเจ้าอยู่ในตัว **พระพุทธเจ้า** แปลว่า **ตรัสรู้** ความรู้ในตัวเรานี้แหละเป็นพระพุทธเจ้า อย่างนั้นหรือ หรือพระธรรมอยู่ในตัว ทำถูกทำจริงที่อยู่ในตัวนี่แหละ นั่นคือพระธรรม แล้วตัวของตัวที่รักษาความดีความถูกความจริงไม่ให้หายไป ความรู้นั่นไม่หายไป ที่รักษาไว้ได้นั่นหรือเป็นพระสงฆ์ อย่างนี้ก็เหลว

ทั้งนั้น เอาจริงไม่ได้เลย เอาหลักฐานไม่ได้ ไม่ใช่พระพุทธเจ้าอันประเสริฐ ไม่ใช่พระธรรมอันประเสริฐ ไม่ใช่พระสงฆ์อันประเสริฐ

พระพุทธเจ้าอันประเสริฐนั่นมีจริง ๆ หนาแต่ว่าอยู่ในตัวเรานี่แหละ **พระพุทธเจ้าเป็นเนมิตกนาม พระธรรมก็เป็นเนมิตกนาม พระสงฆ์ก็เป็นเนมิตกนาม ไม่ใช่พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ตัวพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะนั่นแหละ เป็นตัวจริง** ยืมให้บังเกิดเป็น**พุทฺโธ** ยืมให้บังเกิดเป็น**ธมฺโม ยืมให้บังเกิดเป็นสงฺโฆ พุทธรัตนะ** ยืมให้บังเกิดนั่นไปตรัสรู้ธรรมทั้งสี่เกิดสงฆ์เข้าประณามขึ้นเป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นกับพระองค์ เป็น**พุทฺโธ พระธรรมรัตนะ**เล่า ได้**ทรงผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว** รักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว เกิดสงฆ์ที่เป็นเนมิตกนาม

เกิดขึ้น เรียกว่า**ธมฺโม** นี่เป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นอย่างนี้ ก็ส่วน**สังฆรัตนะ**เล่า **รักษาธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้าไว้ไม่ให้หายไป** ธรรมนั่นแหละอันพระสงฆ์ทรงไว้ ธรรมอันพระสงฆ์ทรงไว้ **สงฺเฆน ธาริโต** ธรรมอันพระสงฆ์ทรงไว้ ที่ท่านทรงธรรมไว้ได้นั่นแหละ เป็นเนมิตกนามเกิดขึ้น เรียกว่า **สงฺโฆ พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ** เกิดขึ้นเป็นเนมิตกนามเหมือนอย่างกับนาม **อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ** เป็นเนมิตกนามทั้งนั้น **สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ** เป็นเนมิตกนามทั้งนั้น **สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ** นี่เป็นเนมิตกนามทั้งนั้น ไม่ใช่ตัวจริง

ตัวจริงนะ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะนั่นแหละที่เป็นที่พึ่งที่จริง ๆ อยู่ที่ไหน ท่านจะเอาใจไปจรดที่ตรงไหนจึงจะถูกพระพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ จะจรดให้ถูกแท้ ๆ ละก็ **ในมนุษย์นี่แหละมีพุทธรัตนะ ทางไปถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะมีอยู่ในกายมนุษย์นี่ จะให้ถูกแท้ ๆ ต้องจรดอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ในกายมนุษย์นี่แหละ เอาใจหยุดที่เดียวพอหยุดกึกเข้า ก็ถูกพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะทีเดียว พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ**

สังฆรัตนะไปทางนี้ นั่นก็จะถูกทางเท่านั้น ยังไม่ใช่ถูกองค์พุทโธ ธัมโม สังโฆเลย ยังไม่ใช่ถูกองค์ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะเลย ถูกแต่ทางเท่านั้น

เอาเถอะถูกทางนั้นเป็นพบตัวแน่นอนละ ไม่ต้องสงสัย เมื่อถูกทางแล้วก็ใจหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ พอหยุดถูกส่วนเข้าจะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ถูกส่วนเข้าจะเข้าถึงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ หยุดกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์หนักเข้า นี่ลัดว่าลัด ๆ ให้เร็วขึ้น หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ถูกส่วนเข้า จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ถูกส่วนเข้า จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ถูกส่วนเข้า จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียดหนักเข้า จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ถูกส่วนหนักเข้า จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด ถูกส่วนเข้า จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็น**ธรรมกาย** พอถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ก็เห็นตัวทีเดียว

เข้าถึง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายมนุษย์** หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ ทำให้เป็นกายมนุษย์

...ธรรมกายหยาบนั่นแน่! นั่นแหละตัวพุทโธหละ ตัวพุทธรัตนะหละ เป็นเนมิตกนามให้เกิดขึ้นว่าพุทโธ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั่นแหละเป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นให้เป็นธัมโม พระธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะก็ธรรมกายละเอียดนั่นแหละเป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นเรียกว่าสังโฆ...

ก็เห็น**กายมนุษย์ละเอียด** โด่อยู่นี่เอง

พอเข้าถึงกายมนุษย์ละเอียด หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ก็เห็น**กายทิพย์** พอเข้าถึงกายทิพย์ หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ก็เห็น**กายทิพย์ละเอียด**

หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ก็เห็น**กายรูปพรหม** หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ก็เห็น**กายรูปพรหมละเอียด**

เข้าถึงกายรูปพรหมละเอียด หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ก็เห็น **กายอรูปพรหม** หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ก็เห็น**กายอรูปพรหมละเอียด**

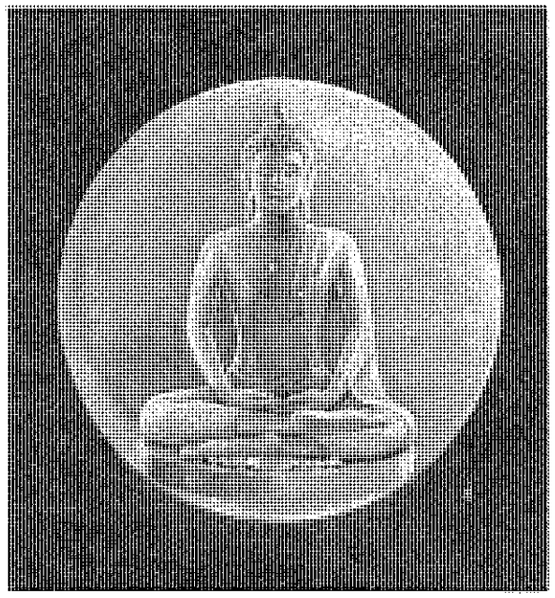

หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด ก็เห็น**กายธรรม** รูปพระปฏิมากรเกตุดอกบัวตูม ใสเหมือนกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า งามนัก อย่างน้อย ๆ หน้าตักไม่ถึง ๕ วา แต่ว่านี่**ธรรมกายหยาบ** ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายหยาบ วัดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย ใจธรรมกายไปหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายหยาบนั่นแหละ ถูกส่วนเข้า ก็เห็น**ธรรมกายละเอียด** เส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรมเท่าหน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม เห็นชัด ๆ อย่างนี้

เมื่อเห็น **ธรรมกายหยาบ** นั่นแน่! นั่นแหละตัว **พุทโธ**หละ ตัว**พุทธรัตนะ**หละ เป็นเนมิตกนามให้เกิดขึ้นว่า **พุทโธ ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็นธรรมกายนั่นแหละ เป็นเนมิตกนามเกิดขึ้นให้เป็น**ธัมโม พระธรรมรัตนะ** และ**สังฆรัตนะก็ธรรมกายละเอียด**นั่นแหละ เป็นเนมิตกนามเกิดขึ้น เรียกว่า **สังโฆ**

นั่นต้องจรด นี่ไม่ใช่จดชื่อนะ จรดตัวจริงนี่ต้องเอาใจไปนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพุทธรัตนะทีเดียว วัดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย เอาใจหยุดนิ่งอยู่ตรงนั้นนิ่งอยู่ทีเดียวนะ ถูกพระพุทธรัตนะ ถูกพระธรรมรัตนะ ถูกพระสังฆรัตนะ ไม่ต้องมีสองต่อไปนิ่งอยู่ทีเดียว ถูกพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะนี่ที่พึ่งจริง ๆ เป็นอย่างนี้นะ ถ้ารู้จักที่พึ่งจริงอย่างนี้แล้ว อย่าเอาใจไปจรดที่อื่นนะ จรดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพุทธรัตนะนั่นพอถูกส่วนเข้าแล้วจะเข้าถึง**ธรรมกายละเอียด**

จรดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายละเอียดเข้าแล้ว นั่นดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายละเอียด วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว ใจธรรมกายละเอียดหยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้ธรรมกายละเอียด พอถูกส่วนเข้าแล้ว จะเข้าถึง**ธรรมกายพระโสดา** หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม หยุดอยู่กลางดวงธรรมให้เป็น**ธรรมกายพระโสดา** พอถูกส่วนเข้าแล้ว จะเข้าถึง**ธรรมกายโสดาละเอียด** หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา ดวงธรรมวัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๐ วาเท่ากัน กลมรอบตัว

หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระโสดาละเอียด พอถูกส่วนเข้าจะเข้าถึง **ธรรมกายพระสกทาคา** หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกทาคา วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๐ วา กลมรอบตัว

หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกทาคา จะเข้าถึง**ธรรมกายพระสกทาคาละเอียด** หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกทาคาละเอียด วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๕ วา กลมรอบตัว

ใจธรรมกายพระสกทาคาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกทาคาละเอียด พอถูกส่วนเข้าแล้ว จะเข้าถึง**ธรรมกายพระอนาคา** หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา และดวงธรรมวัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๕ วา กลมรอบตัว หยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระอนาคาหยาบนั่นแหละ พอถูกส่วนเข้า จะเข้าถึง**ธรรมกายพระอนาคาละเอียด** หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระอนาคาละเอียด ๒๐ วาเท่ากันกลมรอบตัว

ใจของธรรมกายพระอนาคาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระอนาคาละเอียดนั่นแหละ พอถูกส่วนเข้าแล้วก็เข้าถึง**ธรรมกายพระอรหัต** หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระอรหัต วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ วา กลมรอบตัว หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระอรหัต พอถูกส่วนเข้า ก็จะเข้าถึง **ธรรมกายพระอรหัตละเอียด** หน้าตัก ๓๐ วา สูง ๓๐ วา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระอรหัตละเอียด วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓๐ วา กลมรอบตัวเหมือนกัน นั่นเป็นธรรมกายพระอรหัตละเอียด

แผนนี้แหละพระสมณโคดมท่านทรงสั่งสอนมา **พระอรหัต ท่านก็คิดเอาเอง ค้นเอาเอง ค้นทั่วถึงหมด ไม่ต้องเกรงใจใคร ไปถึงหมด นรก สวรรค์ไปตลอด** นรกสี่ร้อยห้าสิบหกขุมดูตลอด อบายภูมิทั้งสี่ สัตว์ดิรัจฉาน เปรต อสุรกาย มนุษย์ดูตลอด กายทิพย์ดูตลอด ชั้นจาตุมหาราช ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมารดี ปรนิมมิตวสวัตดี **ไปพูดกันได้ ถามอะไรกันได้ ไปทำอะไรกันได้ รู้เรื่องกันหมด ตลอดจนกระทั่งไปถึงรูปพรหม ๑๖ ชั้น อรูปพรหม ๔ ชั้นไปตลอด นิพพานไปตลอด พระพุทธเจ้าไปอยู่ในนิพพานที่ไหน ไปพบกันหมด ไปพูดกันได้ ถามกันได้ทั้งนั้น** นี่ถ้าแม้ว่าเข้าถึงที่พึ่งอันนี้แล้ว เลิศประเสริฐอย่างนี้ นี่ถ้าว่าผู้หนึ่งผู้ใดเข้าถึงได้ดังนี้แล้ว ก็นี่วาจากล่าวสัจจะอันนี้แหละ ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทุกเมื่อเถิดความจริงเป็นอย่างนี้

เมื่อรู้จักความจริงดังนี้แล้ว พระพุทธเจ้าท่านได้สำเร็จตัดกิเลสเป็นสมุจเฉท ท่านรู้ว่าท่านเป็นศาสดาจารย์เอกในโลกรูปภพ อรูปภพ ไม่มีใครล้ำท่านทีเดียว ไม่มีใครถึงท่านทีเดียว มารพรหม อยู่ใต้บังคับ ใต้อำนาจหมด ท่านเฝ้านึกในพระทัยว่า เออ! นี่เราจะเคารพใครละ ธรรมดาการเคารพนั่น ถ้าว่ามนุษย์คนใดมีความเคารพแน่นหนาอยู่แล้วก็ มนุษย์คนนั้นมีหลักฐาน ภิกษุ

...นักปราชญ์ทุก ๆ ประเทศเขากล่าวกันว่า คนที่ชั่วร้ายนะไม่สำคัญนัก พอแก้ได้ เขาอิดหนาระอาใจและเกลียดคนไม่มีศาสนานี่แหละ เขาอิดหนาระอาใจรังเกียจนักคนไม่มีศาสนานั่น ไม่มีที่จรดของใจ ไม่รู้จะเอาใจไปจรดกับอะไร ไม่รู้ที่พึ่งเสียด้วย ไม่มีที่จรดไม่มีที่พึ่งทีเดียว ไม่มีที่พึ่งก็จะเอาหลักที่ไหน จะเอาอะไรมาแก้ไข เธอแก้ไขไม่ได้ เพราะไม่มีหลักใจเสียแล้ว...

สามเณรองค์นั้นมีหลักฐาน อุบาสกอุบาสิกาเคารพสิ่งใดมั่นหมายอยู่แล้ว ก็ได้ชื่อว่าอุบาสกอุบาสิกาคนนั้นมีหลักฐาน ถ้าว่าไม่มีที่เคารพ ไม่มีหลักฐานกันทีเดียว ไม่มีหลักฐานทีเดียว

นักปราชญ์ทุก ๆ ประเทศ เขากล่าวกันว่า คนที่ชั่วร้ายนะไม่สำคัญนัก พอแก้ได้ เขาอิดหนาระอาใจและเกลียดคนไม่มีศาสนานี่แหละ เขาอิดหนาระอาใจรังเกียจนักคนไม่มีศาสนานั่น ไม่มีที่จรดของใจ ไม่รู้จะเอาใจไปจรดกับอะไร ไม่รู้ที่พึ่งเสียด้วย ไม่มีที่จรดไม่มีที่พึ่งทีเดียว ไม่มีที่พึ่งก็จะเอาหลักที่ไหน จะเอาอะไรมาแก้ไข เธอแก้ไขไม่ได้เพราะไม่มีหลักใจเสียแล้ว คนต้องมีหลักใจ อย่างพระพุทธเจ้าท่านได้เป็นศาสดาเอกในโลก ต้องมีหลักพระทัย หลักใจเหมือนกัน ถ้าไม่มีหลักใจแล้ว ท่านจะไปเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นเองเป็นเอกอุดมในโลกไม่ได้ เมื่อท่านพบหลักใจเป็นหลักฐานแล้ว ท่านก็แนะนำสั่งสอนสรรพสัตว์ทั้งหลายให้มีหลักใจ ไม่ใช่มีเองนะ ไม่ใช่ไปหาเองหรอก มีเอง เมื่อถึงพระอรหัตแล้ว เอาใจจรดติดแน่นที่ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหัตทีเดียว ไม่ขยับเขยื้อน ไม่เลื่อนทีเดียว ตั้งหลักตายตัวทีเดียว ตั้งแน่นตายตัวทีเดียว ตามวาระพระบาลีท่านยกเป็นตำรับตำราเอาไว้ว่า **เย จ อตีตา สมฺพุทฺธา** พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่ล่วงไปแล้วด้วย **เย จ พุทฺธา อนาคตา** พระพุทธเจ้าเหล่าใดที่จะมาในอนาคตกาลภายภาคข้างหน้าด้วย **โย เจตรหิ สมฺพุทฺโธ พหุนฺนํ โสกนาสโน** พระ-

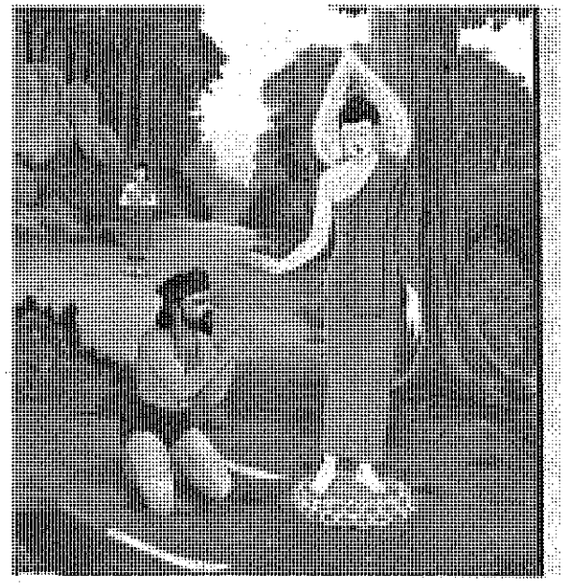

...เคารพสัทธรรมนั้นเป็นอย่างไร ใจนั้นก็ตั้งอยู่กลางดวงธรรมนั้น ไม่เขยื้อนเลยทีเดียว ตั้งตายตัวตั้งแน่นหนา ตั้งติดทีเดียว...

สัมพุทธเจ้าองค์ใด ผู้หยั่งความโศกของคนเป็นอันมากให้พินาศไป ซึ่งปรากฏอยู่ในบัดนี้ **สพฺเพ สทฺธมฺมครุโน พระพุทธเจ้าทั้งสิ้นล้วนเคารพสัทธรรม สพฺเพ สทฺธมฺมครุโน** ล้วนเราเคารพสัทธรรมทั้งสิ้น

เคารพสัทธรรมนั้นเป็นอย่างไร ใจนั้นก็ตั้งอยู่กลางดวงธรรมนั้น ไม่เขยื้อนเลยทีเดียว ตั้งตายตัวตั้งแน่นหนา ตั้งติดทีเดียว และตำรับตำราอ้างว่า **อินฺทขีลูปโม** แน่นหนาเหมือนเสาเขื่อนที่ปักไว้หน้าผา ลมพัดไปจากทิศทั้งสี่ไม่เคลื่อนเลย อีกนัยหนึ่ง **ปพฺพตูปโม** เหมือนภูเขาที่ตั้งอยู่โดยปกติธรรมดา ลมที่จะพัดมาจากทิศทั้งสี่จะให้ภูเขาเขยื้อนไม่ได้เลย นี่ฉันใดก็ดี ใจของพระแน่นในธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างนี้ แต่ว่าปุถุชนก็ไม่แน่นหนาขนาดนั้น พระโสดาก็ติดอยู่บ้างแล้ว พระสกคาทาแน่นอยู่หน่อย พระอนาคาแน่นขึ้น พอถึงพระอรหันต์แน่นจริงทีเดียว เหมือนเสาเขื่อนทีเดียว เหมือนภูเขาทีเดียว ไม่เขยื้อนตามไปทางใดหละ แน่นขนาดนั้นนั่นแหละมีที่พึ่ง ท่านได้ที่ตั้งของใจ ที่ปักของใจ ที่ติดของใจ ไม่ไหวเขยื้อนไปตามใครละ **โลกธรรมทั้งสี่จะมาระดมพระองค์ให้ใจพระองค์เขยื้อนไม่ได้** ตายตัวทีเดียว **ตั้งอยู่ในพรหมวิหาร** ฝ่ายเดียว **เมตตา** รักใคร่ปรารถนาจะให้เป็นสุข **กรุณา**ความสงสารคิดช่วยจะให้พ้นทุกข์ **มุทิตา**พลอยยินดีในเมื่อผู้อื่นเขาได้ดี **อุเบกขา**วางเฉยเมื่อแก้ไขอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ก็เฉย หรือถ้าแก้ไขได้ก็แก้ไป แก้ไขไม่ได้ก็เฉยเสีย อุเบกขา ไม่สมน้ำหน้า ไม่อิจฉาริษยาอย่างหนึ่งอย่างใดเลย นี่หน้าที่ของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้ เพราะเหตุนั้นพระพุทธเจ้าท่านเป็นผู้เคารพสัทธรรม **วิหรึสุ วิหาติ จ** มีอยู่แล้วด้วย พระพุทธเจ้ามีอยู่แล้วด้วย ที่ตรัสรู้ไปแล้วมากน้อยเท่าใดมีอยู่แล้วด้วย **วิหาติ จ** มีอยู่ในบัดนี้ด้วย ปัจจุบันนี้ที่มี **ธรรมกาย**นั้นเป็นพระพุทธเจ้าทั้งนั้น

คำว่าพระพุทธเจ้ามี ๖ จำพวก **สัพพัญญูพระพุทธเจ้า ๑ ปัจเจกพุทธเจ้า** ข้อที่ ๒ **สาวกพุทธเจ้า**เป็นที่ ๓ **สุตพุทธเจ้า**ที่ ๔ **พหุสุตตพุทธเจ้า**ที่ ๕ **อนุพุทธเจ้า**เป็นที่ ๖ พระพุทธเจ้ามี ๖ จำพวก

เป็นธรรมกายแล้วเป็นพระพุทธเจ้าทั้งนั้น **เป็นอนุพุทธเจ้า** ตามเสด็จพระพุทธเจ้าไปนั่นแหละคือพระพุทธเจ้า นั่นแหละมีอยู่ในปัจจุบันนี้ด้วย **อถาปิ วิหริสฺสนฺติ** มีต่อไปในภายภาคข้างหน้าด้วย พระพุทธเจ้าจำพวกที่ยังไม่เป็นธรรมกาย พอเป็นธรรมกายแล้วก็เป็นปัจจุบันขึ้น ถ้ายังไม่เป็นธรรมกาย ก็เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตไป นี่ปรากฏอย่างนี้ **เอสา พุทฺธาน ธมฺมตา** ข้อนี้เป็นธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ปรากฏ

อย่างนี้อยู่เนืองนิตย์อัตตา **ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน มหตฺตมภิกงฺขตา** เพราะเหตุนั้น บุคคลมีความใคร่ประโยชน์ของตน **อตฺตกาเมน มหตฺตมภิกงฺขตา** จำนงความเป็นใหญ่ ไม่มีใครถึงละ **สทฺธมฺโม ครุกาตพฺโพ สรํ พุทฺธนสาสนํ** พึงระลึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เมื่อจำนงความเป็นใหญ่ให้ระลึกคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ควรเคารพสัทธรรม พึงเคารพสัทธรรม **ผู้ที่เคารพสัทธรรมนั่นแหละจะถึงซึ่งความเป็นใหญ่ เป็นใหญ่อย่างไร ด่าท่านก็ไม่โกรธ แกไม่อิจฉาริษยาใคร แกตั้งอยู่ในธรรมของแกมั่น ไม่ง่อนแง่นไปตามใคร ถึงเด็กก็ต้องยกว่าเป็นผู้ใหญ่ คนชนิดนี้ถึงกลางคนก็ต้องยกให้เป็นผู้ใหญ่ ถึงเป็นผู้หญิงก็ต้องถือว่าเป็นบัณฑิตถี หญิงประกอบด้วยปัญญา หญิงเป็นใหญ่** ไม่ใช่หญิงเลวทราม ไม่ใช่หญิงง่อนแง่นคลอนแคลน มั่นคงตั้งเป็นหลักเป็นฐาน เป็นหัวหน้าประธานของคนได้ **หากว่าเป็นสามเณรก็เป็นประธานของคนได้ เป็นภิกษุก็เป็นประธานของคนได้ เป็นคนแก่ก็ยิ่งน่านับถือหนักเข้า น่าบูชาหนักเข้า** เพราะตั้งมั่นอยู่ในธรรมไม่ง่อนแง่นไม่คลอนแคลน จะด่าจะว่าจะเสียดสีสักเท่าหนึ่งเท่าใดก็ยิ้มแฉ่ง สบายอกสบายใจเพราะตั้งมั่นอยู่ในพระธรรม คนที่ว่านั้นก็ไม่รู้เดียงสา เหมือนพระพุทธเจ้า ใครจะไปด่าก็ด่าไปซิ ใครจะไปเสียดสีก็เสียดสีไปซิ ไม่เขยื้อนเลย ไม่กระเทือนเลย นี่แหละทางพระพุทธศาสนาประสงค์จริงอย่างนี้ ให้ตั้งมั่นให้เคารพสัทธรรม

แต่ว่าเคารพสัทธรรมนั้นเคารพอย่างไร เอาอีกแหละ เคารพไม่ถูก ถึงแก่เฒ่าชราปานใด เป็นภิกษุ สามเณร อุบาสกอุบาสิกา เคารพสัทธรรมนั่นเคารพอย่างไร เหมือนภิกษุสามเณรอย่างนี้แหละ บูชานับถืออยู่ เป็นกระถางธูปของพลเมืองอยู่ แต่ว่าไม่รู้ตัว ไม่รู้ตัวว่าเป็นกระถางธูปของพลเมืองอยู่ ไม่เดียงสา ได้แต่ประพฤติเลวทรามต่ำช้าผิดธรรมผิดวินัย นั่นฆ่าตัวเองทั้งเป็นแล้ว ไม่ให้เขานับถือ ไม่ให้เขาบูชา ให้เขาเกลียดแล้ว ให้เขาลงโทษแล้ว หนักเข้าเขาก็ให้สึกเสีย อยู่ไม่ได้ ภิกษุสามเณรอยู่ไม่ได้แล้ว ประพฤตินอกรีตผิดธรรม ผิดวินัย นิดหน่อยหนึ่งไม่ให้ล้ำกรอบกระทบกรอบศีลที่เดียว ตั้งมั่นอยู่ในกลางศีลทีเดียว เป็นภิกษุก็ตั้งมั่นอยู่ในศีล ๒๒๗ สิกขาบท ไม่กระทบกรอบของศีล ตั้งมั่นอยู่ในศีลทีเดียว

...ถ้าว่าใครเคารพสัทธรรมละก็ ไม่ต้องหาข้าว ไม่ต้องหาข้าวสารนะ ไม่ต้องเที่ยวขอเขานะ ไปนั่งอยู่คนเดียวในป่า เขาก็ต้องเลี้ยง เขาก็ต้องเอาข้าวไปเลี้ยง เอาอาหารไปเลี้ยง เอาผ้าให้นุ่งห่ม อย่าไปทุกข์ร้อนไปเลย ให้มั่นอยู่ในสัทธรรมเข้าเถิด...

เป็นอุบาสกก็ตั้งมั่นอยู่ในศีลของอุบาสกทีเดียว ในศีล ๕ ศีล ๘ ตามหน้าที่ ไม่กระทบกรอบของศีลทีเดียว เป็นอุบาสิกาก็ตั้งมั่นอยู่ในศีลมั่นคง ไม่กระทบกรอบของศีลทีเดียว ตั้งอยู่ในศีลทีเดียว ถ้าว่าเป็นได้ขนาดนี้ นั่นแหละเรียกว่า **สทฺธมฺมครุโน** เคารพสัทธรรมหละ ใครก็ต้องไหว้ ใคร ๆ ก็ต้องบูชา เพราะเหตุว่ามีธรรมเป็นหลัก เป็นประธาน เป็นแก่นแน่นหนาไม่ง่อนแง่นไม่คลอนแคลน เหลวไหลโลเล ได้ชื่อว่าเป็นอายุพระพุทธศาสนาต่อไป ภิกษุสามเณรประพฤติได้ขนาดนั้น ก็จะได้เป็นตัวอย่างของอุบาสกอุบาสิกา จะได้เป็นตำรับตำราของอุบาสกอุบาสิกาในปัจจุบันนี้ และภายภาคข้างหน้า อุบาสิกาล่ะ ได้เช่นนี้ก็จะได้เป็นตำรับตำราของอุบาสิกาในยุคนี้และภายภาคหน้าต่อไป ชื่อว่าเป็นอายุพระพุทธศาสนา ให้เคารพสัทธรรม

เคารพสัทธรรมนั้นดีประเสริฐอย่างไรหรือ ดังกล่าวแล้วทุกประการ **ถ้าว่าใครเคารพสัทธรรมละก็ ไม่ต้องหาข้าว ไม่ต้องหาข้าวสารนะ ไม่ต้องเที่ยวขอเขานะ ไปนั่งอยู่คนเดียวในป่า เขาก็ต้องเลี้ยง เขาก็ต้องเอาข้าวไปเลี้ยง เอาอาหารไปเลี้ยง เอาผ้าให้นุ่งห่ม อย่าไปทุกข์ร้อนไปเลย ให้มั่นอยู่ในสัทธรรมเข้าเถิด** สัทธรรมนี่แหละเป็นตัวสำคัญ **สทฺธมฺโม ครุกาตพฺโพ** พระพุทธเจ้าท่านสำเร็จแล้ว ท่านเคารพสัทธรรมอย่างเดียว ใจท่านแน่นในกลางดวงสัทธรรมนั่นแหละ ก็อุบาสกอุบาสิกาเล่า ยังไม่มีนี่ ธรรมขั้นสูงยังไม่มีกับเขา อยากจะได้สัทธรรม จะเอาใจไปจรดตรงไหนเล่า จุดศูนย์กลางของกายมนุษย์ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ นิ่งอยู่กลางนั่นแหละให้เห็นดวงให้ได้ ถ้าไม่เห็นก็จรดอยู่กลางดวงนั่นแหละ อย่าไปจรดที่อื่น จะตัดหัวขั้วแห้งก็ไม่จรดที่อื่น จะตัดหัวขั้วแห้งเขาบอกว่าโน่นแน่เจ็บไข้ เต็มทีจะตายแล้ว หมอที่โน้นแน่ดีนักยิ้มเฉย ใจปักอยู่ที่ธรรมนั่น ปวดแข้งปวดขาจัดปักเข้าไป ร้องโอย ๆ ก็ช่าง เขาบอกว่าโน่นแน่ะผู้เป่าเก่งอยู่ที่โน่นดีนัก ยิ้มเฉย ยิ้มแฉ่ง เอาใจปักอยู่ที่ธรรมนั่นแหละ ใคร ๆ ไม่ช่วยก็ปวดตายไปเถิด ไม่ได้เคลื่อนไปจากธรรม มั่นใจปักอยู่ที่ธรรมนั่นเอง ขนาดนี้แม้จะไม่ถึงธรรมกาย ไม่มีพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ยังไม่เข้าถึง แต่ว่าเข้าถึงเช่นนี้ ถูกทางพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะแน่นอนแล้ว เมื่อถูกทางเช่นนี้แล้วก็มั่นเชียว เคารพมั่นทีเดียว ไม่ง่อนแง่น ไม่คลอนแคลน ไม่ท้อถอยละ จะเป็นจะตายก็ช่างเถิด มั่นอยู่กับธรรมรัตนะกลางกายมนุษย์นั่นแหละ ถ้ามีกายมนุษย์ละเอียด ก็มั่นอยู่กับดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดนั่นแหละ ถ้ามีกายทิพย์ละก็ มั่นอยู่ในดวงธรรม ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ที่มีอยู่ในศูนย์กลางกายทิพย์นั่นแหละ สามเท่าฟองไข่แดงของไก่ หรือกายทิพย์ละเอียด สี่เท่าฟองไข่แดงของไก่ กายทิพย์ละเอียดก็หยุดนิ่งอยู่นั่นแหละ ถ้ากายรูปพรหมก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นรูปพรหมนั่นแหละ ห้าเท่าฟองไข่แดงของไก่ หรือหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียดหกเท่าฟองไข่แดงของไก่ กลมดิ่งเชียว หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ถ้าถึงอรูปพรหมละก็ใจของกายอรูปพรหมแน่นอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นอรูปพรหมทีเดียว เจ็ดเท่าฟองไข่แดงของไก่ กลมรอบตัวงดงามนัก ผ่องใส หรือเข้าศูนย์กลางอรูปพรหมละเอียด หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียดทีเดียว ไม่ง่อนแง่นไม่คลอนแคลนในทางใดทางหนึ่งทั้งหมด ไม่เลอะ ๆ เทอะ ๆ ไม่เหลวไหล เขาว่าจ้าวคนโน้นแน่นะ จ้าวผีมันจะดีกว่ามนุษย์อย่างไร มนุษย์ดีกว่าจ้าวผีเป็นก่ายเป็นกอง ถ้าว่ามีฤทธิ์มีเดชก็เหมือนผีซิ มนุษย์ก็มีฤทธิ์เดชส่วนมนุษย์เหมือนกัน ข้าฯ ก็มีฤทธิ์ส่วนนั้นในธรรมรัตนะเหมือนกัน ข้าฯ ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน ไม่ตามใครละ นี้แหละ **สทฺธมฺโม ครุกาตพฺโพ** คนชนิดนี้แหละ ภิกษุก็ดี สามเณรก็ดี อุบาสกก็ดี อุบาสิกาก็ดี ได้ชื่อว่าได้เคารพสัทธรรมแท้ ๆ จริงเลย ควรนับถือควรไหว้ควรบูชาทีเดียว

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ ตามวาระพระบาลีที่ยกขึ้นไว้ในเบื้องต้นตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา ด้วยอำนาจสัจวาจาที่อ้างธรรมเทศนาตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแด่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า **สพฺพพุทฺธานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระพุทธเจ้าทั้งปวง **สพฺพธมฺมานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระธรรมทั้งปวง **สพฺพสงฺฆานุภาเวน** ด้วยอานุภาพพระสงฆ์ทั้งปวง **ปิฏกตฺตยานุภาเวน** ด้วยอานุภาพปิฎกทั้งสาม คือวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก ปรมัตถปิฎก **ชินสาวกานุภาเวน** ด้วยอำนาจชินสาวกของท่านผู้ชนะมาร จงดลบันดาลให้ความสุขสวัสดิ์อุบัติบังเกิดมีในขันธปัญจกแห่งท่านทายกและอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมติว่ายุติธรรมิกถาด้วยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

■■■■

หลงทางเสียเวลา หลงอวิชชาเสียโอกาส

อรวรรณ

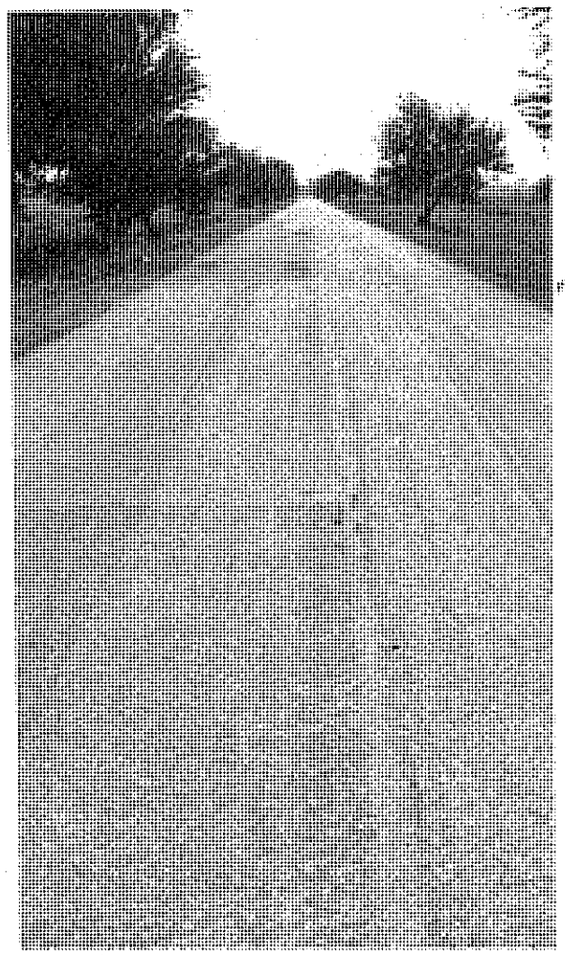

อวิชชา คือความไม่รู้ เป็นเครื่องกั้นปัญญา ทำให้ต้องเสียโอกาสและเสียเวลา ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่ถือตนว่าเป็นปัญญาชนที่มีการศึกษามาก ซึ่งที่จริงแล้วทุกคนนับแต่เกิดมาก็ไม่รู้ไปหมดทุกเรื่อง แต่ที่สำคัญคือ เมื่อไม่รู้แล้วควรจะได้หาโอกาสศึกษา และเมื่อศึกษาแล้วอย่าด่วนสรุปว่าสิ่งที่ได้ศึกษานั้นถูกต้องหมดแล้ว ดีที่สุดแล้วจนกว่าจะได้รับฟังผู้รู้หลาย ๆ ท่านได้กล่าวตรงกันและเทียบเคียงกับสิ่งเดียวกันแล้วเห็นจริง จึงจะพอเป็นแนวทางในการที่จะสรุปได้ ประสบการณ์นี้ได้กับตัวข้าพเจ้าเองโดยตรง ที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ถึง ๑๐ กว่าปี

ขณะเรียนมัธยม ข้าพเจ้าเคยได้ยินเพื่อนเล่าให้ฟังถึงสำนักปฏิบัติธรรมแห่งหนึ่งที่มีการนั่งสมาธิ และมีนิสิตนักศึกษาไปปฏิบัติธรรมกันมาก แต่ข้าพเจ้ายังไม่ได้สนใจ จนกระทั่งได้อ่านหนังสือรายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง ที่กล่าวถึงการปฏิบัติธรรมแบบธรรมกายของเด็กประถมแห่งหนึ่ง ซึ่งเด็กที่เห็นดวงแก้วแล้วมีความประพฤติดีและเรียนดี ต่อมาได้อ่านหนังสือเผยแพร่ของสำนักปฏิบัติธรรม

แห่งนี้ ที่กล่าวถึงการนำอานุภาพธรรมกายไปใช้ช่วยคนในอบายภูมิได้ ในขณะนั้นข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าอานุภาพธรรมกายช่างมีมากมายเหลือเกิน จนอยากปฏิบัติให้ได้ผลบ้าง (ซึ่งต่อมาข้าพเจ้าจึงได้มีโอกาสทราบว่าอานุภาพธรรมกายนั้นที่แท้จริงยังมีอีกมากมายเหลือคณานับ ถ้าได้มีโอกาสเจริญภาวนาวิชชาชั้นสูง) ถึงกับตั้งจิตอธิษฐานกับพระพุทธรูป ขอให้ได้ปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ในขณะนั้นก็ยังไม่ทราบว่า ผู้นำวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้ามาเผยแพร่ คือพระมงคลเทพมุนี หรือหลวงพ่อสดวัดปากน้ำ

ขณะเรียนมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เข้าเรียนที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และในปีแรกต้องไปเรียนที่วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม ได้ไปที่สำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้สม่ำเสมอ ถึงแม้จะเดินทางใช้ระยะเวลาและระยะทางไกลชนิดที่ต้องขึ้นรถไฟต่างรถยนต์ก็อยากไป ครั้งแรกที่เข้าไปภายในสถานที่ปฏิบัติธรรม มีความประทับใจภายนอกที่เห็นคือ การจัดให้เป็นที่เลื่อมใสในความเป็นระเบียบและความสุภาพของคนที่ฝึกฝนมาดี แต่ค่อนข้างแปลกใจว่า มีแต่คนหนุ่มสาวที่เป็นนักศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีชาวบ้านหรือคนแก่ไปปฏิบัติธรรมเท่าใด ต่อมาข้าพเจ้าได้มาเรียนชั้นปีที่ ๒ ที่โรงพยาบาลศิริราช ก็ยังได้ไปปฏิบัติธรรมที่เดิมสม่ำเสมอ แต่มีความสงสัยมากขึ้นว่าธรรมกายทำไมได้ยากเหลือเกิน คนไปเป็นหมื่น ๆ ไม่เห็นว่าได้ธรรมกายกันบ้าง รุ่นพี่ที่ไปก่อนหน้านี้ก็ ไม่เห็นมีใครจะปฏิบัติได้ผลชนิดว่าได้ดวงกันบ้าง ทั้ง ๆ ที่ดูว่าเขาเหล่านั้นดูภายนอกก็มีความสุภาพ เรียบร้อย รักษาเนื้อระวังตัวอย่างเคร่งครัด มีรุ่นพี่ที่เคยอบรมและบวชที่สำนักนี้ได้เห็นดวงปฐมมรรค มีคนถามว่า "พี่จะแต่งงานไหม? เมื่อเห็นดวงปฐมมรรคแล้ว" ข้าพเจ้ามีความเข้าใจในขณะนั้นว่า การเห็นดวงปฐมมรรคแล้วคงจะต้องบรรลุธรรมแน่ ๆ เพราะดูรุ่นพี่คนนี้คงจะไม่แต่งงาน ข้าพเจ้าปฏิบัติธรรมมาปีกว่ายังไม่ก้าวหน้าเลย คงหมดวาสนาแน่ ๆ จึงหันไปลองปฏิบัติธรรมแบบมโนมยิทธิอีกสำนักหนึ่ง ซึ่งที่นี่ก็มีการกล่าวถึงการปฏิบัติธรรมตามแนววิธีปฏิบัติของหลวงพ่อสด ว่าเป็นวิธีการที่ดี ฝึกทั้งกสิณ พุทธานุสติและ อานาปานัสสติ และมีคนแนะนำให้ไปปฏิบัติธรรมที่วัดปากน้ำ

พบทางปฐมมรรค วันหนึ่งข้าพเจ้าไปซื้อหนังสือธรรมะที่มหาจุฬาบรรณาคาร ได้พบหนังสือ "มรรคผลนิพพาน" ที่ได้นำหลักวิชชาธรรมกายของหลวงพ่อสด มาตีพิมพ์เผยแพร่จึงได้ซื้อมาอ่านดู ดูแล้วก็ไม่เข้าใจเลย สงสัยว่า "เอ ทำไมเรามีกายในกายด้วยหรือ? มี ๑๘ กาย อ่านแล้วก็งงมาก เพราะเรื่องอย่างนี้บางสำนักปฏิบัติธรรมห้ามอ่านตำราพวกนี้ และไม่เคยพูดถึงกันเลย ในหนังสือได้แนะนำสถานที่ที่จะไปลองปฏิบัติธรรมคือที่ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ ข้าพเจ้าไม่รอช้าจึงได้ลองไปปฏิบัติธรรมดู ครั้งแรกที่มาวัดนี้ก็มีความรู้สึกแตกต่างจากสำนักปฏิบัติที่เคยไป คือมีคนทุกเพศทุกวัย ทั้งคนแก่ ทั้งชาวบ้าน ทั้ง

นักเรียน นักศึกษา ไม่มีเขตหวงห้าม ไม่มีการจัดพิธีรีตรองให้เข้มงวด เป็นการปฏิบัติแบบเป็นกันเอง สบาย ๆ ข้าพเจ้าได้พบหลวงป่า (พระเสริมชัย ชยมงคโล) ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้บวช ครั้งแรกที่ได้พบก็รู้สึกท่านเป็นกันเอง มีเมตตาสูงมาก ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยพบมาก่อนในชีวิต การปฏิบัติธรรมนอกจากการปฏิบัติรวมในตอนเช้าแล้ว ในภาคบ่ายวันอาทิตย์ยังเป็นการแบ่งกลุ่มย่อยปฏิบัติในเบื้องต้น เบื้องกลางและเบื้องสูง ข้าพเจ้าปฏิบัติธรรมไม่นานก็มีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า "ธรรมกาย" ไม่ใช่สิ่งสุดวิสัยที่คนจะเข้าถึงได้ การเห็นดวงปฐมมรรคก็เป็นแค่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่ใช่บรรลุธรรมถึงขั้นนิพพานอะไรเลย วิชชาธรรมกายยังมีเรื่องที่ต้องศึกษาอีกมาก แต่ที่นี่ก็ไม่ปิดบังวิชชา ทุกคนที่ปฏิบัติจะได้รับคำแนะนำอย่างเต็มที่ตามกำลังความสามารถ ไม่เห็นให้คนหลงบุญชนิดการบริจาคทานเป็นเลิศในการทำบุญ เน้นการสร้างพระในใจตัวเองด้วยการปฏิบัติธรรม ส่วนการบริจาคทานขึ้นอยู่กับศรัทธาและกำลังทรัพย์

ปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้จบการศึกษาแพทย์และต้องไปทำงานที่จังหวัดเชียงใหม่ รู้สึกเสียดายที่ไม่มีโอกาสได้มาปฏิบัติธรรม ข้าพเจ้าได้ตั้งจิตอธิษฐานกับหลวงพ่อสดทุกครั้ง ขอให้ได้มาปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ให้ก้าวหน้าอย่าได้ถอยหลัง และในเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในการอบรมพระกัมมัฏฐาน แม้เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพียง ๕ วัน แต่ข้าพเจ้าก็มีความรู้สึกสงบและสุขอย่างที่ไม่เคยมาก่อนในชีวิต ปัจจุบันข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ อีก ๓ ปี ช่วงเวลานี้มีค่าเหลือเกิน ข้าพเจ้าจะให้ความสำคัญของการมาวัดทุกวันอาทิตย์ ที่ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ นึกถึงน้อย ๆ ที่เรียนหนังสืออยู่ ที่พอมีเวลามาวัดแล้วไม่มา รู้สึกเสียดายเวลาแทน เพราะกว่าที่จะมาได้พบในวันนี้ใช้เวลาไม่น้อยก่อน ๑๐ ปี วันนี้คงจะไม่หลงทางเสียเวลาอีกแล้ว เพราะการปฏิบัติของครูบาอาจารย์ที่นี่มีแต่ให้ธรรม ให้รู้จักนำไปใช้เพื่อช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น โดยไม่มีการปิดบังวิชชาแม้แต่น้อย

■■■■

วิธีเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน : พิจารณาและปหานอาสวกิเลส

พระภาวนาโกศลเถร

...พิจารณาตามนัยแห่งวิปัสสนาญาณ ทั้ง ๑๐ ประการเถิด เห็น จำ คิด และรู้ ก็จะได้สิ้นรสสิ้นชาติจืดสนิทลงได้ และกลับเป็นตัวอาสวักขยญาณ...

ในลำดับก่อนได้แนะนำวิธีพิจารณาเห็นจิต-ในจิต เป็นทั้งภายในและภายนอก โดยให้พิจารณาอนุสัยกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในจิตสันดานของสัตว์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ว่ามีอยู่อย่างไร และได้แนะนำวิธีเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย เพื่อกำจัดอนุสัยกิเลสเหล่านี้ให้หมดไปจากจิตสันดานได้อย่างไรไปแล้ว

ลำดับนี้จะได้แนะนำการพิจารณาเห็นจิต-ในจิต โดยให้พิจารณาอาสวกิเลส อันเป็นธรรมเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นเหตุให้มีความทะยานอยากและยินดีในกามคุณและในภพภูมิต่าง ๆ และเป็นเหตุให้มีความยินดีในความเห็นผิดด้วยความไม่รู้สัจธรรมและสภาวะของธรรมชาติทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริง

อาสวกิเลสดังกล่าวนี้มีอยู่ ๔ อย่างด้วยกัน คือ

กามาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ อันเป็นเหตุให้มีความทะยานอยากและยินดี พอใจ ในกามคุณทั้ง ๕ ได้แก่ความทะยานอยากและยินดีในรูป ในรส ในกลิ่น ในเสียง และในสิ่งสัมผัสทางกายนี้อย่างหนึ่ง

ภวาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์อันเป็นเหตุให้อยากได้ อยากมี อยากเป็น หรือที่รวมเรียกว่ามีความยินดีในภพภูมิต่าง ๆ นี้อย่างหนึ่ง

...อาสวกิเลสเหล่านี้เองที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์, เอิบ อาบ ซึม ซาบ ปนเป็น อยู่ในเห็น จำ คิด รู้, เป็นรสเป็นชาติ เจืออยู่ในเห็น จำ คิด รู้ ของสัตว์ผู้ที่ยังไม่บรรลุ มรรค ผล นิพพาน...

ทิฏฐาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ อันเป็นเหตุให้มีความยินดี พอใจ ในความเห็นผิด นี้อย่างหนึ่ง และ

อวิชชาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ อันเป็นเหตุให้ความยินดี พอใจ ในความไม่รู้สัจธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่รู้ในสภาวะของธรรมชาติทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริง นี้อย่างหนึ่ง

รวมเป็นอาสวกิเลส ๔ อย่างด้วยกัน แต่ถ้าจะกล่าวโดยหลักใหญ่ ๆ ก็มีเพียง ๓ คือ กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ เท่านั้น ส่วนทิฏฐาสวะนั้นเป็นแต่เพียงประเภทย่อยที่แยกมาจากอวิชชาสวะนั่นเอง อาสวกิเลสเหล่านี้เองที่เป็นเครื่องหมัก-ดองจิตสันดานของสัตว์, เอิบ อาบ ซึม ซาบ ปนเป็น อยู่ในเห็น จำ คิด รู้, เป็นรสเป็นชาติ เจืออยู่ในเห็น จำ คิด รู้ ของสัตว์ผู้ที่ยังไม่บรรลุ

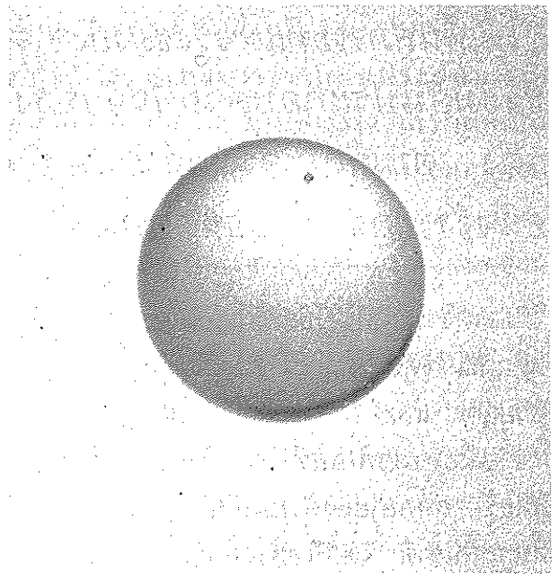

มรรค ผล นิพพาน เป็นเหตุให้มีความทะยานอยากและยินดี พอใจ ในกามคุณและในภพภูมิต่าง ๆ และประการสำคัญที่สุดก็คือ เป็นเหตุให้ยินดี พอใจ ในความเห็นผิดและไม่รู้สัจธรรมหรือไม่รู้สภาวธรรมตามที่เป็นจริง แล้วก็จะสะสมตกตะกอน นอนเนื่องอยู่ในจิตสันดานของสัตว์ในลักษณะของอนุสัยกิเลสที่เป็นเครื่องห่อหุ้มเห็น จำ คิด รู้ เป็นชั้น ๆ เข้าไปข้างในจิตสันดานของสัตว์ พร้อมที่จะฟุ้งขึ้นมาพร้อมกับอกุศลจิตเมื่อจิตออกไปยึดไปเกาะเกี่ยวกับอารมณ์ภายนอกต่าง ๆ

ทีนี้ถ้าหากว่าผู้นั้นประมาท ขาดสติสัมปชัญญะไม่รู้สึกผิด ชอบ ชั่ว ดี บาป บุญ คุณ โทษ หรือทางเจริญ ทางเสื่อม แล้วปล่อยให้จิตใจเลื่อนลอยตามอารมณ์นั้นแล้ว กิเลสที่เกิดขึ้นพร้อมกับอกุศลจิตนั้นก็จะมีอำนาจเหนือจิตใจ แล้วดลจิต-ดลใจให้ปฏิบัติหรือประกอบอกุศลกรรมด้วยกาย วาจา และใจ อันเป็นผลให้เกิดโทษหรือความทุกข์เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นต่อไป

กล่าวโดยสรุป กิเลสทั้งปวงนับตั้งแต่อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายที่รวมเรียกว่า **สมุทัย**นั้น ต่างก็ประชุมรวมลงอยู่ที่จิตใจของสัตว์ คือในเห็น จำ คิด รู้ ทั้ง ๔ อย่างนี้ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการแก้หรือปหานกิเลสทั้งมวลเหล่านี้ ก็จะต้องแก้ที่จิตใจ คือที่เห็น จำ คิดและรู้นี่เอง กิเลสจึงจะดับหมด แล้วธรรมกายจึงจะใสสะอาดบริสุทธิ์ ขยายส่วนใหญ่โตออกไปได้เต็มธาตุ เต็มธรรม แล้วก็จะไม่กลับมัวหมองและไม่กลับเล็กเข้ามาอีก เพราะเบิกบานเต็มที่เหมือนดอกบัวที่บานแล้ว ก็จะเห็นธรรมกายนั้นใสสว่างอยู่ทุกเมื่อ

...เมื่อสังเกตเห็นกลางธาตุธรรม หรือดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้ ดำหรือขุ่นมัวไม่ผ่องใส ก็จงรีบทำให้ใสโดยรวมใจหยุดในหยุด พิสดารกายไปสู่สุดละเอียด เพื่อชำระธาตุธรรมและเห็น จำ คิด รู้ ให้ใสละเอียดสะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองทั้งปวงโดยพลัน

วิธีแก้ สำหรับผู้ถึงธรรมกายแล้ว ก็ให้หมั่นพิสดารกายไปสู่สุดละเอียดอยู่เสมอ และพยายามรวมใจ อย่างน้อยครึ่งหนึ่งของใจ ให้หยุดอยู่ ณ ศูนย์กลางกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด ให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอทุกอิริยาบถ คือไม่ว่าจะยืน จะเดิน จะนั่งหรือจะนอน ก็ให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอ **เมื่อสังเกตเห็นกลางธาตุธรรม หรือดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้ ดำหรือขุ่นมัว ไม่ผ่องใส ก็จงรีบทำให้ใส โดยรวมใจหยุดในหยุด พิสดารกายไปสู่สุดละเอียด เพื่อชำระธาตุธรรมและเห็น จำ คิด รู้ ให้ใสละเอียดสะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองทั้งปวงโดยพลัน**

เห็น จำ คิด รู้ ของพระธรรมกายก็จะขยายส่วนโตขึ้นเต็มธาตุ เต็มธรรม คือ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ๒๐ วาเต็ม

เมื่อ**อนุสัย** เครื่องหุ้ม เห็น จำ คิด และรู้ ถูกถอดออกไปเป็นชั้น ๆ จากกายโลกียะ จนถึงกายโลกุตตระ คือธรรมกาย จนใสละเอียดสะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองแล้ว เครื่องหุ้ม เห็น จำ คิด รู้ นั้นก็จะกลับเป็น **วิชชา** อันเป็นธรรมเครื่องช่วยให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะจริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริง กล่าวคือ **ให้เห็นแจ้งในสังขารธรรมทั้งหลายที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา และให้เห็นธรรมขันธ์ที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งว่าเป็นนิจจัง สุขัง และ อัตตา อย่างชัดแจ้ง**

วิชชาที่ว่านี้ได้แก่ วิชชา ๓ วิชชา ๘ อันมี

...ให้เห็นสภาวะที่แท้จริงของสังขารธรรมอันประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริงว่าล้วนแต่เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาทั้งสิ้น...

วิปัสสนาวิชชา หรือวิปัสสนาญาณ บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ ทิพจักขุ ทิพโสต เจโตปริยญาณ และอาสวักขยญาณ เป็นต้น

เมื่อ**อาสวกิเลส**ที่เจืออยู่ในเห็น จำ คิด และรู้ ถูกคลายลงด้วยภาวนาธรรมดังกล่าวจนสิ้นรสสิ้นชาติ จืดสนิทลงได้แล้ว เห็น จำ คิด และรู้ ที่ใสสะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องหมองและขยายส่วนโตขึ้นเต็มธาตุเต็มธรรมแล้วนี่เอง ก็จะกลับเป็น**อาสวักขยญาณ** คือปรีชาญาณหยั่งรู้การทำอาสวกิเลสให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ เป็น**พระอรหันต์ขีณาสพ**ต่อไป

ธรรมกายที่ขยายส่วนโตขึ้นเต็มธาตุเต็มธรรม คือมีขนาดหน้าตัก ความสูง และเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ๒๐ วาเต็มนั้นก็จะเห็นใสสว่างอยู่ตลอดเวลา ไม่กลับมัวหมอง และไม่กลับเล็กเข้ามาอีก

อนึ่ง การที่ท่านให้พิจารณา **บุพเพนิวาสานุสติญาณ** คือปรีชาญาณหยั่งรู้อดีตชาติของตนเองและสัตว์ทั้งหลายก็ดี และให้พิจารณา **จุตูปปาตญาณ** คือปรีชาญาณหยั่งรู้จุติและปฏิสนธิของสัตว์ทั้งในอดีตและในอนาคตก็ดี **ก็มีความมุ่งหมายที่จะให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เห็นการเกิดดับของนามรูปหรือสังขาร หรือให้เห็นสภาวะที่แท้จริงของสังขารธรรมอันประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริงว่าล้วนแต่เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาทั้งสิ้น และทั้งมีความมุ่งหมายที่จะให้เห็นโทษภัยในการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรนี้ วนเวียนอยู่ในไตรวัฏฏ์ คือ กิเลสวัฏฏะ กรรมวัฏฏะ และวิบากวัฏฏะ โดยชัดแจ้ง จะได้เกิดธรรมสังเวช คิดเบื่อหน่ายต่อการครองขันธ์ และการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรอย่างไม่รู้จักจบสิ้นนี้** เรียกว่า **นิพพิทาญาณ** อันเป็นเหตุให้คิดปรารถนาที่จะพ้นไปจากสังสารจักรนี้ เรียกว่า **ปฏิสังขานุเปกขาญาณ** แต่ก็ไม่อาจจะละทิ้งสังขารธรรมนี้ไปได้ จึงกำหนดรู้ด้วยปัญญา วางเฉยในนามรูปหรือสังขารธรรมนี้ ไม่อีนังขังขอบอีกต่อไป ประดุจความรู้สึกต่อสตรีที่หย่าขาดจากกันแล้ว เรียกว่า **สังขารุเปกขาญาณ** ปล่อยไปตามวิถีแห่งอารมณ์นิพพาน เรียกว่า **อนุโลมญาณ** จนกำหนดรู้ภูมิธรรมที่ข้ามโคตรปุถุชน เรียกว่า **โคตรภูญาณ** และได้ **มรรคญาณ ผลญาณ** โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายนี้ก็จะสามารถถึงอายตนนิพพาน เป็นผลญาณอีกด้วย ต่อจากผลญาณนี้ไปก็จะมี **ปัจจเวกขณญาณ** หยั่งรู้ภูมิธรรมและภูมิปัญญาที่ปฏิบัติได้ต่อไปตามลำดับ

จงถอนกิเลสออกจากเห็น จำ คิด รู้ โดยพิจารณาตามนัยแห่งวิปัสสนาญาณทั้ง ๑๐ ประการ

เถิด เห็น จำ คิด และรู้ ก็จะได้สิ้นรสสิ้นชาติ จืดสนิทลงได้ และกลับเป็นตัวอาสวักขยญาณดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การเจริญภาวนาตามแนว**วิชชาธรรมกาย**ดังที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นนี้เอง ที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรม**สามารถมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นทั้งภายในและภายนอกได้อย่างสมบูรณ์ จากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็น** กล่าวคือ สามารถพิจารณาเห็นจิตในจิตทั้งของตนเองและทั้งของผู้อื่นว่าจิตนั้นมัวหมองด้วยกิเลสใด เช่นว่าจิตมีราคะ มีโทสะ หรือโมหะอย่างไร ก็รู้ชัดว่าจิตมีกิเลสอย่างนั้น และ**เมื่อรู้ชัดว่าจิตมีกิเลส ผู้ปฏิบัติธรรมก็จะต้องแก้ไข เจริญภาวนาเพื่อกำจัดกิเลสนั้นให้หมดจากจิตใจ**ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อจิตใสละเอียดสะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมอง

ก็รู้ชัดว่าจิตไม่มีกิเลสแล้ว เมื่อจิตหดหู่หรือฟุ้งซ่าน ก็รู้ชัดว่าจิตหดหู่หรือฟุ้งซ่าน แล้ว**ก็ต้องแก้ไขให้จิตสงบ ระงับ จากนิวรณ์ธรรม** เมื่อจิตเป็นสมาธิ ก็รู้ชัดว่าจิตเป็นสมาธิ เมื่อจิตเป็นมหรคต คือยิ่งใหญ่ด้วยพรหมวิหาร หรือจิตมีธรรมยิ่งกว่า ก็รู้ชัดว่าจิตเป็นมหรคต หรือมีธรรมยิ่งกว่า เมื่อจิตยังไม่หลุดพ้นก็รู้ชัดว่า จิตยังไม่หลุดพ้น

และประการสำคัญก็คือว่า การเจริญภาวนาตามแนวนี้ช่วยให้สามารถเจริญ**วิชชา** อันเป็นเครื่องช่วยให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมและในสภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริงจากการที่ได้ทั้งรู้และเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสภาวะจริงของสัจธรรมหรือนามรูปว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาได้โดยชัดแจ้ง **จึงช่วยให้เห็นเป็นธรรมดาในความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปในจิต และเป็นเครื่องช่วยให้สามารถปหาน-อวิชชา กิเลส ตัณหา อุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นในจิต** ด้วยความเห็นผิดที่ว่าจิตเป็นของเราหรือเราเป็นตัวจิต จิตมีในตัวเรา หรือตัวเรามีในจิต ที่รวมเรียกว่า **สักกายทิฏฐิ อีก ๔ ประการ** ซึ่งเป็นเหตุแห่งทุกข์ ให้หมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อจิตหลุดพ้นจากอาสวกิเลสแล้ว ก็รู้ชัดว่าจิตหลุดพ้นแล้ว ดังนี้ จึงควรที่สาธุชนจะพึงเจริญให้มาก แม้ผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมที่ยังไม่ถึงธรรมกาย หากหมั่นตรึก นึกให้เห็นดวงที่ใสหรือพระพุทธรูปขาวใส ณ ศูนย์กลางกาย ให้ใจหยุดอยู่ในกลางดวงที่ใสที่ตรงกลางพระพุทธรูปขาวใส หรือ กายละเอียดกายใดที่สามารถเจริญภาวนาถึงได้ ให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอในทุกอิริยาบถแล้วจะได้ผลมากเช่นกัน เพราะการเจริญภาวนาดังกล่าวถูกทางสายกลาง คือกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม โดยผ่านดวงธรรม ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะ มุ่งตรงต่อมรรค ผล และนิพพาน อันเป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันตเจ้าทั้งหลาย

จากวันนั้น...ถึงวันนี้

ประกายธรรม

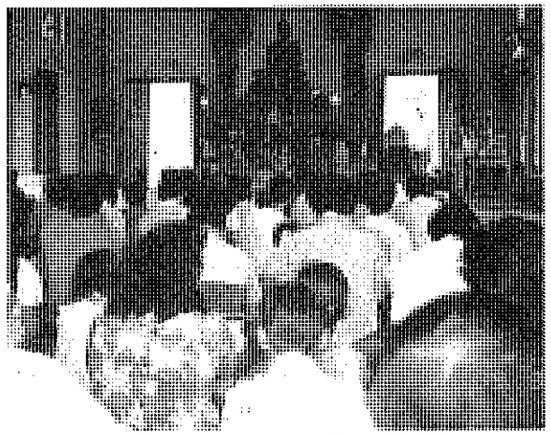

หากจะมีผู้ถามว่าในวันนี้ท่านมีความสับสนว้าวุ่น กังวล หรือเกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติภาวนาธรรมหรือไม่ เขาทั้งหลาย (ชาวพุทธในมาเลเซีย) ผู้มีความศรัทธาในธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายก็สามารถที่จะตอบด้วยความมั่นคงและมั่นใจว่าสิ่งเหล่านั้นมิได้อยู่ในจิตใจอีก เขาได้พบความสว่างแห่งจิตและปัญญาที่เรืองรองทอแสงให้เขาได้เกิดปัญญา พิจารณาถึงคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลักการเจริญภาวนาที่ถูกต้อง ตลอดจนปัญหาธรรมต่าง ๆ ที่ได้สะสมมาเป็นเวลาช้านานได้คลี่คลายออกไปในทางที่ดีและดีขึ้นเรื่อย ๆ จวบจนทุกวันนี้ เพราะในวันนี้เรามีสถานปฏิบัติภาวนาธรรมที่มั่นคงเป็นหลักฐาน มีพระวิทยากรผลัดเปลี่ยนมาให้คำแนะนำอบรม

จากวันนั้น ณ วัดพุทธไทยเชตวัน Petaling Jaya ประเทศมาเลเซีย ชาวพุทธผู้มีจิตศรัทธาในธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย ได้ประชุมและมีมติที่จะนิมนต์พระวิทยากรที่มีคุณวุฒิมาให้คำแนะนำและช่วยฝึกอบรม สมถวิปัสสนา-กัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกาย แด่พระภิกษุสามเณรและชาวมาเลเซีย โดยมีพระอธิการ เพียง สจฺจธมฺโม เจ้าอาวาสวัดพุทธไทยเชตวัน เป็นประธาน ได้มีหนังสือถึงพระเดชพระคุณ พระ-ธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ขอนิมนต์พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล และคณะวิทยากรเดินทางไปเผยแพร่ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายที่ประเทศมาเลเซีย ระหว่างวันที่ ๙-๑๙ พ.ค. ศกนี้

๑๐ วันในประเทศมาเลเซีย พระอาจารย์เสริมชัย หรือ หลวงป๋า ของลูกศิษย์ชาวไทยและชาวมาเลเซีย ได้บุกเบิกวางรากฐานให้คำแนะนำต่าง ๆ ในการเจริญภาวนาธรรมโดยหลวงป๋า และคณะได้เปิดการอบรมธรรมปฏิบัติเป็นภาษาต่าง ๆ ในวันแรกที่มาถึง ณ วัดพุทธไทยเชตวัน มีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน มีพระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ เข้ามารับการอบรมด้วย หลวงป๋าได้ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการสอนตอบปัญหาธรรมะ ตลอดจนสอดแทรกหลัก

คำสอนที่เป็นหัวใจพระพุทธศาสนาด้วย ทุกครั้งที่มีการเจริญภาวนาธรรม ซึ่งทำให้ศาสนิกชาวมาเลเซียเข้าใจถึงสาระคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ทำให้ผู้ที่มีจิตศรัทธาในวิชชาธรรมกายเกิดขวัญและกำลังใจว่า การปฏิบัตินี้มิได้ผิดเพี้ยนไปจากคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดเวลาที่มีการอบรมมีผู้สนใจมาร่วมฝึกปฏิบัติเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และหลวงป๋าได้รับอาราธนาจากพระคุณเจ้า ดร. ศรีธัมมานันท์ เจ้าสำนักพุทธวิหาร ไปแสดงธรรมยายและสอนธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย แก่สาธุชนและนักศึกษาทางพระพุทธศาสนา ณ พุทธวิหาร ซึ่งมีผู้สนใจเข้ารับฟังเป็นจำนวนมาก ในวันต่อมาได้มีผู้สนใจจากการฟังธรรมบรรยายที่พุทธวิหารติดตามมารับการอบรมต่อที่วัดพุทธไทยเชตวัน นอกจากนี้ท่านพระครูสิริปัญญาวุธ เจ้าอาวาสวัดแม่ลิ้ว, เจ้าคณะเขต นครกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งได้รับการอบรมสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานจากหลวงป๋าตั้งแต่วันแรก มีความสนใจในหลักการสอนตามแนววิชชาธรรมกายนี้มาก ได้นิมนต์หลวงป๋าไปดูสถานที่ที่วัดแม่ลิ้ว เพื่อใช้เป็นสถานที่เปิดอบรมสอนธรรมปฏิบัติต่อไป

การที่หลวงป๋าได้ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจเผยแพร่ในครั้งนี้ ผู้ที่ได้รับการแนะนำอบรมจากท่านจะกล่าวเหมือน ๆ กันว่า ท่านเป็นผู้ให้ และให้ในสิ่งที่ดีงามที่สุด ๑๐ วันแม้จะเป็นระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ได้สร้างความประทับใจ ความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ที่มาร่วมฝึกพระกัมมัฏฐาน ทำให้เขาเข้าใจหลักปฏิบัติและสาระต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง สามารถนำไปปฏิบัติด้วยตนเองแล้วได้พบได้เห็น และเข้าถึงผลของการทำใจให้หยุดให้นิ่ง จึงพากันมารับการอบรมพระกัมมัฏฐานให้ต่อเนื่องต่อไปที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก ในวันที่ ๑-๑๕ พ.ค. ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นช่วงที่ทางสถาบันได้เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๑๗

ในการนี้มีพระภิกษุมาร่วมรับการอบรม ๓ รูป

ท่านพระครูสิริปัญญาวุธ
พระเอื้อม อตฺตธีโป
พระมานะ เพชรสุวรรณ

การที่มีพระภิกษุในท้องถิ่นเห็นความสำคัญและเดินทางเข้ามารับการอบรมนับเป็นนิมิตที่ดีของชาวมาเลเซียที่จะได้รับการถ่ายทอดวิชชาและคำสอนที่ถูกต้อง พระภิกษุชาวมาเลเซียที่เดินทางมารับการอบรมธรรมปฏิบัติที่สถาบันฯ ได้นำความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ น้ำใจไมตรีของชาวพุทธในประเทศไทย ตลอดจนความประทับใจที่ได้มาสัมผัสกับบรรยากาศของการอบรมไปเล่าให้กับเพื่อน ๆ ที่ปฏิบัติธรรมด้วยกันฟัง

จากวันนั้น...วันที่หลวงป๋าได้สร้างความมั่นใจให้กับศาสนิกชาวมาเลเซีย ท่านได้สละเวลาทุกเสี้ยววินาทีอธิบายข้อสงสัยต่าง ๆ ทำให้ทุกวันนี้มีผู้สนใจมาปฏิบัติธรรมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และสถานที่ใช้สำหรับเจริญภาวนาธรรมในกรุงกัวลาลัมเปอร์มี ๒ แห่งคือ

ที่วัดพุทธไทยเชตวัน
และที่วัดแม่ลิ้ว

แม้ชาวมาเลเซียจะเดินทางเข้ามารับการอบรมที่สถาบันฯ แต่คณะกรรมการชาวพุทธในกรุงกัวลาลัมเปอร์ต่างก็มีความเห็นว่า ควรจะมีพระวิทยากรมาให้ความช่วยเหลือเป็นการอบรมเป็นช่วง ๆ แต่ด้วยหลวงป๋าท่านมีภารกิจมากมายหลายประการ คณะกรรมการฯ จึงได้มีหนังสือถึงพระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ขอนิมนต์พระในโครงการฯ ไปสอนฝึกอบรมสมถกัมมัฏฐาน ณ วัดพุทธไทยเชตวัน และวัดแม่ลิ้ว และพระเดชพระคุณท่านก็ได้อนุญาตตามที่ขอไป สร้างความปีติยินดีให้กับชาวพุทธในประเทศมาเลเซียอย่างยิ่ง เขาทั้งหลายซึ่งมีทั้งชาวมาเลเซียและชาวไทยที่ไปทำงานในประเทศนั้น แม้จะอยู่ห่างไกล แต่โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และโครงการพุทธภาวนาวิชชธรรมกาย วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ได้เมตตาให้พระในโครงการฯ ไปสอนฝึกอบรมให้ในช่วงแรก เมื่อ ๑๘ พ.ค. ๓๒ พระวิบูลย์ วิปุลธมฺโม มาทันเข้าร่วมพิธีวันวิสาขบูชา ณ วัดพุทธไทยเชตวัน พระวิบูลย์ ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของวันวิสาขบูชา และให้ทุกคนที่มาร่วมพิธีในวันนั้นระลึกถึงและแสดงความเคารพพระพุทธเจ้า ด้วยการปฏิบัติบูชา ทำใจให้หยุดให้นิ่ง แนะนำให้รู้จักฐานที่ตั้งของใจ ขณะที่เดินเวียนเทียนให้แสดงความเคารพไม่พูดคุยกัน

จากการที่มีการสอนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกันนี้ ทำให้การเผยแพร่ธรรมขยายกว้างไกลออกไปยิ่ง ๆ ขึ้น แม้กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพนอกเขตกรุงกัวลาลัมเปอร์ก็มีโอกาสได้ศึกษาธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย โดยมาติดต่อขอนำเทปและหนังสือธรรมปฏิบัติจากพระวิบูลย์ เพื่อนำไปเผยแพร่กับชุมชนที่สนใจนอกเขตกรุงกัวลาลัมเปอร์ และ ณ ที่แห่งหนตำบลใดในโลก หากมีผู้สนใจมุ่งหมายให้มีการรักษาศีล เจริญภาวนา ในที่นั้น เชื่อแน่ว่าความสงบสุข ความร่มเย็นย่อมจะมีในชุมชนนั้น และเชื่อว่าอีกไม่นานประกายธรรมก็จะส่งประกายเจิดจ้าไปทั่วทุกแห่งในมาเลเซีย...

■■■■

หมวด ข. ตอนที่ ๑ บทที่ ๒

สมาบัติ ๘

ศศิประภา ศากยบุตร

ทบทวนความเดิม

จรดศูนย์ลงกลางกาย จรดจนได้กายอรหัตที่ละเอียดที่สุด และสับเปลี่ยนกับกายมนุษย์ที่ละเอียดที่สุด ที่มีจตุตถฌานรองเป็นอาสนะอยู่

ข้อควรจำ

อย่าให้ศูนย์เคลื่อน ตั้งให้มั่น ทำอารมณ์ให้เป็นหนึ่ง ใจที่จรดนี้เป็นใจของธรรมกายประจำตัว

บรรยายภาคปฏิบัติ (ต่อจากบทที่ ๑)

จากอรหัตที่ละเอียดที่สุด พิสดารกายโดยรอบ ๓ เที่ยว ได้อรหัตที่ละเอียดกว่า ใสกว่า ขนาดเล็กกว่าเดิมแล้วซ้อนสับทับทวีกาย ๑๘ กาย อีก ๗ เที่ยว ได้อาสนะที่รอง (เดิมที่เป็นจตุตถฌาน อันเป็นแก้วเจียรนัยใส) เปลี่ยนสภาพเป็นเบาใส ประกอบด้วยอากาศธาตุ ซึ่งเป็นลักษณะของ**อากาสานัญจายตนฌาน**

บนอาสนะอันเป็นอากาศนี้ กายก็จะเบาดุจอากาศ เอาใจจรด ณ กลางกายฐานที่ ๗ พิสดารกายโดยรอบ ๓ เที่ยว แล้วซ้อนสับทับทวี กาย ๑๘ กาย อีก ๗ เที่ยว ได้กายละเอียดกว่าและอาสนะละเอียดขึ้น อันประกอบด้วยธาตุรู้ เป็น**วิญญาณัญจายตนฌาน**

จรดใจ ณ กลางกายต่อไป พิสดารกาย ซ้อนกายสับกาย ๓ เที่ยว ๗ เที่ยว ได้องค์ฌาน และกายใหม่ใสละเอียดกว่าเดิม เป็น**อากิญจัญญายตนฌาน**

จรดใจธรรมกาย ณ กลางกาย ซ้อนกายสับกายและพิสดารกาย จนเข้าสู่นิโรธว่างเปล่า สงบละเอียดและสุขุมนัก เป็นกายขั้นที่ ๘ ของสมาบัติ ๘ และเป็นฌานขั้นสูงสุดของสมาบัติ ๘ นั่นคือความว่างเปล่า เป็นลักษณะของ**เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน**

แบบฝึกหัดที่ ๒ (สมาบัติ ๘)

ภาคทฤษฎี	เจริญภาวนาครบรูปฌาน ๔ แล้วต่อไปเป็นอรูปฌาน ๔ เป็นสมาบัติ ๘
ภาคปฏิบัติ	จรดใจ ณ กลางกายละเอียดที่สุด กลั่นให้ละเอียดเป็นใจและกายธรรมกาย พิสดารกายซ้อนสับทับทวี เลื่อนองค์ฌานทีละขั้น โดยทำ ๓ เที่ยว ๗ เที่ยว ได้ ๑ ขั้น จนครบ ๔ ชุด เป็น**เนวสัญญานาสัญญายตนฌาน**
เวลาปฏิบัติ	วันละสองครั้ง หรืออย่างน้อยวันละหนึ่งครั้ง แต่ในระยะปฏิบัติภาระกิจ ถ้าจรดศูนย์ให้ได้ใจละเอียดที่สุดที่เข้าถึงจะดีมาก
ผลการปฏิบัติ	เป็นผู้เห็นการณ์ไกล ตัดสินใจโดยเหตุอันลุ่มลึก และสุขุม รอบคอบ

แบบทดสอบตนเอง ท้ายหมวด ก.

เมื่อมีโอกาสควรจะทบทวนความรู้และทดสอบความสามารถของตนเอง เพราะจิตมีธรรมชาติต้องแกว่งไกว

ก. ทดสอบความสามารถของการฝึกจิต (ปัจจุบัน = ขณะนี้ วินาทีนี้)

ตอนที่	บทที่	ระยะเวลาที่ต้องใช้	ธรรมปฏิบัติ
๑	๑	๑.ทันที ๒.สักครู่ ๓.ต้องทำตามขั้นตอน ๔.ไม่ปรากฏ	จรดใจ ณ ศูนย์กำเนิดของกายมนุษย์
๑	๑	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึง**ดวงปฐมมรรค** ณ ศูนย์กลางกายมนุษย์
๑	๒	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึง**ดวงทุติยมรรค** ณ ศูนย์กลางกายทิพย์
๑	๓	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึง**ดวงตติยมรรค** ณ ศูนย์กลางกายพรหม
๑	๓	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึง**ดวงจตุตถมรรค** ณ ศูนย์กลางกายอรูปพรหม
๑	๓	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึง**วิมุตติญาณทัสนะ**
๑	๔	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึง**ธรรมกาย**

ถ้าได้คะแนน ๔ ของข้อใด ให้ย้อนกลับไปอ่านบทที่หมายเลขตรงแนวบรรทัดเดียวกัน และเริ่มฝึกภาวนาจิตในระดับนั้นทันที

ถ้าได้คะแนน ๓ หรือ ๒ ให้ฝึกทบทวน รวมจิตได้เร็วขึ้น คล่องขึ้นจนเป็น ๑ ให้ได้โดยรวดเร็วให้จงได้

แบบทดสอบตนเอง ท้ายหมวด ข.

บทที่	ระยะเวลาที่ปฏิบัติ	ธรรมปฏิบัติ	ความรู้สึก
๑	๑.ทันที ๒.สักครู่ ๓.ต้องทำตามขั้นตอน ๔.ไม่ปรากฏ	ถึงปฐมฌาน(รูปฌาน ๑)	ยังมีวิตกวิจารปิติสุข
๑	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึงทุติยฌาน(รูปฌาน ๒)	มีปิติ มีสุข
๑	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึงตติยฌาน(รูปฌาน ๓)	มีสุข ละเอียด สุขุม
๑	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึงจตุตถฌาน(รูปฌาน ๔)	มีอารมณ์เดียว
๒	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึงอรูปฌาน ๑	ว่างเปล่าเป็นอากาศ
๒	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึงอรูปฌาน ๒	ว่างเป็นธาตุรู้
๒	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึงอรูปฌาน ๓	ว่าง รู้สึกว่ามีเหมือนไม่มี
๒	๑. ๒. ๓. ๔.	ถึงอรูปฌาน ๔	ว่าง รู้สึกว่ารู้เหมือนไม่รู้
	๐	จรดได้ทันที ถึงอรูปฌาน๔	(เนวสัญญานาสัญญายตน-ฌาน)

ถ้าได้ได้คะแนนเป็น ๔ ของข้อใด ให้ย้อนกลับไปอ่านบทที่เดียวกับหมายเลข ของตอนที่ ๒ หมวด ข และทำความเข้าใจในการปฏิบัติ และฝึกการปฏิบัติภาวนาจิตในระดับนั้นทันที

ถ้าได้ ๓ หรือ ๒ ให้ฝึกปฏิบัติทบทวน ให้รวมจิตได้เร็วจนเป็น ๑ และถึง ๐ ได้แน่ชัด

"ทานบารมีของมหาโพธิสัตว์"

สามเณร วิวัฒน์ แสงถวิล

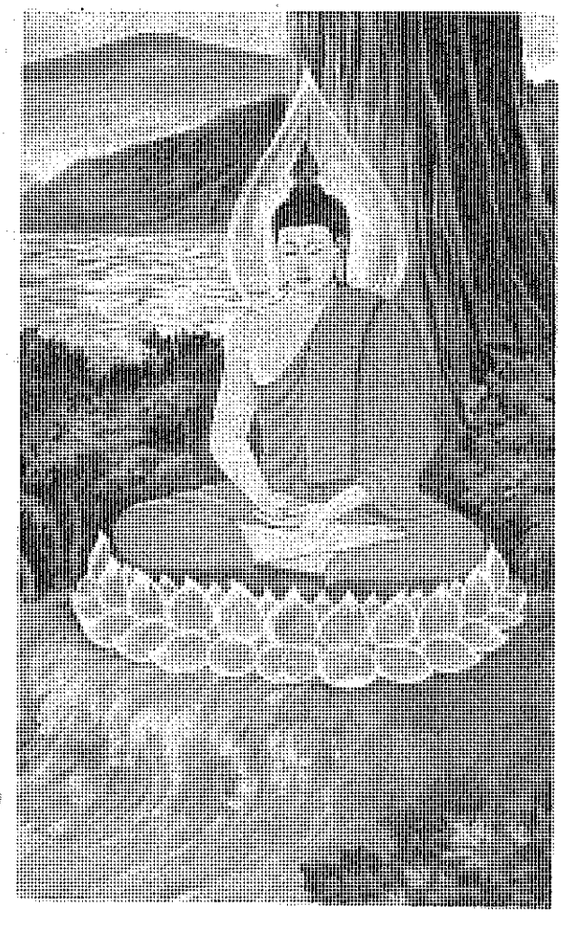

สรรพสัตว์ที่อุบัติมาในโลก ล้วนตกอยู่ในสังสารวัฏ คือความเวียนว่ายตายเกิด เมื่อเกิดแล้วก็เที่ยงที่จะต้องตาย ครั้นตายแล้วถ้ายังไม่หมดกรรมก็ต้องเกิดต่อไปอีก ในกำเนิดที่ดีบ้างชั่วบ้างได้รับความสุขบ้างความทุกข์เป็นไปต่าง ๆ ตามอำนาจแห่งกรรมของตน การเวียนว่ายตายเกิดนี้ หากกรรมยังมีอยู่เพียงใดก็ยังคงเป็นไปอยู่เพียงนั้น กรรมเป็นผู้นำปฏิสนธิให้กำเนิดแก่สรรพสัตว์ และกรรมยังมีอยู่ได้เพราะยังมีกิเลส เมื่อได้บำเพ็ญกุศลธรรมให้บริบูรณ์ดีในสันดานก็สามารถขจัดกิเลสบาปธรรมให้สูญสิ้นไปไม่มีเหลือให้ได้บรรลุถึงพระนิพพานอันเป็นที่สุดแห่งทุกข์แล้วเมื่อใด เมื่อนั้นแหละความเวียนว่ายตายเกิดในสังสารจักรก็จะสิ้นสุดลง ในขณะที่ยังเวียนตายเกิดอยู่นั้น สรรพสัตว์ทั้งหลายย่อมตกอยู่ในอำนาจแห่งกรรม คือจะได้รับความสุขหรือความทุกข์ความเจริญหรือความเสื่อม ก็เพราะกรรมของตน กรรมที่สัตว์ทำลงด้วยกาย วาจา ใจ ที่เป็นบุญก็ให้ผลเป็นความสุขความเจริญ ที่เป็น

บาปก็ให้ผลเป็นความทุกข์ ความเดือดร้อน นอกจากนี้กรรมที่สัตว์ทำลงนั้น ยังเป็นเครื่องอบรมอัธยาศัยของผู้ทำให้ดีขึ้น หรือให้เลวลงได้ตามชนิดแห่งกรรม จริงอยู่คนที่ทำความดีได้อย่างน่าอัศจรรย์ หรือทำความชั่วได้อย่างน่าสยดสยอง มิใช่ว่าพอเริ่มแรกก็ทำได้ถึงเพียงนั้น ในขั้นแรกคงจะได้เริ่มทำมาทีละน้อยก่อน ครั้นทำบ่อย ๆ จนชินเข้าแล้วก็มีอัธยาศัยนิยมไปในทางนั้น คือทำความดีหรือความชั่วได้มากขึ้นโดยลำดับ เมื่อความดี หรือความชั่วพอกพูนมากขึ้นในสันดานแล้ว จึงจะสามารถทำความดีหรือความชั่วได้ถึงเพียงนั้น อนึ่งอัธยาศัยที่เกิดแต่การอบรมในทางดีหรือทางชั่วนี้ ไม่ลบเลือนไปได้โดยง่าย แม้ตายแล้วเกิดใหม่ อัธยาศัยอันนั้นก็ยังจะติดตามไปเป็นภูมิพื้นอัธยาศัยของตนต่อไปอีกในภพชาติต่อไป เพราะเหตุนี้สมเด็จพระบรมศาสดาจึงทรงสั่งสอนไม่ให้เฝ้าทำบาป ให้หมั่นกระทำบุญ และไม่ให้ดูหมิ่นบาปบุญว่าน้อยจักไม่ให้ผล ดังพระนิพนธ์พุทธภาษิตมาในธรรมบทขุททกนิกาย ซึ่งมีเนื้อความว่า "ถ้าบุรุษพึงกระทำบาปลงไซร้ ก็ไม่พึงกระทำบาปนั้นบ่อย ๆ ไม่พึงทำความพอใจในบาปนั้น เพราะความสะสมขึ้นแห่งบาปนำทุกข์มาให้ ถ้าบุรุษพึงกระทำบุญไซร้ ก็พึงกระทำบุญนั้นบ่อย ๆ พึงทำความพอใจในบุญนั้นเพราะความสะสมขึ้นแห่งบุญนำสุขมาให้" อีกตอนหนึ่งว่า "อย่าพึงดูหมิ่นบาปว่าน้อยจักมาไม่ถึง แม้หม้อน้ำก็ยังเต็มไปด้วยหยาดน้ำทีละหยาด คนพาลสะสมบาปแม้ทีละน้อย ๆ ก็ย่อมเต็มไปด้วยบาปได้อย่างเดียวกัน อย่าดูหมิ่นบุญว่าน้อยจักไม่มาถึง แม้หม้อน้ำก็ยังเต็มไปด้วยหยาดน้ำทีละหยาด ผู้เป็นปราชญ์สะสมบุญแม้ทีละน้อย ๆ ย่อมเพียบพูนด้วยบุญได้อย่างเดียวกัน"

บุญกับบาปเป็นปฏิปักษ์ต่อกันดุจธรรมขาวกับธรรมดำ เมื่อบุญมากขึ้นบาปก็น้อยลง หรือเมื่อบาปมากขึ้นบุญก็น้อยลง เพราะฉะนั้นผู้มีปัญญาจึงพยายามที่จะสะสมบุญให้มากขึ้นทุกโอกาส เพื่อขจัดอกุศลกรรม บาปธรรมให้เสื่อมคลายหมดสิ้นไปจากสันดาน ทำตนให้เพียบพูนด้วยความดีเต็มที่ทุกสถาน สามารถจะปลดเปลื้องตนหรือแม้ผู้อื่นด้วย ให้หลุดออกจากทุกข์ได้ในที่สุด กิริยาที่ทำอย่างนี้เรียกว่า บำเพ็ญบารมี ปฏิปทาอันเป็นหลักแห่งการบำเพ็ญนั้น เรียกว่า บารมี มีอยู่ด้วยกัน ๑๐ ประการ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขา ท่านจัดไว้เป็น ๓ สถาน คือ บารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี โดยพิสดารจึงเป็นบารมี ๓๐ ทัศ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ล้วนได้ทรงบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศนี้ครบถ้วนทุกสถาน โดยระยะกาลช้านานซึ่งท่านกำหนดไว้ต่าง ๆ กัน เฉพาะพระพุทธเจ้าสมณโคดมของเราพระองค์นี้ท่านกำหนดระยะกาลที่ทรงบำเพ็ญบารมีไว้ถึงสี่อสงไขยแสนกัปป์ เพราะฉะนั้นในปัจฉิมชาติพระองค์จึงทรงเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติทุกสถาน ได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ สามารถปลดเปลื้องพระองค์และสรรพสัตว์สุดประมาณจากสังสารทุกข์ และสามารถประดิษฐานพระพุทธศาสนาขึ้นไว้ในโลกให้สำเร็จประโยชน์กว้างใหญ่ไพศาลและดำรงอยู่ยืนนานตลอดมา

ต่อไปนี้จักแสดงทานบารมีโดยสังเขป และจักเลือกสรรอดีตนิทานบางเรื่อง อันพอเป็นตัวอย่างแห่งบารมีนั้น ๆ ที่พระพุทธเจ้าของเราได้ทรงบำเพ็ญมาในอดีตชาติ นำมาแสดงกำกับไว้ด้วยพอเป็นตัวอย่างไปโดยลำดับ

ทานบารมี คำว่าทานเป็นชื่อของกุศลเจตนาอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้สละทรัพย์สมบัติ ตลอดจนร่างกายและชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ท่านจัดเป็นบุญกิริยาวัตถุประการหนึ่ง เพราะเป็นเครื่องชำระใจให้บริสุทธิ์สะอาดปราศจากอกุศลธรรม มีมัจฉริยะความตระหนี่เป็นต้น ทานเป็นคุณสำคัญแม้ในทางโลก โดยเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้เห็นแก่ตัวจนเกินไป เป็นปัจจัยให้รู้จักสละเมื่อถึงคราวที่ควรสละ ให้รู้จักเผื่อแผ่เจือจานกันและกัน และให้รู้จักทำอุปการะแก่กันตามหน้าที่ ความมีไมตรีระหว่างกันและกันก็ดี ความสามัคคีแห่งหมู่คณะก็ดี ถ้าเว้นจากคุณข้อนี้แล้วจะงอกงามเจริญขึ้นไม่ได้เลย ทานนี้ผู้ใดบำเพ็ญทำให้มากขึ้นแล้ว ก็ทำผู้นั้นให้เป็นคนมีใจกว้างขวาง พอใจที่จะทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เมื่ออัธยาศัยส่วนนี้แก่กล้าขึ้นแล้ว แม้บุตรภรรยาอันเป็นที่รักยิ่ง แม้อวัยวะร่างกายที่สละได้ด้วยยาก โดยที่สุดแม้ชีวิตก็สามารถสละได้ ทานบารมีนี้สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงบำเพ็ญมาเป็นอย่างดี ครบถ้วนทุกสถานแต่ในอดีตชาติ จะนำมาแสดงพอเป็นตัวอย่างสักเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้

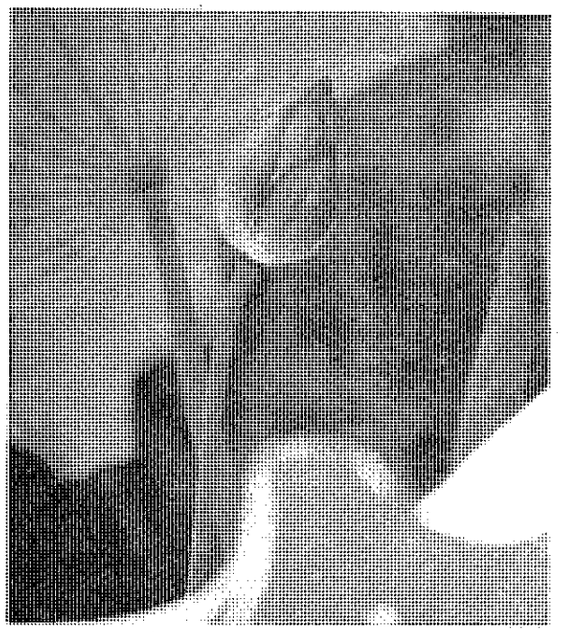

ครั้งหนึ่งพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นกระต่าย อาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง มีสัตว์เป็นสหายอยู่ด้วยกันอีก ๓ ตัว คือลิง สุนัขจิ้งจอก และนาก เช้า ๆ เย็น ๆ ได้พบเห็นกันอยู่เสมอ พระโพธิสัตว์พร่ำสอนสัตว์ทั้งสามนั้น ชี้แจงให้รู้จักความดีและความชั่ว ยังสัตว์ทั้งสามนั้นให้เว้นจากความชั่วตั้งอยู่ในความดี วันอุโบสถวันหนึ่ง พระโพธิสัตว์สังเกตเห็นพระจันทร์เต็มดวง จึงบอกแก่สามสหายให้ทราบ และเตือนว่า วันนี้เป็นวันอุโบสถ ท่านทั้งหลายจงเตรียมทานไว้ เพื่อจะได้ให้แก่ผู้ที่สมควรจะได้รับทานต่อไป ครั้นให้ทานแล้วจงรักษาอุโบสถ สัตว์ทั้งสามก็รับคำแล้วตระเตรียมทานตามสติกำลัง แสวงหาผู้สมควรจะได้รับทานต่อไป ฝ่ายพระโพธิสัตว์

นอนนึกถึงทานที่สมควรจะให้แก่พระทักขิเณยบุคคล ดำริว่า ถ้าเราพึงได้ทักขิเณยบุคคลไซร้ ก็อะไรเล่าจักเป็นทานวัตถุของเรา ถั่ว งา ข้าวสาร และเปรียงของเราไม่มี เรายังชีพอยู่ด้วยหญ้า แต่เราไม่อาจจะให้หญ้าเป็นทานได้ ถ้าหากจะมีทักขิเณยบุคคลใดมาภิกขาในสำนักเรา เราก็จะให้ตัวของเรานี้แหละเป็นทาน ทักขิเณยบุคคลผู้ได้มาถึงสำนักเรานั้นจักไม่มีมือเปล่ากลับไป ท้าวสักกะเทวราชได้ทราบความดำริของพระโพธิสัตว์แล้ว จึงใคร่จะทรงทดลองดู จึงจำแลงแปลงเพศเป็นพราหมณ์ เข้าไปสู่ที่อาศัยของพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ได้เห็นพราหมณ์นั้นแล้ว ก็มีความชื่นชมยินดี กล่าวว่า ดีทีเดียว ท่านต้องการอาหารภิกขาจารมาถึงสำนักของเรา วันนี้เราจะให้ทานอันประเสริฐ ซึ่งยังมิเคยได้ให้แก่ท่านผู้กอปรด้วยศีลคุณ การเบียดเบียนผู้อื่นไม่สมควรแก่ท่านมาเถิดท่าน จงเก็บฟืนต่าง ๆ มาก่อไฟเข้าเถิด เราจักเผาตน ครั้นสุกแล้วจักเป็นอาหารของท่าน พราหมณ์นั้นก็ชื่นชมอนุโมทนา เก็บไม้ฟืนต่าง ๆ มารวมกันเข้าเป็นกองใหญ่ ติดไฟเข้าที่กองฟืนนั้น เพลิงก็พลุ่งโพลงขึ้นในทันใด พระโพธิสัตว์ผู้กอปรด้วยกรุณา คิดจะไม่ให้ตัวสัตว์ทั้งหลายที่ติดธุลีละอองเข้าไปในระหว่างขนของตน ต้องพลอยวอดวายไปกับตนด้วย จึงสลัดให้ตัวสัตว์เหล่านั้นร่วงหล่นสิ้นแล้วก็เข้าไปใกล้กองไฟ ครั้นกองฟืนใหญ่นั้นไฟติดทั่วดีแล้ว พระโพธิสัตว์ก็กระโดดลงไปในท่ามกลางระหว่างเปลวไฟอันรุ่งโรจน์ด้วยอาการอันง่างามดังพระยาหงษ์ขณะที่ร่อนลงในกอแห่งดอกปทุมฉะนั้น การที่พระโพธิสัตว์เข้าไปสู่กองไฟในครั้งนั้น ท่านอุปมาไว้ว่า น้ำเย็นเมื่อผู้ใดผู้หนึ่งเข้าไปแล้ว ย่อมระงับเสียซึ่งความกระวนกระวายและความเร่าร้อน ให้ความชุ่มชื่นและความอิ่มเอิบฉันใด เมื่อพระโพธิสัตว์เข้าไปสู่เพลิงอันรุ่งโรจน์ในครั้งนั้น ก็ระงับเสียซึ่งความกระวนกระวายทั้งปวงดุจเข้าไปสู่น้ำเย็นฉะนั้น สกลกายทั้งสิ้น พระโพธิสัตว์ได้ให้แล้วแก่พราหมณ์นั้นด้วยประการฉะนี้ เพราะเหตุนั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า

ฉวิ จมฺมญฺจ มํสญฺจ นหารุ อฏฺฐิ หทยพนฺธนํ
เกวลํ สกลํ กายํ พฺราหฺมณสฺส อทาสหํ

สกลกายทั้งสิ้น ทั้งผิวหนัง เอ็น เนื้อ กระดูก หัวใจ และไส้พุง เราได้ให้แล้วแก่พราหมณ์ ดังนี้.

ความประพฤติของกระต่ายบัณฑิตดังที่ได้พรรณนามานี้ เป็นเครื่องสาธกอย่างดีว่า ทานบารมีนี้ เมื่อบุคคลบำเพ็ญให้บริบูรณ์แล้ว สามารถจะสละได้แม้ชีวิตเป็นที่สุด

สมเด็จพระบรมศาสดาทรงอาศัยอดีตจริยาอันนี้ของพระองค์ จึงได้ตรัสกับพระสารีบุตรเถรเจ้าว่า

ภิกฺขาย อุปคตํ ทิสฺวา สกตฺตานํ ปริจฺจชึ
ทาเนน เม สโม นตฺถิ เอสา เม ทานปารมี.

เราได้เห็นยาจกเข้าไปเพื่อภิกขา ได้สละแล้วซึ่งตนของตน ผู้เสมอเราด้วยทานไม่มี นี่เป็นทานบารมีของเรา ดังนี้.

■■■■

สัสสตทิฏฐิ - อุจเฉททิฏฐิ

เปมงฺกโร ภิกขุ*

ความเห็นว่าขาดสูญ ได้ชื่อว่า**อุจเฉททิฏฐิ** คือเห็นว่าสัตว์ตายแล้วจิตดับสูญ ไม่สืบภพชาติต่อไปอีก ผิดหลักทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นมิจฉาทิฏฐิเห็นผิดอีกด้วย ทิฏฐินี้ก็ชั่วร้ายอย่างสำคัญเสมอกันกับสัสสตทิฏฐิ

ต่างกันกับอุจเฉททิฏฐิอย่างไร เข้าใจว่าเป็นอย่างนี้ คือ**สัสสตทิฏฐินั้นเห็นผิดเพราะไม่รู้จักสังขตธรรม จึงให้เห็นไปว่าขันธ์ ๕ เป็นของเที่ยงยั่งยืน** หรือ **เห็นว่าคติและกำเนิดแห่งสัตว์ทั้งหลายไม่กลับกลายเป็นอื่น ไม่เล็งถึงกรรม** (การกระทำผิดหลักทางพระพุทธศาสนาที่ว่าขันธ์ ๕ เป็นสังขตธรรมไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา และคติกำเนิดของสัตว์ย่อมเปลี่ยนได้ เพราะอำนาจกรรม การกระทำหรือความประพฤตินั้น) ดังนี้ จึงจัดเป็นสัสสตทิฏฐิ

ส่วนอุจเฉททิฏฐินี้ เห็นผิด เพราะไม่รู้จัก**อสังขตธรรม ซึ่งเป็นประธานแห่งขันธ์ ๕ จึงให้เห็นไปว่า ขันธ์ ๕ ดับแล้วสูญ จิตไม่สืบภพชาติต่อไปอีก** แปลว่า **สัตว์ทั้งหลายตายแล้วสูญหมด** ผิดหลักทางพระพุทธศาสนาที่ว่าอสังขตธรรมเป็นของเที่ยงยั่งยืนไม่เกิดตายหายสูญ ในอัตภาพของสามัญสัตว์นั้นย่อมมีทั้งสังขตะและอสังขตะ ความเห็นว่าสัตว์โลกตายแล้วขาดสูญที่โดยมิได้เล็งเห็นถึงอสังขตะซึ่งยืนตัวเป็นประธานอยู่ ตายดับสูญเฉพาะสังขตธรรม ส่วนอสังขตธรรมหาได้ตายดับสูญไม่ เหมือนน้ำในหม้อตั้งอยู่บนเตาไฟ เดือดพล่านอยู่ ใครพูดว่าน้ำนั้นเที่ยงก็ผิด พูดว่าน้ำนั้นสูญก็ผิด ฉะนั้น แต่อสังขตะก็มิได้เป็นเหตุปัจจัย ให้สัตว์วนเวียนในคติและกำเนิดนั้น ๆ เป็นเพราะอำนาจกิเลสและกรรมต่างหาก แต่ถ้าไม่มีอสังขตะ กิเลสและกรรมนั้นก็ตั้งอยู่ไม่ได้เหมือนกัน สัตว์ตายแล้วก็ต้องดับสูญจริง ทิฏฐิทั้ง ๒ ย่อมต่าง ๆ กัน ดังว่ามานี้แล

* จากหนังสือ "ธรรมประทีป" ซึ่งพระชัยนาทมุนี วัดหลวงสิริบูรณาราม อำเภอสรรพยา จังหวัด ชัยนาท จัดพิมพ์ซ้ำ พ.ศ. ๒๕๒๙ หน้า ๔๑-๔๒

ตามที่ได้พรรณนามาแล้วแต่ต้น ๆ ก็มิได้พ้องกับทิฏฐิ ๒ ประการนี้เลย นับว่าได้ดำเนินอรรถาธิบายมาโดยความเห็นสะดวกทุกประการแล้ว แต่เรื่องจิตดูยังไม่สู้เรียบร้อย จึงต้องกล่าวเพิ่มเติมอีกในเรื่องสามัญสัตว์ตายแล้วเกิดอีกเป็นครั้งสุดท้าย ได้พูดไปแล้วในตอนต้น ๆ ว่าจิตเป็นบัญญัติลงในอสังขตะก็ได้ สังขตะก็ได้ เรียกใช้ได้ทั่วไปทั้งจิตของปุถุชน และจิตของพระอรหันต์ **จิตของพระอรหันต์นั้นไต้ความบริสุทธิ์เป็นนิพพานหรือวิสังขารไปแล้วไม่แตกต่างโดยประเภทและชนิด รวมเรียกว่าเป็นพุทธะหมด แต่จิตของปุถุชนยังเป็นสังขารเพราะเหตุกิเลสเป็นเครื่องผูกมัดรึงรัด ย่อมแตกต่างโดยประเภท คือเป็นกามาพจรจิตรูปาพจรจิต อรูปาพจรจิตและชนิดต่าง ๆ** ก็ที่พูดว่าจิตของสามัญสัตว์ไม่ตายในเมื่อร่างกายตายแตกทำลายแล้ว ย่อมถือปฏิสนธิในคติกำเนิดอื่นต่อไปอีกนั้น หมายเอาจิตของปุถุชนหรือจิตสามัญ คือจิตที่เป็นสังขารส่วนละเอียด อันเข้าแทรกสิ่งระคนปนอยู่ กับอสังขตะ ประดุจมลทินแห่งธาตุและภาชนะต่าง ๆ ได้แก่จิตที่ไม่ได้ความบริสุทธิ์เป็นนิพพานหรือวิสังขาร กายเนื้อย่อมตายตามเกณฑ์แห่งอายุขัย สุดสิ้นลงเป็นทอด ๆ เหมือนลูกคลื่นในท้องมหาสมุทร แต่กายทิพย์หรือสังขารส่วนละเอียดย่อมตายตามเกณฑ์แห่งอวิชชา **สามัญสัตว์ยังมีอวิชชาโง่เขลาไม่รู้แจ้งในอริยสัจตราบใด ก็วนเวียนเกิดตายในคติกำเนิดนั้น ๆ เรื่อยไป ต่อเมื่อมีวิทยาปัญญาเกิดขึ้นกำจัดอวิชชา รู้เห็นแจ้งในอริยสัจเต็มที่แล้วเมื่อใด กายทิพย์จึงจักตาย ได้ความบริสุทธิ์หมดจดสิ้นเชิงเป็นวิสังขารหรือนิพพาน พ้นจากความเป็นสัตว์โลกเรียกกันว่าพวกพุทธะ เป็นธรรมธาตุ มีแต่ผู้รู้อย่างเดียวไม่ประสมกับอะไรอีกต่อไป เหลือแต่ *ธรรมกาย* มีวิทยาปัญญาเข้ากำกับ นับเป็นโลกุตตรจิต ครั้นสิ้นเบญจขันธ์ลง ก็เป็นอสังขตธรรมธาตุไป** เรื่องตายแล้วเกิดอีกแห่งสามัญสัตว์โลก ตามที่ได้พรรณนามานี้ก็พอจะเข้าใจได้บ้าง แม้นไม่แจ่ม แจ้งชัดเจนก็พอเป็นทางดำริกันต่อไป จึงยุติเรื่องนี้กันเสียที

■■■■

พระมหาโมคคัลลานเถระนิพพาน*

...พระผู้เปนเจ้ามหาโมคคัลลานเถระองค์นี้ ท่านเปนทุติยสาวกปรากฏด้วยอิทธิฤทธิ์ศักดา ยิ่งกว่าเทวดาและมนุษย์ในไตรภพทั้ง ๓ เว้นไว้แต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์เดียว นอกกว่านั้นไม่มีใครเสมอพระมหาโมคคัลลานเถระ...

** การสะกดอักษรในบทความนี้คงไว้ตามต้นฉบับเดิม*

นมัต์ถุ ฯ โย ทัณ์เฑนาติ อิมํ ธัม์มเทสนํ สัต์ถา เวฬุวเน วิหรัน์โต มหาโมค์คัล์ลานัต์เถรํ อารัพภ กเถสิฯ เอกัส์มึ หิ สมเย ติต์ถิยา สัน์นิปติต์วา จิน์เตสุํ ชานาถาวุโส เกน การเณน สมณัส์ส โคตมัส์ส ลาภสัก์กาโร มหา หุต์วา นิพ์พัต์โตติ

สัต์ถา ครั้งหนึ่งนั้นสมเด็จพระบรมครูสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์เสด็จสำราญพระไทยในพระเวฬุวันวิหาร อาศรัยเมืองราชคฤห์เปนที่ภิกขาจารมิได้ขาด พระองค์เทศนาโปรดเวนัยสัตวเปนเนืองนิจนิรันดร์ พระองค์ปรารภพระมหาโมคคัลลานเถระให้เป็นเหตุ จึงตรัสเทศนาเรื่องราวนี้พระสังคีติกาจารย์เจ้าจึงกำหนดด้วยบาทต้นพระคาถาว่า โย ทัณ์เฑน อิติ เปนอาทิ พระคาถาบาทต้นฉนี้ หิ ดังจะให้วิตถารในเรื่องราวอันนี้ เถโร พระผู้เปนเจ้ามหาโมคคัลลานเถระองค์นี้ ท่านเปนทุติยสาวกปรากฏด้วยอิทธิฤทธิ์ศักดา ยิ่งกว่าเทวดาและมนุษย์ในไตรภพทั้ง ๓ เว้นไว้แต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์เดียว นอกกว่านั้นไม่มีใครเสมอพระมหาโมคคัลลานเถระ องค์สมเด็จพระมหากรุณายกเปนเอตะทัคคะว่าประเสริฐเลิศด้วยอิทธิฤทธิ์ยิ่งกว่าสาวกในพระสาสนา องค์สมเด็จพระมหากรุณายกเปนเอตะทัคคะฉนี้ เถโร ฝ่ายพระมหาโมคคัลลานเถระท่านเที่ยวไปสู่เทวจารึกในสวรรค์ นำเอาการกุศลที่เทพบุตรเทพธิดาเขากระทำอย่างนั้น ๆ เอามาบอกแก่มหาชนชาวมนุษย์แล้วลงไปสู่นรกเล่า นำเอาข่าวมาบอกแก่คนทั้งหลาย ว่าบุคคลกระทำบาปมีชื่อนี้ ๆ ไปทนทุกขเวทนาในนรกขุมนั้น ๆ ตกว่าพระมหาโมคคัลลานเถระนั้น ท่านเที่ยวไปในสวรรค์และนรกนั้นมิได้ขาด ท่านโปรดสัตว์ที่ไปทนทุกข์ให้เปนสุขสบาย พระผู้เปนเจ้าก็ขวนขวายในกิจของพระผู้เปนเจ้า ตามประเพณีมาช้านาน ครั้นอยู่มากาลครั้งหนึ่ง พระมหาโมคคัลลานเถระนั้น ท่านจำพระวัสสาอยู่ณกาฬศิลาประเทศ เปนที่สำราญใจ

อัญ์ญติต์ถิยา ครั้งนั้นพวกเดียรถีย์นิครนถ์ทั้งหลายก็ปราศจากลาภสักการบูชา มหาชนเขาเลื่อมไสในพระสาสนาเปนอันมาก ไม่มีใครเขานับข้างตน เดียรถีย์นิครนถ์ผู้ใหญ่จึงมีวาจาปฤกษาว่า ดูกรอาวุโสทั้งหลายใครจะเห็นกะไรบ้างในครั้งนี้ พระสมณะโคดมเธอประกอบไปด้วยลาภสักการบูชา เกิดลาภเกิดผลทั้งนี้อาศรัยบุคคลผู้ใด อาวุโสทั้งหลายรู้แล้วหรือ เดียรถีย์ทั้งหลายจึงตอบค่าไปว่าข้าไม่รู้ เดียรถ์ผู้ใหญ่นั้นจึงว่าท่านไม่รู้หรือคือใครเล่า ลาภสักการจะเกิดแก่พระสมณะโคดมทั้งนี้ ๆ ก็อาศรัยแก่พระโมคคัลลานเถระผู้เดียว พระโมคคัลลานเถระนั้น เธอมีฤทธิ์เที่ยวขึ้นไปบนสวรรค์ ถามซึ่งการกุศลที่เทพบุตรเทพธิดากระทำ ก็นำเอาลงมาบอกแก่มหาชนชาวมนุษย์ว่า โภน์โต ดูกรท่านทั้งหลายผู้จำเริญ บุคคลกระทำกุศลชื่อนั้น ๆ ได้ ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นนั้น ๆ ประกอบด้วยสมบัติบริวารนับร้อยนับพัน เขาได้ไปเสวยทิพยสมบัติอันโอฬาร นิรเยนิพ์พัต์ตานํ กัม์มํ ปุจ์ฉิต์วา ใช่แต่เท่านั้น พระโมคคัลลานเถระเธอลงไปนรก ได้เห็นสัตวนรกทั้งหลายทนทุกขเวทนาสาหัส จึงถามบุพพะกรรมที่สัตว์นรกทั้งหลายกระทำมาแต่หลัง แล้วจึงนำเอาคดีนั้นมาบอกแก่มหาชนชายหญิงว่า โภน์โต ดูกรท่านทั้งหลายผู้จำเริญ บุคคลผู้ประมาทมักกระทำอกุศลกรรมสิ่งนี้ ๆ ได้ไปทนทุกขเวทนาในนรกขุมนั้น ๆ ทนทุกขเวทนาอยู่ช้านาน นายนิรยบาลกระทำโทษสาหัสดังนี้ ๆ มหาชนทั้งหลายได้ฟังคดีพระโมคคัลลานเถระ ก็ชวนกันกระทำสักการบูชา นำเอาลาภสักการมาให้แก่พระสมณะโคดมเปนอันมาก นี่แหละพระสมณะโคดมเกิดลาภสักการก็อาศรัยแก่พระโมคคัลลานเถระ ถ้าเราคิดพิฆาฏฆ่าพระโมคคัลลานให้ตายแล้ว พระสมณะโคดมก็จะเสื่อมจากลาภสักการบูชา คนทั้งหลายก็จะนับถือเราทั้งลาภสักการเล่าก็จะเกิดมี เออเราคิดเห็นฉนี้เปนมั่นคง ท่านทั้งปวงจะคิดเห็นกะไรเล่า จงบอกเราให้แจ้งใจ พวกเดียรถีย์ทั้งหลายก็เห็นจริงพร้อมกัน เออก็เมื่อกระนั้นเราจะคิดไฉน ทำกระไรดีหนอจึงจะคิดฆ่าตีพระโมคคัลลานให้ล้มตายได้ เดียรถ์ผู้ใหญ่จึงคิดอ่านเรี่ยไรทรัพย์แต่พวกอุปฐากของอาตมาได้ทรัพย์พันตำลึงเดียร์ถีย์ทั้งหลายจึงให้หาโจร ๕๐๐ มา จึงบอกความว่าดูกรท่านทั้งหลาย เราจะจ้างท่านให้ไปฆ่าพระโมคคัลลาน อันจำพระวัสสาอยู่ในกาฬศิลาประเทศ ถ้าแม้นท่านฆ่าพระโมคคัลลานตายแล้วเมื่อใด เราจะให้ทรัพย์แก่ท่านพันตำลึงกาลเมื่อนั้น ท่านทั้งหลายจงรับธุระเราสักครั้งหนึ่ง จะได้หรือมิได้ โจรทั้งหลายได้ฟังเดียรถีย์ว่าก็ดีใจ จึงพากันไปสู่กาฬศิลาประเทศ

อันมีอยู่ใกล้เมืองราชคฤห์มหานคร ครั้งถึงจึงพากันเข้าล้อมกุฏิ จะคอยทุบตีพระโมคคัลลานในเพลาปัจจุสสมัยใกล้รุ่ง เถโร ฝ่ายว่าพระโมคคัลลานเถระ ครั้นรู้เหตุว่าโจรมาล้อมกุฏิพระผู้เปนเจ้า ๆ ก็หนีออกมาโดยช่องดาลแล้วก็เหาะไปให้พ้น ฝ่ายว่าพวกโจรทั้งหลายจึงเข้าไปค้นหา เมื่อมิได้พบพระโมคคัลลานแล้วก็พากันไป อยู่มาวันหนึ่งจึงพากันไปล้อมอีกเล่า พระผู้เปนเจ้าก็หนีไปทางช่องช่อฟ้า พวกโจรทั้งหลายไม่พบแล้วก็พากันกลับไป แต่พวกโจรทั้งหลายชวนกันมาล้อมจะจับตัวพระโมคคัลลานฆ่าให้ตาย ไม่พบแล้วก็พากันกลับไปโดยนัยดังนี้ถึง ๒ เดือนเปนกำหนดจะได้พบพระมหาเถระนั้นหามิได้

ปัจ์ฉิมมาเส ครั้นถึงเดือนเปนที่สุดจะออกพระวัสสา โจรทั้งหลายจึงพากันมาล้อมกุฏิอีก

จะจับพระผู้เปนเจ้าฆ่าให้ตาย ชวนกันล้อมกุฎีไว้มั่นคงเหมือนดังเก่า คอยดูพระมหาเถระจะออกมาจะได้จับฆ่าเสีย เถโร ฝ่ายพระมหาโมคคัลลานเถระ ท่านจึงพิจารณาไปว่าเหตุไฉนโจรพวกนี้จึงมาเฝ้าล้อมกุฎีอาตมา จะจับตัวเราฆ่าให้ตายเหตุผลเปนไฉน พระโมคคัลลานพิจารณาดูก็รู้ประจักษ์ใจ ว่ากรรมของอาตมาได้กระทำไว้แต่ปางหลังตามมาทันแล้วในครั้งนี้ แม้นอาตมาจะหนีไปอยู่ที่ใด ๆ ที่จะพ้นภัยนั้นอย่าสงกา ด้วยกรรมเวรามาตามทัน พระผู้เปนเจ้าพิจารณาเห็นดังนั้นแล้ว ก็นั่งอยู่ในกุฎีมิได้หนีไปดังหนหลัง โจรทั้งหลายครั้นล้อมกุฎีเข้าแล้ว มิได้เห็นพระโมคคัลลานออกมา จึงพากันเข้าไปในกุฎี ครั้งเห็นพระผู้เปนเจ้า จึงชวนกันเข้าทุบตีพระมหาเถระด้วยไม้สั้นและไม้ ๔ ศอก สาตราวุธต่าง ๆ นา ๆ แล้วชวนกันฉุดลากพระมหาเถระออกมานอกกุฎี ก็ชวนกันเข้ากลุ้มรุมตีทุกตัวคนจนกระดูกแห่งพระมหาเถระแหลก ปานประหนึ่งว่าเมล็ดเข้าสารแหลกละเอียดไปทั้งกาย พวกโจรทั้งหลายสำคัญว่าตาย จึงจับตัวพระมหาเถระทิ้งขึ้นไปบนหลังสุมทุมพุ่มไม้แล้ว ก็พากันไปเอาค่าจ้างในสำนักพวกเดียรถีย์ ครั้นได้ทรัพย์ค่าจ้างแล้ว จึงพากันไปซื้อสุราเมรัยกินเล่นสำราญใจตามความปรารถนา เถโร ฝ่ายพระมหาโมคคัลลานเถระผู้เปนเจ้าโจรทั้งหลายเข้ากลุ้มรุมตีครั้งนั้น พระผู้เปนเจ้าเสวยทุกขเวทนาพ้นที่จะอุปมา กระดูกนั้นแหลกย่อยอย่างว่าเมล็ดเข้าสารหักทั่วไปทั้งองค์ พระผู้เปนเจ้าก็ยังทรงชีวิตอยู่ มิได้ดับสูญสิ้นพระชนม์ในทันทีทันใด พระผู้เปนเจ้าจึงคิดอยู่แต่ในใจว่าอาตมานี้ประกอบไปด้วยเวทนาเปนสาหัส จะดับสูญเข้าสู่พระนิพพานแล้ว จำอาตมาจะไปถวายนมัสการลาสมเด็จพระพุทธเจ้า แล้วจึงจะกลับมาเข้าสู่พระนิพพานในที่นี้ พระผู้เปนเจ้าคิดแล้วจึงเข้าฌานสมบัติ อธิษฐานผูกรัดร่างกระดูกที่แหลกละเอียดนั้นก็คุมกันเข้าเปนแท่งเดียวดังเก่า ด้วยกำลังฌานแล้วจึงเหาะไปสู่เวฬุวันมหาวิหาร อันเปนที่สำราญแห่งพระมหากรุณา ครั้นถึงพระมหาโมคคัลลานก็กราบทูลว่าพระพุทธเจ้าข้า กระหม่อมฉันจะลาพระพุทธองค์เข้าสู่พระนิพพานแล้ว พระพุทธฎีกาจึงตรัสถามว่าจะนิพพานที่ไหนเล่า พระผู้เปนเจ้าจึงกราบทูลว่า กระหม่อมฉันจะนิพพานที่กาฬศิลาประเทศ อันเปนที่อยู่แห่งกระหม่อมฉัน องค์สมเด็จพระทศพลญาณจึงมีพระพุทธฎีกาตรัสว่า โมค์คัล์ลาน ดูกรสำแดงโมคคัลลาน พระตถาคตได้เห็นท่านก็เปนที่สุดอยู่แล้ว สำแดงโมคคัลลานจงเทศนาให้พระตถาคตฟังก่อน อนึ่งเล่าพระสงฆ์ทั้งหลายจะได้เห็นโมคคัลลาน จะได้ฟังเทศนาของท่าน ก็เปนที่สุดในครั้งนี้ โมคคัลลานเทศนาแล้วจึงเข้าพระนิพพานต่อภายหลังเถิด เถโร ฝ่ายพระผู้เปนเจ้ามหาโมคคัลลาน เมื่อได้ฟังพระพุทธกีฎาตรัสเท่าดังนั้นวันทิต์วา จึงประนมหัตถ์นมัสการสมเด็จพระพุทธเจ้าแล้ว จึงเหาะขึ้นไปสู่เวหาสูงชั่วลำตาลหนึ่ง จึงลงมาถวายนมัสการพระพุทธเจ้าที่หนึ่ง แล้วก็เหาะขึ้นไปอีกเล่า สูง ๒ ชั่วลำตาล ๓ ชั่วลำตาล ๔ ชั่วลำตาล จนถึง ๗ ชั่วลำตาลแล้ว ลงมาถวาย

...กระหม่อมฉันอุส่าห์สร้างพระบารมีมาก็ช้านาน ประมาณได้อสงไขยยิ่งด้วยแสนกัปโดยคณนา หวังจะประสบพบพระพุทธองค์ และพระพุทธบาทสาสนาของพระพุทธองค์ บัดนี้ก็สำเร็จความปรารถนาดังข้าประสงค์แล้ว...

นมัสการซึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้า ๗ ครั้งแล้ว จึงเหาะขึ้นไปสู่นภากาศสำแดงปาฏิหารเปนอเนกอนันต์มากกว่าร้อยกว่าพัน ครั้นสำแดงปาฏิหารแล้ว ก็สำแดงธรรมเทศนาแก่บริษัทเปนปัจฉิมที่สุด เหมือนพระธรรมเสนาบดีสาริบุตรกระทำปาฏิหารถวายพระพุทธเจ้า เมื่อท่านไปทูลลาจะเข้าสู่พระนิพพานครั้งนั้น พระมหาโมคคัลลานเถระท่านกระทำปาฏิหารเห็นปานดังพระสาริบุตรเสร็จแล้ว จึงมาถวายนมัสการสมเด็จพระพุทธเจ้าแล้ว จึงทูลลาว่า ภันเต ภควา ข้าแต่พระพุทธองค์ผู้ทรงบุญญราศี กระหม่อมฉันอุส่าห์สร้างพระบารมีมาก็ช้านาน ประมาณได้อสงไขยยิ่งด้วยแสนกัปโดยคณนา หวังจะประสบพบพระพุทธองค์ และพระพุทธบาทสาสนาของพระพุทธองค์ บัดนี้ก็สำเร็จความปรารถนาดังข้าประสงค์แล้ว และได้ชมเชยพระรูปพระโฉม และได้ชมพระพุทธสิริวิลาส สมความคิดที่ตั้งจิตรมาช้านาน กระหม่อมฉันจะได้เชยชมพระโฉมก็เปนที่สุดในวันนี้ จะได้ถวายนมัสการบรมบาทพระชินสีห์ก็เปนที่สุดแล้ว พระมหาโมคคัลลานกราบทูลพลางทางยกอัญชลีกรประนมเหนือศิโรตม์ราบกราบลงแทบพระบาทยุคลทั้งคู่แล้วจึงถวายบังคมลาพระสัพพัญญูเปนบรมครูของอาตมา พระผู้เปนเจ้าจึงกลับไปราวป่ากาฬศิลาประเทศในทันใด พระผู้เปนเจ้าจึงเข้าไปสู่กุฎีที่อยู่จำพระวัสสา จึงเข้าสมาบัติตั้งแต่ปฐมฌาณขึ้นไปแล้ว กลับถอยหลังลงมาเปนอนุโลมปฏิโลมแล้ว ๆ เล่า ๆ ครั้นออกจากสมาบัติแล้วพระผู้เปนเจ้าก็เข้าสู่พระนิพพาน สิ้นภพสิ้นสงสารมีแต่สุขเปนที่กระเษมสันต์พ้นที่จะอุปมา

และกิตติศัพท์ที่โจรทั้งหลายทุบตีพระโมคคัลลานนั้น ก็ลือขจรไปในนิคมชนบทว่า ๆ ประเทศ ทั่วทั้งสกลชมพูทวีปว่า โจรทั้งหลายตีพระโมคคัลลานเถระตาย ฝ่ายว่าอำมาตย์ทั้งหลายจึงเอาเนื้อความเข้าไปกราบทูล สมเด็จพระบรมกระษัตรพระเจ้าอชาตสัตตุราชเจ้าเมืองราชคฤห์มหานครว่า เทว ข้าแต่พระองค์ผู้เปนมหิศรสมมุติเทวราช ข้าพระบาทได้ยินมาว่า พระมหาโมคคัลลานเถระท่านจำพระวัสสาอยู่ในกาฬศิลาประเทศป่าใหญ่ บัดนี้โจรชวนกันรุมตีพระผู้เปนเจ้าสิ้นพระชนม์เสียแล้วพระพุทธเจ้าข้า ราชาสมเด็จบรมกระษัตรได้ทรงฟัง ก็บังเกิดสังเวชสลดพระไทยว่าอนิจจา ๆ พระมหาโมคคัลลานเถระไฉนจึงมาเปนเช่นนี้เล่าน่าน้อยใจ เออก็โจรที่ไหนหนอจึงองอาจกระทำการทั้งนี้ได้ไม่บังควร จำอาตมาจะให้สืบเสาะสอดแนมจับตัวให้จงได้ ทรงพระดำริแล้วจึงมีโองการตรัสสั่งไปว่า ท่านทั้งหลายจงเที่ยวสอดแนมดูให้รู้ประจักษ์ว่า ใครไปฆ่าตีพระมหาโมคคัลลาน ถ้ารู้แล้วเร่งจับเอาตัวมาให้จงได้ อำมาตย์ทั้งหลายรับพระโองการแล้ว จึงออกมาจัดแจงให้ราชบุรุษไปเที่ยวสอดแนมอยู่ทุกตำแหน่งถนน โจรทั้งหลาย ๕๐๐ ที่ทุบตีพระมหาโมคคัลลานเถระ ครั้นได้ทรัพย์พันตำลึงมาแต่เดียรถีย์แล้ว จึงพากันไปสู่โรงเล่าซื้อสุรา กินเมาแล้วก็ประมาทมิได้รู้ประมาณ โจรคนหนึ่งจึงเอากำหมัดประหารชกถูกโจรคนหนึ่งนั้นก็ล้มลงกับพสุธา โจรที่ล้มลงร้องด่าว่าคุกคามคำรามตามประสาเมาเล่าว่า อัม์โภ ทุพ์พินีต เฮ้ยดูกร ออโจรไม่รู้จักประมาณตัว เหตุไฉนจึงมาชกต่อยเราฉนี้ จะกลัวไยกับฝีมือออเจ้า อย่าพักชกเล่นเปล่า ๆ ไม่เกรงใจ โจรที่ชกนั้นจึงร้องด่าท้าทายทนงศักดิ์ว่า ฮ้าเฮ้ยอ้ายโจรร้ายมึงอย่าพักว่า เราหยอกเล่นเท่านั้นสิด่าทอฉนี้เล่า เรากลัวฝีมือออเจ้าแล้วอย่าพักว่า เออก็พระโมคคัลลานเถระนั้น ท่านเข้าทุบตีก่อนคนเจียวหรือ จึงทำฮึดฮือเปล่า ๆ เรายังไม่เห็นฝีมือออเจ้าจะไปได้ถึงไหนเลย นี่หากว่าเราตีพระโมคคัลลานก่อนดอก โจรทั้งหลายจึงได้พลอยภายหลัง เองยังไม่กลัวฝีมือเราอีกเล่าหรือ โจรที่ล้มลงนั้นก็ขบฟันอยู่ฮึดฮือแล้วตอบไปว่า ฝีมือเองนั้นเปนกะไรนักหนามาอวดอ้างได้ว่าตีพระโมคคัลลานก่อนคน เอออย่าพูดมุสาว่าเปล่า ๆ พระโมคคัลลานนั้นเราได้ตีก่อนคนทั้งปวงดอกสินะเจ้า โจรสองคนนั้นวิวาทว่าท้าทุ่งเถียงกันไม่ตกลง ต่างคนต่างก็อวดอ้างว่าตัวดีมีฝีมือ คนนั้นก็ว่าเราตีพระโมคคัลลานก่อน คนนี้ก็ว่าเราตีพระโมคคัลลานก่อน เกิดทุ่งเถียงกันเสียงสนั่นทั้งโรงสุรา เต ราชปุริสา ฝ่าว่ายราชบุรุษทั้งหลายที่เที่ยวสอดแนม ครั้นได้ยินคนทั้งสองทุ่งเถียงกันดังนั้นก็แจ้งใจ จึงจับเอาโจรทั้งนั้นเข้าไปถวาย สมเด็จบรมกระษัตรพระเจ้าอชาตสัตตุราช สมเด็จบรมกระษัตรทรงฟังคำอำมาตย์กราบทูลว่าจับโจรมาได้ ก็โสมนัสในพระไทยนักหนา จึงมีพระโองการตรัสถามว่าท่านทั้งหลายเหล่านี้ได้ทุบตีพระโมคคัลลานตายจริงกระนั้นหรือ โจรทั้งหลายก็รับพระโองการว่าจริง จึงซักถามต่อไปว่าท่านทั้งหลายชวนกันไปทุบตีพระโมคคัลลานนั้น ใคร

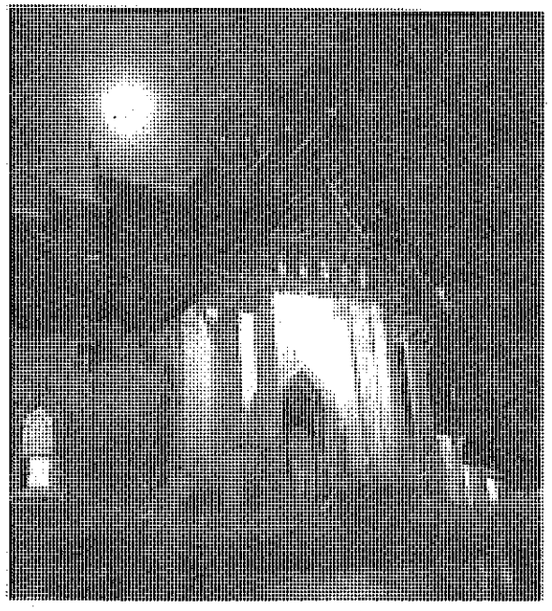

ใช้ให้ท่านไปกระทำ โจรทั้งหลายจึงกราบทูลว่า ขอพระราชทานพวกสมณะชีเปลือยทั้งหลายใช้ให้กระหม่อมฉันไปกระทำฉนี้ สมเด็จบรมกระษัตรจึงมีพระโองการตรัสสั่งราชบุรุษ ให้ไปจับพวกเดียรถีย์ชีเปลือยในขณะนั้น อำมาตย์รับพระราชโองการแล้วก็ขมีขมัน ไปสู่อารามแห่งเดียรถีย์จึงจับพวกสมณะชีเปลือยมาได้ ๕๐๐ คนแล้วก็พาตัวเข้าไปถวายพระเจ้าอชาตสัตตุราช ท้าวเธอให้อำมาตย์มีกระทู้ซักไซ้ไถ่ถามได้ความจริงแล้วจึงสั่งให้ราชบุรุษให้ขุดหลุมในหน้าพระลานลึกเพียงนาภี จึงให้เอาพวกเดียรถีย์ชีเปลือย ๕๐๐ คน กับโจร ๕๐๐ คนฝังดินลึกเพียงสะดือเปนท่องแถว แล้วให้เอาใบไม้แห้งและฟางมาเกลี่ยไปในเบื้องบนคนทั้งหลายแล้ว จึงจุดไฟคลอกให้เปื่อยภังค์หนังปอกไปทั้งตัว ครั้นเพลิงไหม้ทั่วกันแล้ว จึงให้เอาไถเหล็กมาไถให้ขาดเปนท่อนน้อยท่อนใหญ่ ตายสิ้นด้วยกันทั้งเดียรถีย์และโจรเปนคนพันหนึ่งด้วยกันดังกล่าวมาฉนี้ อยู่มาวันหนึ่งพระสงฆ์ทั้งหลายมาสันนิบาตประชุมพร้อมกันในโรงธรรมสภาศาลาจึงสนทนากันฉนี้ว่า ดูกรอาวุโสทั้งหลาย เออก็น่าอัศจรรย์ใจด้วยพระโมคคัลลาน ท่านประกอบไปด้วยฤทธานุภาพเปนอันมากมาย ควรและหรือมาตายด้วยโจรตีฉนี้ ตกว่าพระโมคคัลลานท่านตายไม่ควรเลย พระสงฆ์ทั้งหลายสนทนากันฉนี้มิได้ช้า สัต์ถา ฝ่ายองค์สมเด็จพระบรมโลกนารถศาสดาจารย์ เสด็จสำราญพระไทยอยู่ในคันธกุฎี ได้ทรงฟังเสียงพระสงฆ์สนทนา ถึงเรื่องราวพระโมคคัลลานเถระ ด้วยทิพยโสตวิญญาณพระพุทธองค์จึงเสด็จออกจากพระคันธกุฎี มาสู่โรงธรรมสภาศาลา เสด็จขึ้นสู่ธรรมาสน์ณท่ามกลางสงฆ์แล้วจึงตรัสถามว่า ภิก์ขเว ดูกรสงฆ์ทั้งหลาย ท่านสนทนากันด้วยเรื่องราวสิ่งใดในครั้งนี้ พระสงฆ์ทั้งหลายจึงยกอัญชลีกรประนมแล้วจึงกราบทูลพระมหากรุณาว่า ภันเต ภควา ข้าแต่พระสุคตทศพลญาณผู้ทรงสวัสดิภาคย์ กระหม่อมฉันสนทนากันด้วยเรื่องราวพระโมคคัลลาน ว่าท่านถึงความรณะภาพไม่

...ก็อาศรัยอกุศลกรรมที่สำแดงโมคคัลลาน ได้กระทำไว้แต่ชาติหลังยังติดตามอาตมามา จึงถึงแก่ความมรณาไม่สมควรแก่ตน...

สมควรฉนี้ องค์สมเด็จพระชินสีห์จึงมีพระพุทธ-ฎีกาว่า ภิกขเว ดูกรสงฆ์ทั้งหลายสำแดงโมคคัลลานโอรสพระตถาคต โจรทุบตีให้ตาย จะได้มีแต่ปัจจุบันชาตินี้หามิได้ แต่ชาติก่อน ๆ นั้นไซ้ สำแดงโมคัลลานก็ตายด้วยโจรตี ได้ซึ่งมรณาสันไม่สมควรฉนี้ ก็อาศรัยอกุศลกรรมที่สำแดงโมค-คัลลาน ได้กระทำไว้แต่ชาติหลังยังติดตามอาตมามา จึ่งถึงแก่ความมรณาไม่สมควรแก่ตน พระทศพลตรัสเท่าดังนี้แล้วก็ดุษณีนิ่งไป พระภิกขุทั้งหลายสงสัยจึ่งทูลอาราธนาว่า ภันเต ภควา ข้าแต่พระพุทธองค์ผู้ทรงสวัสดิภาคย์เปนอันงามกรรมที่พระโมคคัลลานเถระท่านกระทำนั้นเปนประการใด จงทรงพระมหากรุณาโปรดให้แจ้งใจในครั้งนี้ ภควา องค์สมเด็จพระชินสีห์ได้ทรงฟังพระสงฆ์อาราธนา พระองค์จึ่งชักมาซึ่งเรื่องราวอดีตนิทานนำมาประทานเทศนาว่า ดูกรภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย อตีเต แต่กาลปางหลังยังมีกุลบุตรผู้หนึ่งปฏิบัติรักษามารดาบิดาตามืดทั้ง ๒ คน กุลบุตรนั้นไม่มีความเกียจคร้านเลย หมั่นตักน้ำตำเข้าการเหย้าการเรือน อุส่าห์กระทำเลี้ยงมารดาและบิดาแต่ผู้เดียว มิได้เกียจคร้าน อปรภาเค ครั้นนานมามารดาบิดาเห็นว่าลูกชายลำบากนัก ไม่มีใครจะช่วยกระทำการ จึ่งคิดอ่านจะหาภรรยาให้ลูกชาย คิดแล้วจึ่งเรียกลูกชายเข้ามาปรึกษาว่าตาต ดูกรพ่อผู้เปนลูกรักของมารดาบิดา ทุกวันนี้พ่อลำบากนัก ด้วยการหาเลี้ยงมารดาบิดาแต่ผู้เดียว มารดาบิดาจะไปขอนางกุมารีมาให้เปนภรรยาของเจ้า แต่ภอจะได้ช่วยกันตักน้ำตำเข้าภอเบามือพ่อเถิด เมื่อลูกชายได้ฟังมารดาบิดาว่าจะหาภรรยาให้ จึ่งตอบคำไปมิได้ช้าว่า อัม์มตาตา ข้าแต่มารดาบิดาอย่าวุ่นวายไปเลย ข้าไม่ปรารถนา ตัวข้าคนเดียวนี่แหละจะปฏิบัติเลี้ยงมารดาบิดาไปกว่าจะสิ้นชีวิต มารดาบิดาอย่าพึ่งคิดขวนขวายหาภรรยาให้ข้าเลย มารดาบิดาได้ฟังลูกชายว่าดังนั้น จึ่งวอนว่าแก่ลูกชายว่าแล้ว ๆ เล่า ๆ ฝ่ายเจ้าลูกชายนั้นขัดมารดาบิดามิได้ ก็ยินยอมว่าตามแต่ใจของมารดาบิดา จะขอนางกุมารีมาให้ข้าก็ตามอัชฌาสัยเถิด มารดาบิดาทั้งสองนั้น จึ่งไปขอนางกุมารีมาให้แก่ลูกชาย หมายจะได้ช่วยกันกระทำการตักน้ำตำเข้าภอเบาแรงลูกชายของตน หญิงนั้นครั้นมาอยู่กับสามีแล้ว ปฏิบัติแม่ผัวพ่อผัวอยู่สองสามวัน ก็มีความเกียจคร้านเบื่อหน่าย คิดจะไปเสียให้พ้นแม่ผัวพ่อผัวไม่ขอเห็นหน้า จึ่งว่าแก่สามีของตนว่าดูกรสามีเราไม่สบายใจ มารดาบิดานี่กะไรขี้บ่นว่าอย่างนั้นอย่างนี้ เราจะอยู่ที่นี่ไปไม่ได้แล้ว เจ้าจะคิดกะไร สามีจึ่งตอบไปว่าตามอัชฌาสัยของท่านเถิด ที่เราจะทิ้งมารดาบิดาของเราเสียนั้นมิได้ ท่านไม่สบายใจจะไปอยู่ที่อื่น ก็ตามอัชฌาสัยของท่านเถิด เมื่อหญิงนั้นพิไรว่า สามีก็มิได้ตามใจนางก็จนใจ จึ่งคิดกลอุบายปรารถนาจะให้ลูกชายทิ้งมารดาบิดาเสีย จะได้พากันไปอยู่ที่อื่นตามสบายใจ ตัส์ส พหิคตกาเล ครั้นสามีออกไปนอกบ้าน ด้วยกิจการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หญิงนั้นก็เอาเข้าสุกที่กินเหลือ ไปเที่ยวหว่านเที่ยวโปรยลงไว้บนฟากเรือน ทั้งถ้วยชามก็วางไว้ให้เกลื่อนกระจัด-กระจาย เข้ายาคูก็เอาทิ้งลงไว้บนฟากเรือนเกลื่อนกล่นหญิงนั้นทำกลมารยาฉนี้ เต อาคัน์ต์วา ครั้นสามีกลับมาเรือนเห็นกลาดเกลื่อนอยู่ดังนั้น จึ่งถามภรรยาว่านี่ใครทำไว้ฉนี้ ภรรยาจึ่งบอกแก่สามีว่าท่านดูเอาเถิดใครทำเล่า มารดาบิดาของท่านทำไว้จนเหย้าเรือนเปื้อนไปไม่สมประดี เออก็เช่นนี้จะอยู่ไปกะไรได้ ใครจะปัดกวาดทำไปได้ ข้าจะอยู่ที่นี่ด้วยไม่ได้แล้ว สามีได้ฟังภรรยาบอกดังนั้นก็นิ่งไปไม่รู้ที่จะว่า ภรรยานั้นก็กระทำดังนี้ไปเนือง ๆ สามีมาแล้วก็เล่าให้ฟังว่า มารดาบิดาของเจ้าทำอย่างนั้น ทุกวี่ทุกวันเปนอัตรา หญิงนั้นแกล้งทำไว้เองแล้ว ก็ลงเอาว่าแม่ผัวพ่อผัวกระทำ บอกแก่สามีไม่เว้นวัน บัดเดี๋ยวทำฉนี้ทำฉนั้น จะอยู่กะไรได้เราพากันไปอยู่ที่อื่นเถิด ที่นี่ข้าอยู่มิได้ ภรรยานั้นพิไรวอนว่าแก่สามีบ่อย ๆ เนือง ๆ ปูริตปารมี สัต์โต ฝ่ายบุรุษผู้นั้นเปนสัตวมีวาสนา ได้บำเพ็ญบารมีมาช้านาน ได้ฟังคำหญิง

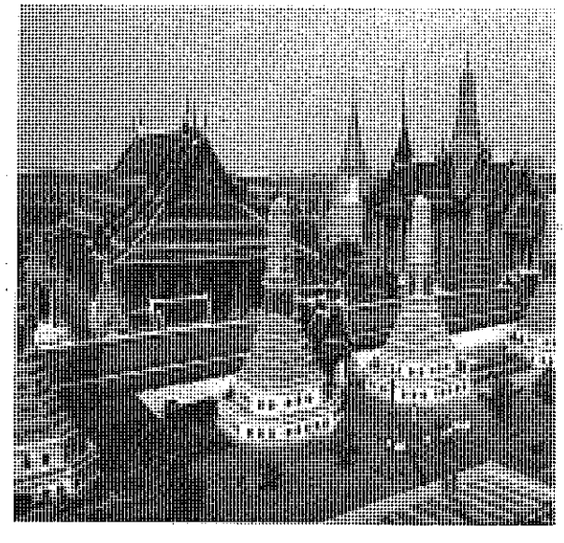

พาลมาวอนเจรจา ใส่โทษมารดาบิดาบังเกิดเกล้าให้ร้อนเร่าในหัวใจ ที่ความรักใคร่ในมารดาบิดาแต่หนหลังนั้น ก็แตกออกจากกันเปนสองภาคด้วยความรักใคร่ในหญิงพาล ส่งจิตรไปตามใจภรรยา ชายนั้นจึ่งตอบวาจาว่า ดูกรเจ้า มารดาบิดาของเรากระทำชั่วฉนี้ ตกพนักงานพี่จะกระทำเอง ชายนั้นจึ่งให้มารดาบิดาทั้งสอง บริโภคอาหารสำเร็จแล้ว จึ่งมีวาจาว่า อัม์มตาตา ข้าแต่มารดาบิดาบัดนี้ญาติวงษาของท่านอยู่ในบ้านโน้น สั่งมาให้ข้าพามารดาบิดาไปมารดาบิดาจะช้าอยู่ไยเล่าข้าจะพาไปหา ยานกํ อาโรเปต์วา ลูกชายว่าดังนั้นแล้ว จึ่งให้มารดาบิดาขึ้นนั่งบนเกวียนแล้ว จึ่งขับเกวียนไปตามมรคา อฏวีมัช์ฌปัต์ตกาเล ครั้นไปถึงท่ามกลางราวป่าแห่งหนึ่งแล้ว บุรุษนั้นคิดจะฆ่ามารดาบิดาบังเกิดเกล้าให้ตาย จึ่งคิดอุบายบอกแก่มารดาบิดาว่า ราวป่านี้โจรส้องสุมอยู่เปนอันมาก รู้ว่าข้ามามันก็จะฆ่าเสียให้ตาย บิดาจงจับเอาเชือกสายชักโคนี้เถิด อิติ วัต์วา ลูกชายว่าเท่าดังนั้นแล้ว จึ่งส่งเชือกชักให้ในมือบิดาแล้วจึ่งลงมาจากเกวียนขมีขมัน โคนั้นก็พาเอามารดาบิดาตามืดไปตามทาง ชายนั้นจึ่งเดิรไปให้ไกลหน่อยหนึ่งแล้วก็กลับแกล้งแปลงเปนเสียงโจรว่า คนสองคนนั้นจะพากันไปไหนฉวยได้ท่อนไม้เข้าไล่ทุบตีมารดาบิดาบังเกิดเกล้าแห่งตน ฝ่ายว่ามารดาบิดาทั้งสองคนก็สำคัญว่าโจรจริง ๆ ร้องบอกแก่ลูกชายว่าตาต พ่อจงหนีไปเสียให้พ้น อย่ากังวลด้วยมารดาบิดาเลย มารดาบิดานี้แก่ชราแล้วจะตายด้วยโจรก็ตามทีเถิด พ่อจงหนีไปให้พ้นจากโจร จงหลบ-

...อันว่าบุคคลผู้ใดเปนคนเมามาก ประกอบไปด้วยโทโสมาประทุษร้าย แก่พระขีณาสพเจ้าอันหาโทษทัณฑ์มิได้ บุคคลผู้นั้นจะต้องทุกข์ทั้ง ๑๐ ประการ ทุกข์สิ่งหนึ่งสิ่งใดจะถึงแก่ตน เห็นประจักษ์ตาในอาตมภาพชั่วนี้...

หลีกเอาตัวรอดเถิด ฝ่ายว่าลูกชายก็เข้าทุบตีมารดาบิดาฆ่าเสียให้ตาย จึ่งเอาซากศพนั้นทิ้งเสียในราวป่า แล้วก็กลับมาสู่บ้านเปนที่อยู่แห่งตนกับหญิงทรพลผู้เปนภรรยา ตราบเท่าจนสิ้นชนม์วัสสาอายุแล้ว จุติไปเกิดโดยควรแก่อกุศลกรรม ที่ตนได้กระทำไว้ในปัจจุบันนะชาติ ดังพรรณามาฉนี้

สัต์ถา อันว่าองค์สมเด็จพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระองค์สำแดงซึ่งบุพพะกรรมแห่งพระมหาโมคคัลลานด้วยประการฉนี้แล้ว จึ่งมีพระพุทธฎีกาตรัสว่า ภิก์ขเว ดูกรภิกขุทั้งหลาย สำแดงโมคคัลลานกระทำกรรมอันหยาบช้า ฆ่ามารดาบิดาบังเกิดเกล้าให้ตายนั้น ครั้นตนกระทำกาลกิริยาตาย ไปทนทุกขเวทนาในนรกช้านานมากกว่าหมื่นปีแสนปี ด้วยกรรมที่ตีมารดาบิดาตาย วิปากาวเสเสน ครั้นพ้นจากนรกแล้ว เศษบาปนั้นยังติดตามอาตมามา แต่โจรทั้งหลายฆ่าให้ตายดังนั้นถึง ๕๐๐ ชาติเปนกำหนดสำแดงโมคคัลลานโอรสพระตถาคต ได้กระทำอกุศลกรรมไว้ จึ่งได้เสวยวิบากผลสมควรแก่กรรมที่ตนได้กระทำมาแต่หลัง ยังพวกโจรทั้ง ๕๐๐ กับเดียรถีย์ทั้ง ๕๐๐ ที่ทุบตีสำแดงโมคคัลลานนั้นเล่าก็ถึงซึ่งความวินาศฉิบหายตายน่าอะเน็จอนาถฉนี้ อิติ วัต์วา องค์สมเด็จพระพุทธเจ้าตรัสเท่าดังนั้นแล้ว จึ่งตรัสเทศนาด้วยพระคาถาต่อไปว่า ภิก์ขเว ดูกรภิกขุทั้งหลาย โย ปุค์คโล อันว่าบุคคลผู้ใดเปนคนเมามาก ประกอบไปด้วยโทโสมาประทุษร้ายแก่พระขีณาสพเจ้าอันหาโทษทัณฑ์มิได้ บุคคลผู้นั้นจะต้องทุกข์ทั้ง ๑๐ ประการ ทุกข์สิ่งหนึ่งสิ่งใดจะถึงแก่ตน เห็นประจักษ์ตาในอาตมภาพชั่วนี้ เวทนํ ผรุสํ คือจะต้องทุกขเวทนาอันทารุณโทษ เปนต้นว่าให้เจ็บสีสะเจ็บสิ้นเจ็บฟัน โรคนั้นแต่ล้วนสาหัส จะบังเกิดมีแก่อาตมาในชาตินี้ ประการหนึ่งทรัพย์สินเงินทองที่ตนหามาได้ด้วยกสิกรรมวาณิชกรรม ก็จะเสื่อมสูญไปไม่เหลือหลอ สรีรัส์สวเภทนํ ถ้ามิดังนั้นจะทนทุกขเวทนา มีเขาตัดตีนสินมือตัดหูตัดจมูกของตนเปนต้น ดูพิกลน่าเกลียดน่าชัง ครุกํ วาปิ อาพาธํ อนึ่งจะบังเกิดโรคาพยาธิอันหนัก คือจะเปนเปลี้ยง่อยตัวตายไปตำหระหนึ่ง โรคที่หนัก ๆ จักบังเกิดมีคือเปนโรคเรื้อนกุฏฐัง ที่เหลือกำลังจะเยียวยารักษาได้ จิต์ตัก์เขปํว ปาปุเณ ถ้ามิดังนั้นจะเปนบ้าใบ้พิกลจริต เสียจิตรเสียใจไม่เปนสมประดีดังคนทั้งหลาย ราชโต วา อุปสัค์คํ จะบังเกิดความฉิบหายแต่ราชทัณฑ์อาชญา ท้าวพระยามหากระษัตรจะริบเอาโภคสมบัติพัศฐานของตน ขนเข้าไปไว้ในท้องพระคลัง ถ้ามิดังนั้นตัวอยู่ดี ๆ มีคนมาโพนทนาว่า ตัวเปนโจรกระทำผิดในราชสาตร มีแต่เขาใส่โทษให้ต้องราชทัณฑ์อาชญา จะมีแต่คนอิจฉาคือฉ้อส่อเสียด ให้เสียสมบัติพัสดุต่าง ๆ อนึ่งจะมีทรัพย์พัสดุสิ่งใดอยู่ในเรือนตน จะมีโจรเข้าปล้นวิ่งชิงเอาไปให้สิ้นสูญ ปริก์ขยํ ญาตีนํ อนึ่งญาติวงษาบุตรภรรยาอันเปนที่รักใคร่จะบังเกิดมรณภัยล้มตายหายจาก พลัดพรากฉิบหายประลัยไปสุดแท้แต่จะวิบัติไปด้วยเหตุสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โภคานํ วปภังคุณํ อนึ่งทรัพย์พัสดุเงินทองของรัก จะกลับกลายเปนกระดูกเปนกระเบื้องเปนถ่านเพลิงไปโดยต่ำแต่เข้าเปลือกอยู่ในยุ้งฉาง ก็วิบัติเปื่อยเน่าผุไปเอง อัค์คิ ฑหติ ปาวโก อนึ่งจะเกิดไฟไหม้ใต้ลนปีละสองหนสามหนให้จงได้ มิไหม้ด้วยไฟบ้านก็ไหม้ด้วยไฟป่าไหม้ด้วยฟ้า ถ้ามิฉนั้นอยู่ดี ๆ จะมีไฟเกิดขึ้นด้วยธรรมดาเอง สุดแท้แต่จะเกิดไฟไหม้ให้ได้ มิไฟสิ่งใดก็ไฟสิ่งหนึ่ง คือจะไหม้บ้านเรือนตนให้ได้ปีละสองหนสามหนทุก ๆ ปี อันบุคคลประทุษร้ายแก่ท่านผู้หาโทษมิได้ฉนี้ จะต้องทุกขฐานทั้ง ๑๐ ประการ มิทุกข์สิ่งใดก็ทุกข์สิ่งหนึ่ง คงจะมาถึงตนเห็นประจักษ์แก่ตา ในอาตมาภาพชั่วนี้ กายัส์ส เภทา ครั้นสูญสิ้นชีวิตจากเมืองคน จะไปทนทุกขเวทนาในนรกสิ้นกาลช้านาน เพราะตนกระทำการทุจริตมิดี เห็นปานดังโจรและเดียรถีย์ทั้งหลายทำร้ายพระโมคคัลลานฉนี้ เทสนาวสาเน ครั้นพระพุทธองค์เจ้าตรัสเทศนาจบลงครั้งนั้น บริษัททั้งหลายก็สำเร็จมรรคผลธรรมวิเศษ ตามวาสนาบารมีที่ตนได้ก่อสร้างมาแต่ชาติหลังโน้น จึ่งเปนอุปนิศรัยให้สำเร็จความปราถนา สาธโว ดูกรสัปบุรุษทั้งหลายผู้ประกอบไปด้วยศรัทธา เมื่อรู้แท้ว่าอกุศลกรรมที่บุคคลได้กระทำไว้ย่อมติดตามตนไป เห็นปานดังพระโมคคัลลานฉนี้ จงเร่งกลัวจงนักอย่าดูหมิ่นในอกุศลกรรม จงเร่งกระทำการกุศลรักษาศีลบำเพ็ญทานการสุจริต จงตั้งจิตรยึดหน่วงเอาพระนิพพานเปนอารมณ์ตามโบราณอริยภูมิประเพณี

จบเรื่องพระโมคคัลลานเถระนิพพาน

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ	ผู้รับ
คุณธนะพล รุจิรัชกร	ถวาย – พระธรรมคุณาภรณ์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณจินตนา รุจิรัชกร	ถวาย – พระราชปัญญาสุธี วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย – พระเทพโสภณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย – พระวิเชียรธรรมคุณาธาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณธนะพล รุจิรัชกร	ถวาย – พระมงคลเทพโมลี วิ. วัดสุทัศน์เทพวราราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณเกียรติศิริ บุณยเกียรติ	ถวาย – พระธรรมมหาวีรานุวัตร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณธนะพล รุจิรัชกร	ถวาย – พระราชเมธี วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณแม่ไล้ แซ่หว่อง	ถวาย – พระราชปัญญาภรณ์ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณนิศารัตน์ ซึ้งหทัย	ถวาย – พระธรรมธัชมุนี วัดมกุฏกษัตริยาราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐

คุณเก็ต เรี่ยวแรง	ถวาย – พระธรรมปัญญาจารย์ วัดราชประดิษฐสกิตมหาสีมาราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
คุณกาญจนา อัครวัณ	ถวาย – พระธรรมเจดีย์ วัดเทพธิดาราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
ด.ญ. จิตวรี ประเสริฐสำราญ	ถวาย – พระราชปริยัติโมลี วัดชนะสงคราม พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
น.พ. ธรรม์พงษ์ - สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย – สมเด็จพระวันรัต วัดโสมนัสวิหาร ป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐
น.พ. ธรรม์พงษ์ - สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย – พระราชวิสุทธิกวี วัดโสมนัสวิหาร ป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐
น.พ. ธรรม์พงษ์ - สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย – พระธรรมโสภณ วัดเทพศิรินทราวาส ป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐
น.พ. ธรรม์พงษ์ - สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย – พระภาวนาปัญญาวิสุทธิ์ วัดเทพศิรินทราวาส ป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือ ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๘

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์
ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

๑. หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล

๒. คุณจินตนา รุจิรัชกร และด.ญ. มาริชชญา งามเบญจวงศ์

ผู้มีรายนามข้างบนนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคโปรดติดต่อ ขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ธรรมสภา

วิมังสา

พระไตรปิฎกหินอ่อนแห่งแรกของเมืองไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปวางศิลาพระฤกษ์เพื่อสร้างพระมหาวิหารประดิษฐานพระไตรปิฎกหินอ่อนหลวงพ่อวัดปากน้ำ ณ บริเวณพุทธมณฑล ตำบลศาลายา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เมื่ออังคารที่ ๑๒ ก.ย. ๓๒ เวลา ๑๖.๐๑ น.

ปฐมเหตุที่มาของงานมหากุศลอันยิ่งใหญ่ครั้งนี้ เกิดขึ้นจากการปรารภของพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และคณะศิษยานุศิษย์หลวงพ่อวัดปากน้ำ ว่าพระไตรปิฎกภาษาบาลีอันเป็นภาษาหลักของพระพุทธศาสนา นั้น สมควรจะได้จารึกลงไว้กับสิ่งที่คงทนถาวร เพื่อเป็นนิมิตหมายแห่งความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และบังเกิดศรัทธาปสาทะแก่ผู้พบเห็น ทั้งยังจะเป็นงานในแง่ประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา และของชาติไทยว่าได้ปรากฏมีเป็นแห่งแรกของประเทศไทย (เป็นที่ ๒ ของโลก แห่งแรกของโลกอยู่ที่ประเทศพม่า) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาบูชาพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ และเป็นการเฉลิมพระเกียรติในรัชสมัยมังคลาภิเษก

บัดนี้งานจารึกพระไตรปิฎกภาษาบาลีนี้ ได้ดำเนินไปจนสำเร็จในส่วนของพระวินัย-

ปัญหาเก่า ไทยเรียกเมืองที่ถูก
เมือง ๒๑ ๒๗ ๒๙ ส่วนที่เหลือ
คือพระจุลจอมเกล้าและพระ
อดีตราชปิตุลา จะได้ทำเป็น
ของปรินิพพานแล้ว เพื่อนำไป
ประดิษฐานไว้ในพระบรมมหาราช
วรวิหาร ๒ ทิศ โดยเฉพาะ
พระเจดีย์ ๘ ยอดอยู่พระราชา
ที่ประดิษฐานในวิหารเดิมที่ ๒ ใน
๒ ด้านพร้อมด้วยพระประทาน
ในมุขพระเจดีย์ ซึ่งได้ทรงทำ
พระเกียรติไว้ในวิหารเดิม ด้วย
พระพุทธปาฏิหาริย์นี้ ทรงว่า ๕๐
ปีพอดี

ในการสืบค้นด้วยความ
ศรัทธาและปรารถนาดีต่อพระ
ของพระพุทธศาสนาที่ทรง
ให้ผู้ทรงเป็นเสมือนพี่ชาย
แท้ ๆ ของเราได้ทรงนพระเศ
วรวุฒนพระราชาผู้ปิตุลา
ได้ปรินิพพานไปแล้วนี้ ก็ได้
พบปัญหาว่าด้วยการ

ในส่วนของการนี้ ผู้เขียนขอ
ยืนยันไว้ในที่นี้ด้วยว่า ที่ทรงได้
กราบบังคมทูลขอพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตจัดงานที่ได้
ทรงบำเพ็ญพระกุศลนี้ ๆ

● ● ●

สุดท้ายพระนิพพาน

เป็นชื่อเรื่องของธรรม
บรรยายที่พระอาจารย์มั่นท่าน
ขณะเดิน ผู้สนใจการสดับฟัง
ได้ยินได้ฟังเป็นอรรถรสที่ดีงาม
ท่านเล่าเรื่องไปเรื่องราวที่ท่าน
ได้ปฏิบัติมาเป็นลำดับ ๆ ตั้ง
ต้นแต่ท่านเริ่มถูกความเพ่ง
ทรมานจิต ท่านเป็นคนที่
ใหญ่ ๆ ทางด้านเจ้าคุณอาจารย์
เทสก์ท่านก็ทรงพระนามว่าเป็น
วิปัสสนาธุระ ท่านก็ทรงเป็น
เสียงเป็นที่รู้กันดีในทางวิปัส
สนาธุระ ให้ได้ความรู้เป็นอันมาก
โดยเฉพาะด้านการบรรลุมรรค ๔
ที่ท่านบรรลุมรรคผลนิพพาน ๔
ว่าไปตามลำดับ ๆ ตั้งแต่
ขั้นต้นมาจนถึงขั้นสุดท้าย ท่าน
ท่านบรรยาย ๓๐ ตอน ถูกจั

ศิษย์ท่านก็ทรงเป็นผู้ที่ทรง
ด้วยการจัดที่ทรงถูกต้องไม่
ผิด ทรงจัดรูปแบบไว้ใน
ทางปฏิบัติทางวิปัสสนา
ทาง เพื่อจะให้เป็นแนวทาง
ประกอบให้ทราบถึงเป็นทาง
ทางการปฏิบัติของท่าน
ทำการปฏิบัติให้ถูกต้อง
ตามนี้

ผู้ปฏิบัติทางวิปัสสนา
ทางนี้ก็ได้ทราบว่าเป็นทาง
ที่ถูกต้องแล้วก็ได้ทราบว่า
ทางที่ถูกต้องนี้ก็ได้ทราบว่า
ทางที่ถูกต้องนี้ก็ได้ทราบว่า
ทางที่ถูกต้องนี้

ในระดับมัธยม ๖ ทั้งหมด พร้อมทั้งอาจารย์ผู้ควบคุม ๕ ท่าน มาเข้ารับการฝึกอบรมธรรมะระหว่าง ๒๖–๒๗ ส.ค. ๓๒ เป็นเวลา ๒ วัน ๑ คืน ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

หัวข้อใหญ่ใจความของธรรมบรรยายที่ได้รับไปครั้งนี้เป็นเรื่อง **"ธรรมอันเป็นอุดมมงคล"** อาทิเช่น การพบปะสมณะ การสนทนาธรรมตามกาล, ความไม่ประมาท, ความเคารพ, ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น ซึ่ง**อาจารย์ลักขณา อุทัยพยัคฆ์** ผู้รับผิดชอบโครงการคาดว่า นักเรียนจะได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น, ได้ปูพื้นฐานในการฝึกสมาธิอย่างถูกต้อง, ได้ให้นักเรียนมีความดำริ

ในการทำความดี ละเว้นชั่ว ทำใจให้บริสุทธิ์ ตามหลักการของพระพุทธศาสนา, ยังได้นำไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิต ได้อย่างแท้จริง

และหลังจากการถือศีล ๘ ปฏิบัติศึกษาธรรมกันผ่านไป ๒ วัน ๑ คืนแล้ว นักเรียนเหล่านี้ยังมีกิจกรรมต่อเนื่องกันไปคือ การประเมินผลหลังการฝึกอบรม ทั้งนี้จะได้มีตัวแทนกลุ่มนักเรียนอภิปรายถึงผลที่ได้รับ รวมทั้งสิ่งที่จะต้องแก้ไขต่อไป

● ● ●

แก้ปัญหาและอุปสรรคโดยธรรม

พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงคโล และพระวิทยากรของสถาบันฯ ได้รับอาราธนาให้ไปบรรยายและสอน ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี อำเภอเมือง เพชรบุรี เรื่อง **"วิธีแก้ปัญหาโดยหลักธรรมและวิธีชนะอุปสรรคโดยธรรม"** แก่คณาจารย์และผู้สนใจในธรรม รวมทั้งได้มีการสอนการฝึกอบรมจิตด้วยพระกัมมัฏฐาน ตลอดเดือน ส.ค., ศกนี้ เป็นประจำทุกวันพุธ จนผู้เข้ารับฟังติดอกติดใจ ขอให้มีการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจริญภาวนาต่อไปอีกทุกวันพุธ สาธุ...น่าอนุโมทนายิ่งนัก

● ● ●

ก่อนจากกันก็อยากจะป่าวประกาศให้ทราบกันว่า ***งานทอดกฐินสามัคคีที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ในวันอาทิตย์ที่ ๑๕ ต.ค.*** นี้ก็อย่าลืมไปตั้งใจรับบุญรับกุศลที่จะได้ร่วมกันสร้างงานในพระพุทธศาสนากันให้ได้เชียว เพราะอะไรหรือ ก็เพราะว่า พระพุทธองค์ทรงกล่าวไว้ว่า ***"...ชนผู้กลับมาเกิดในหมู่มนุษย์อีก มีประมาณน้อย มักไปเกิดในกำเนิดอื่นจากมนุษย์ มีมากกว่ามากทีเดียว..."*** อันนี้จากนขสิสูตร ข้อ ๖๖๓, ๖๖๔ สุ. ๑๖ พวกเราจึงมิควรประมาทมิใช่หรือ

■■■■

■ อาสาฬหบูชา ■

เมื่อ ๑๗ ก.ค. ศกนี้ เหล่าพุทธศาสนิกชนผู้มีใจใฝ่บุญกุศล พากันเดินทางไปร่วมรับบุญกันอย่างเนืองแน่นที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ด้วยการปฏิบัติเจริญภาวนา รักษาศีล ร่วมกันถวายภัตตาหารเพล ตกบ่ายมีการเวียนเทียนระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและความสำคัญของวันอาสาฬหบูชาด้วย

สาธุชนพากันถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระสงฆ์ผู้อยู่จำพรรษา

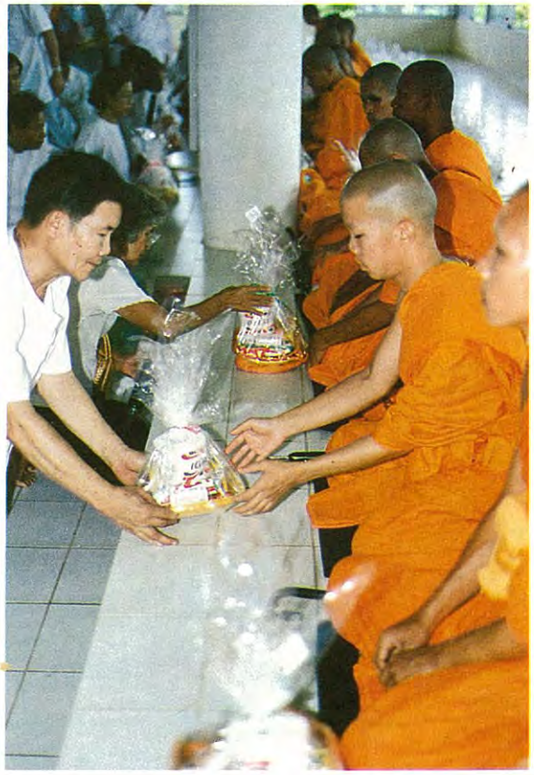

■ อุปสมบทหมู่ที่แดนล้านนา ■

คณะสงฆ์ของสถาบันฯ พร้อมด้วยกรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เดินทางไปร่วมเป็นเจ้าภาพอุปสมบทหมู่ ที่ศูนย์พุทธภาวนาวิชชาธรรมกายภาคเหนือ ณ วัดเกาะวาลุการาม จ.ลำปาง เมื่อวันที่ ๘-๑๐ ก.ค. ๓๒

๑ ขณะตั้งใจรับฟังโอวาทจากพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ก่อนเข้าสู่พิธีอุปสมบท
๒ เตรียมใจให้ใส ก่อนรับผ้าไตรจากเจ้าภาพ
๓ ท่านพระครูสุเวทกิตติคุณ (ชุบ ทินฺนโก) เจ้าอาวาสวัดเกาะวาลุการาม เป็นพระอุปัชฌาย์ของเหล่ากุลบุตร
๔ ศาลาปฏิบัติเจริญภาวนา ทรงไทยประยุกต์ ภายในวัด ที่ใกล้จะแล้วเสร็จสมบูรณ์

๑

๒

๓

๔

■ นักศึกษาพัฒนาวัด ■

คณะนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี จ.ราชบุรี ร่วมแรงร่วมใจเป็นกุศล ปลูกต้นไม้ พัฒนาวัด เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลฯ เนื่องในวันแม่แห่งชาติ เมื่อ ๑๒ ส.ค. ๓๒ ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

๑ คณะนักศึกษาและอาจารย์เข้านมัสการและรับฟังความรู้ทางธรรม จากพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้อำนวยการสถาบันฯ ก่อนสร้างบุญใหม่

๒ ร่วมกันลงแรงแข็งขันเพื่อพระศาสนา

๓ ถึงเวลาอาหาร ทางสถาบันฯ ก็จัดหาไว้ให้อย่างเต็มที่ เพื่อสะสมพลังไว้สร้างความดีต่อไป

๔ เมื่อมาถึงสถานที่อันเป็นบุญเขตอย่างนี้แล้ว ต้องขอถ่ายภาพเอาไว้หน่อย

■ เปรียญธรรมสมาคมจัดแสดงธรรมบรรยาย เรื่อง "สู่ทางพระนิพพาน" ■

เมื่อ ๑๓ ส.ค. ๒๕๓๒ ณ ศาลาอบรมสงฆ์ วัดสามพระยา

เมื่อได้เวลา ๑๓.๐๐ น. อาจารย์สังเวียน ภู่ระหงษ์ นายกเปรียญธรรมสมาคม เป็นผู้ดำเนินรายการ แนะนำถึงจุดประสงค์ของการจัดการบรรยายธรรมครั้งนี้ และแนะนำพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล แก่ประชาชนกว่า ๒๐๐ คนที่สนใจเข้ารับฟัง

ครูบาอาจารย์ระดับผู้นำในการศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา สนใจเข้าร่วมฟังการบรรยายตลอดเวลาเกือบ ๓ ชั่วโมง ด้วยความตั้งใจ อาทิเช่น อาจารย์อำนวย พัฒนศิริ, พ.อ.(พิเศษ) ปาน จันทรานุช, อาจารย์สังเวียน ภู่ระหงษ์ นายกสมาคมฯ, น.อ.อ่อน บุณยพันธ์ อดีตนายกเปรียญธรรมสมาคม

พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ขณะแสดงธรรมบรรยายเรื่อง "สู่ทางพระนิพพาน"

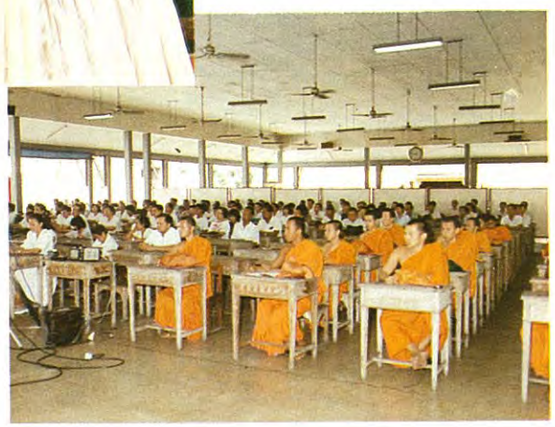

คณะพุทธบริษัทฟังธรรมบรรยาย "สู่ทางพระนิพพาน" ณ ศาลาอบรมสงฆ์ วัดสามพระยา ด้วยความสนใจ

ชีวิตกับธรรมะ

สมเด็จพระธีรญาณมุนี
(สนิธ เขมจารี ป.ธ.๙)
กรรมการมหาเถรสมาคม
เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา

เรื่องที่จะแสดงในวันนี้ท่านก็ทราบแล้วคือเรื่อง **"ชีวิตกับธรรมะ"** จุดประสงค์ที่จะแสดงก็เพื่อให้ท่านทราบว่าชีวิตต้องอาศัยธรรมะอย่างไรบ้าง และธรรมะช่วยชีวิตของเราได้อย่างไรบ้าง

ก่อนอื่นก็จะได้พูดถึงคำว่า **"ชีวิต"** คำว่าชีวิตนี้หมายถึงอะไรกันแน่ เพราะว่าท่านผู้รู้ก็แปลความหมายของชีวิตไว้ต่าง ๆ กัน เช่น บางท่านก็ว่าชีวิตคือการต่อสู้ หมายความว่าชีวิตนี้ไม่ใช่อื่นไกล คือ **" การต่อสู้"** บางท่านก็ว่าชีวิตนี้เหมือนสายฟ้าแลบ คือว่าชีวิตนี้อยู่ไม่ได้นานเหมือนกับสายฟ้าแลบ เพราะว่าฟ้าแลบแล้วก็หายไป

แต่ในที่นี้ข้าพเจ้าจะขอกล่าวโดยตรงเลยคำว่า **"ชีวิต"** นั้น ถ้าจะแปลความหมายแล้ว ก็หมายถึง **"ความเป็นอยู่"** นั่นเอง ถ้าเป็นชีวิตของคน ก็หมายถึงความเป็นอยู่ของคนแต่ละคน ๆ นั่นเอง

คำว่า **"เป็นอยู่"** นั้น เราแยกออกได้เป็น ๒ คำคือ **"เป็น"** คำหนึ่ง กับ **"อยู่"** คำหนึ่ง ทั้ง ๒ คำนี้ก็มีความหมายต่างกัน แต่ได้ใจความคล้าย ๆ กัน คำว่า **"เป็น"** ก็หมายความว่ายังไม่ตาย คือยังมีชีวิตอยู่ คำว่า **"อยู่"** ก็หมายความว่ายังอยู่คือยังไม่ไปเมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ เราก็ต้องอยู่ในโลกนี้ไปก่อน คือยังไม่ไปโลกหน้า ฉะนั้น คำว่าชีวิตที่แปลว่าเป็นอยู่นั้น ก็หมายความว่ายังไม่ตายยังต้องอยู่ในโลกนี้ **"ดับ"** ท่านขาดอะไรหรือจึงไม่เกิด พระอรหันต์เราก็รู้แล้วว่าท่านละกิเลสได้แล้ว ความโลภ ความโกรธ ความหลง ของพระอรหันต์ไม่มีแล้ว หมดแล้วไม่เหมือนอย่างเรา ๆ ที่เป็นปุถุชนคนธรรมดา

เมื่อกิเลสไม่มี ท่านจะทำอะไรก็ตามเถอะไม่เป็นบุญเป็นบาปเสียแล้ว เพราะท่านไม่ได้ทำด้วยอำนาจกิเลส การกระทำของพระอรหันต์ไม่เรียกว่ากรรม มีศัพท์เรียกว่า **"กิริยา"** เป็นแต่เพียงการกระทำเท่านั้น แม้จะทำบุญ บุญก็ไม่ให้ผลแก่ท่านแล้วเพราะท่านไม่ได้หวังผลตอบแทนจากการทำบุญนั้น

ส่วนบาปเป็นอันว่าพระอรหันต์ไม่ทำแน่ ๆ เพราะท่านละกิเลสอันเป็นเหตุให้ทำบาปได้แล้ว เพราะฉะนั้น แม้ท่านจะทำบุญสักเท่าไร ๆ บุญก็ไม่ให้ผลแก่ท่านแล้ว การกระทำของพระอรหันต์จึงชื่อว่าไม่เป็นกรรมขึ้นมา

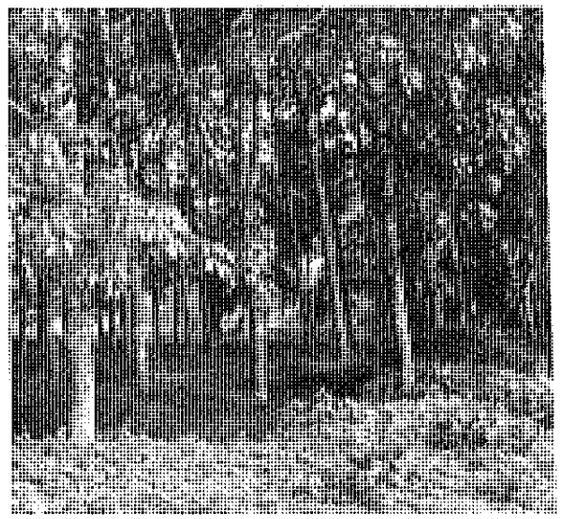

ถ้าเราจะเปรียบเทียบการกระทำของพระอรหันต์เหมือนอย่างเราตักน้ำใส่ขันไว้หนึ่งขัน เมื่อมันเต็มแล้วจะตักใส่ไปอีกเท่าไรอีกหลายสิบขัน ขันใบนั้นมันก็ขังน้ำได้เพียงขันเดียว ส่วนที่ตักใส่ลงไปอีกล้นหมด ฉันใดก็ดี พระอรหันต์ท่านบำเพ็ญบารมีของท่านเต็มที่แล้ว ท่านสร้างบุญของท่านเต็มที่จนได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว แม้ท่านจะทำบุญอีก บุญก็ไม่ได้ให้ผลแก่ท่านแล้ว เพราะมันเต็มเสียแล้ว เหมือนอย่างน้ำที่ตักใส่ขันเต็มแล้ว เติมอีกเท่าไรก็ไม่ได้มากขึ้นไปกว่าขันหนึ่งได้

เมื่อพระอรหันต์ท่านละกิเลสได้ กิเลสไม่มี การกระทำของท่านก็ไม่เป็นกรรม เป็นแต่เพียงกิริยา ก็คงยังอยู่แต่วิญญาณ คือพระอรหันต์ยังมีความรู้สึก แต่ไม่มีกรรมคือพื้นที่ ๆ จะเพาะวิญญาณ ไม่มีกิเลสซึ่งเป็นเชื้อสำหรับจะได้รดวิญญาณ วิญญาณดวงนั้นมันเกิดไม่ได้ เพราะไม่มีพื้นที่จะเพาะ จึงใช้คำว่า **"ดับจริมจิต"** คือจิตดวงสุดท้ายพระอรหันต์ท่านนิพพานแล้ว ท่านดับจิต ดับวิญญาณดวงสุดท้าย แล้วไม่เกิดอีกต่อไป พระอรหันต์ท่านเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ท่านไม่มีกรรม กิเลส อะไรที่จะทำให้ท่านเกิดอีกแล้ว เพราะว่าไม่มีกรรม กิเลส อะไรที่จะส่งเสริมให้ท่านได้เกิดอีกต่อไป

ถ้าจะเปรียบเทียบกับการที่เราจะปลูกต้นไม้เหมือนกับพื้นที่มันไม่มี แล้วดินฟ้าอากาศก็ไม่อำนวย น้ำก็ไม่มีจะรด มันมีแต่เมล็ด เราจะปลูกที่ไหน เราก็เก็บแต่เมล็ดไว้เฉย ๆ แล้วเมล็ดมันก็เหี่ยวแห้งไป ผลสุดท้ายไม่มีทางจะปลูกได้ เพราะไม่มีพื้นที่ ไม่มีน้ำ ไม่มีดินฟ้าอากาศ นี่เช่นเดียวกันกับที่ได้เปรียบเทียบมา

นี่แหละชีวิตเราที่เกิดมานี้ ก็เพราะอาศัยกรรมบ้าง อาศัยดวงวิญญาณของเราบ้าง อาศัยกิเลสคือตัณหาบ้าง จึงได้สร้างชีวิตเรานี้ โดยเฉพาะกิเลสนี่เป็นเรื่องสำคัญ เพราะกิเลสเป็นเหตุให้ทำกรรมขึ้น เมื่อทำกรรมแล้ว เป็นอันว่าจะต้องเกิดอีกต่อไป เพราะมันมีพื้นที่แล้ว

พระพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้แล้ว ท่านได้กล่าวเยาะเย้ยกิเลสที่มันทำให้เกิดบ่อย ๆ คำกล่าวเยาะเย้ยของพระพุทธเจ้านั้นถ้าจะกล่าวกันเป็นภาษาบาลีท่านกล่าวว่าอย่างนี้

อเนกชาติสํสารํ สนฺธาวิสฺสํ อนิพฺพิสํ
คหการํ คเวสนฺโต ทุกฺขา ชาติ ปุนปฺปุนํ
ฯลฯ

แปลเป็นภาษาไทยเอาใจความง่าย ๆ ว่า

เมื่อเราเที่ยวแสวงหาคนที่สร้างบ้านเรือนให้แก่เรากำลังค้นคว้าว่าใครมาสร้างชีวิตให้เราเรื่อย เมื่อเราหาคนนี้ยังไม่พบ มันก็มีโอกาสสร้างเรือนให้เราอยู่ เราก็ต้องเวียนเกิด เวียนตาย อยู่จนนับชาติไม่ถ้วน การเกิดบ่อย ๆ มันเป็นความทุกข์

เพราะฉะนั้น ท่านจึงกล่าวว่า ตัณหาเป็นตัวสร้างบ้านเรือนคืออัตตภาพร่างกายให้แก่คนทั้งหลาย นายช่างผู้สร้างบ้านเรือนคือ **"ตัณหา"** พระพุทธเจ้าท่านพบตัวตัณหาแล้วท่านจับมันได้แล้ว ท่านไม่ยอมให้มันสร้างบ้านเรือนต่อไป

เรื่องชีวิตมันเป็นอย่างนี้ เมื่อเรามีชีวิตเกิดขึ้นมาในโลกนี้แล้ว จะเป็นชีวิตของใครก็ตาม ผู้ชายหรือผู้หญิง เด็กหรือผู้ใหญ่ จะเป็นพระหรือฆราวาส มันหนีกฎธรรมดาของชีวิตไปไม่พ้น ต้องอยู่ใต้กฎธรรมดาทั้งนั้น เฉพาะแต่ผู้ที่เป็นคนไทยนับถือศาสนาพุทธเท่านั้นหามิได้ ทุกชาติ ทุกศาสนา ทุกลัทธิ ทุกตัวบุคคล ขึ้นชื่อว่าเป็นชีวิตแล้ว ไม่เฉพาะแต่ชีวิตคนเสียด้วย แม้แต่ชีวิตสัตว์ก็ต้องอยู่ใต้กฎธรรมดาทั้งนั้น

กฎธรรมดาของชีวิตนี้ก็คือ ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ไม่มีชีวิตใด ๆ ที่เกิดมาแล้วไม่มีความแก่ ไม่มีความเจ็บ ไม่มีความตาย นอกจากนั้นก็ยังต้องพลัดพรากจากชีวิตด้วยกันทั้งนั้น แปลว่าชีวิตต่อชีวิตจะมาอยู่ร่วมกันเรื่อยไปไม่ได้ จะต้องมีการพลัดพรากจากกันไป และชีวิตนี้ก็ต้องอยู่ใต้กฎของกรรมด้วย เมื่อเราทำกรรมไว้อย่างไร ชีวิตนี้ต้องรับเอาไป ชีวิตนี้ทำชีวิตนี้ก็ต้องรับเอาไป จะไปให้ชีวิตอื่นรับแทนไม่ได้

เมื่อทำดีชีวิตนี้ก็รับผลดีเอาไปเอง เมื่อทำชั่วชีวิตนี้ก็รับผลชั่วเอาไปเอง จะไปให้ชีวิตอื่นไปรับแทนไม่ได้ นี่เป็นกฎธรรมดาของชีวิตทุกชีวิต เราจะเห็นได้ว่า สมมติคน ๆ ทำความดีขึ้น เช่นยกมือไหว้พระหรือหยิบของถวายพระ ก็ถือว่าเป็นบุญของเรา ทีนี้ถ้าหากว่าเอามือที่ไหว้พระนี้ไปจับอาวุธไปจับไม้ตีใครเข้า ไปทำร้ายใครเข้ามันจะเป็นบาปของใคร เพราะมือที่ไหว้พระ มือที่หยิบของถวายพระ มันก็มือของเรา มือที่หยิบไม้เอาไปตีเขา ไปทำร้ายเขา มันก็มือของเรา ถ้ามันเป็นบุญของเรามันก็จะต้องเป็นบาปของเราด้วยเพราะมันเป็นมือเดียวกัน

คำพูดก็เหมือนกัน วาจาเรา เราสวดมนต์ไหว้พระก็เป็นบุญเกิดจากปากเรา ถ้าหากว่าปากนี้ไปกล่าวคำหยาบขึ้นกับใคร มันก็จะเป็นบาปของใคร ก็มันปากเดียวกัน ปากที่สวดมนต์ก็ปากเรา ปากที่ด่าเขามันก็ปากเรา มันก็ต้องเป็นบาปของเราด้วย นี่ยกให้เห็นเป็นตัวอย่าง

เมื่อเราทำกรรมอย่างไรไว้ เราจะไปรับแต่กรรมดี ไม่รับกรรมชั่วไม่ได้ เพราะมันไปจากเราทั้งนั้น กฎธรรมดาของชีวิตนี่เป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ถ้าหากว่าถึงนิพพานตราบใดคือไม่เกิด ไม่มีชีวิตอีกแล้วเช่นพระอรหันต์นั่นแหละ ก็อยู่เหนือกฎธรรมดาเรียกว่าโลกุตตระ แล้วก็อยู่เหนือโลกอีกด้วย ถ้ายังอยู่ในโลกยังเป็นเรื่องโลกิยะอยู่แล้ว มันหนีกฎธรรมดาไปไม่พ้น ไม่มีชีวิตใดที่จะไม่มีความแก่ ไม่มีชีวิตใดที่จะไม่มีความเจ็บ ไม่มีชีวิตใดที่จะไม่มีความตาย รวมความว่าชีวิตทุกชีวิตเป็น

"อนิจจัง" ทั้งนั้น คือไม่มีความเที่ยงแท้แน่นอน ไม่คงที่อยู่ตามเดิม มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เรื่อย คือว่าเกิดมาแล้วก็ต้องแก่ แก่แล้วก็ต้องเจ็บ เจ็บแล้วก็ต้องตาย เมื่อตายแล้วเกิดอีก ก็แก่อีก เจ็บอีก ตายอีก อยู่นั่นเอง หมุนเวียนกันอยู่นั่นเอง แล้วก็ต้องพลัดพรากจากของที่รักที่ชอบใจทั้งสิ้น

เมื่อเราได้รู้กฎธรรมดาของชีวิตอย่างนี้แล้ว เราก็จะได้ทราบความจริงข้อหนึ่งว่า ชีวิตนี้ก็คือชีวิตที่ต้องมีความทุกข์เพราะอะไร ก็เพราะเมื่อชีวิตต้องอยู่ใต้กฎธรรมดา คือ ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ตลอดถึงอื่น ๆ อีก นี่มันเป็นเรื่องความทุกข์ทั้งนั้น เช่น การที่เราพลัดพรากจากคนที่เรารักคนที่เราชอบใจ เราต้องพลัดพรากจากสิ่งของที่เรารัก สิ่งของที่เราชอบใจ นี่มันเป็นความทุกข์ทั้งนั้น ก็หมายความว่าชีวิตของคนทุกคนนี้ มันเป็นชีวิตที่จะต้องประสบกับความทุกข์

ที่เราพูดกันว่าชีวิตที่มีความสุขนั้น หมายความว่าความทุกข์ของเรามันลดลงไป ถ้าเราสามารถลดความทุกข์ลงไปได้มาก ความทุกข์มันก็เหลือน้อย เราก็บอกกันว่ามีความสุขมากถ้าเราบอกว่าแหมไม่มีความสุขเลย ก็แปลว่าความทุกข์ไม่ได้ลดให้เราเลย ความสุขก็คือความทุกข์นั่นแหละ แต่เราเปลี่ยนพูดว่าสุข แต่ความจริงมันเป็นความทุกข์ ถึงมันจะมีความสุขมันก็มีความสุขอยู่บนพื้นฐานของความทุกข์ ฐานที่รองรับความสุขก็คือความทุกข์นั่นเอง

เปรียบเทียบเหมือนอย่างกับดอกผ้า ดอกที่มันอยู่ในผ้ามันจะเป็นดอกอะไรก็ตามเถอะ มันก็ต้องอยู่ในผืนผ้าเสมอเราจะเขียนดอกโดยไม่มีผ้าไม่ได้ เขียนในอากาศไม่ได้ ต้องมีผ้า มีกระดาษ หรือเราจะวาดรูป รูปมันก็ต้องอยู่ในกระดาษ ฉันใดก็ดี ความสุขที่เราว่าเป็นความสุขนั้น มันก็อยู่ในความทุกข์นั่นเอง ไม่ใช่อื่นไกล ผู้ที่บอกว่าฉันมีความสุขมาก คือเขาสามารถลดความทุกข์ของเขาลงได้มาก หรืออีกอย่างหนึ่งคนมีธรรมะมีความทุกข์น้อย คนที่ไม่มีธรรมะมีความทุกข์มาก ทุกข์อย่างเดียวกัน แต่คนที่มีธรรมะแล้วความทุกข์น้อย คนที่ไม่มีธรรมะความทุกข์มาก เพราะว่า **"ความทุกข์"** นี้ถ้าจะแปลตามตัวกันโดยตรง **"ความทุกข์"** แปลว่า ทนไม่ไหว **"ความสุข"** แปลว่า ทนได้ง่าย **"ทุกขะ" "สุขะ"** คำว่า ขะ ขะ นี้ ถ้าจะแปลก็แปลว่า **"ทน' ทุ** แปลว่า **"ยาก" "ลำบาก" "ทนไม่ไหว" ทุกขะ** แปลว่า **"ทนยาก" "ทนลำบาก" "ทนไม่ไหว" สุ** แปลว่า **"ง่าย" สุขะ** แปลว่า **"ทนได้ง่าย"**

นี่เราก็จะเห็นได้ว่า คนมีธรรมะคือมีความอดทนที่เรียกกันว่าขันตินี่แหละความทุกข์มันลดลงเหมือนกัน มีความอดทนได้มาก ความทุกข์ลดลงได้มาก ถ้าไม่อดทนเลยความทุกข์เต็มที่ ยกตัวอย่างที่จะเห็นได้ว่า ความทุกข์ ความสุขนี่มันอยู่ที่เดียวกัน มันขึ้นอยู่กับความอดทนทั้งนั้น เช่นเรานั่งจะนั่งที่ไหนก็ตาม เมื่อเรานั่งลงไปครั้งแรก เราจะรู้สึกว่าการนั่งนี่เป็นความสุข เพราะเราทนนั่งอยู่ได้ นั่งได้อย่างสบาย ๆ แต่พอนั่งนาน ๆ เป็นขนาดชั่วโมง ๆ อย่างที่ท่านมานั่งฟังปาฐกถาอยู่นี้ ท่านจะเห็นว่า เอ ช่างทนไม่ไหวเสียแล้ว ไม่รู้จักจบเสียทีว่าอยู่นั่นเอง ทนไม่ไหวแล้ว ที่เรามานั่งครั้งแรกว่าสบายก็เพราะเราเดินมาจากบ้านมันเมื่อยนี่ เราก็ทนนั่งอยู่ได้ เพราะท่านทนนั่งได้อย่างสบาย ๆ นี่ แต่พอนั่งไปนาน ๆ ทนไม่ไหวแล้ว อ้าว, การนั่งเกิดเป็นความทุกข์ของท่านขึ้นแล้ว มันแห่งเดียวกันนี่เอง การนั่งนั่นแหละเป็นสุขก็ได้เป็นทุกข์ก็ได้ ถ้าทนนั่งได้อย่างสบายมันก็เป็นความสุขสำหรับท่าน ถ้าท่านทนนั่งไม่ไหวมันก็เป็นความทุกข์สำหรับท่าน

ทีนี้นึกถึงคนที่นั่งกัมมัฏฐาน พองหนอ, ยุบหนอ, ตั้งชั่วโมงไม่เห็นเป็นไร บางทีบางคนนั่งอยู่ตั้งนานกว่าชั่วโมงก็ได้ ก็มันเป็นความสุขสบายของเขานี่ นั่นแหละเราจะเห็นได้ว่า ทุกข์สุขนี่มันอยู่ที่เดียวกัน อยู่ที่ความอดทน ทีนี้เราหนีละ เพราะตามธรรมดาเรื่องของทุกข์นี่เราไม่ต้องการ เราหาทางหนีทุกข์ หาทางพ้นทุกข์ หาทางให้ทุกข์มันพ้นไป เรานั่งนาน ๆ ทนไม่ไหวเป็นทุกข์แล้ว เราก็ลุกจากที่นั่งจบปาฐกถาแล้วไปนอน สบายดีกว่านั่ง นอนสบายก็เพราะเราทนนอนได้อย่างสบาย ๆ ทีนี้นอนไปจนเต็มที่ เต็มตื่นแล้วลืมตานอนเท่าไรไม่หลับแล้ว จะทำยังไงมันไม่หลับ เพราะมันนอนเต็มที่มาแล้ว ทนนอนไม่ได้อีกแล้ว เจ้านอนเป็นทุกข์ขึ้นมาอีกแล้ว ตอนที่นอนทีแรกบอกว่าดีเป็นสุข เพราะนอนได้อย่างสุขสบาย แต่พอนอนไปนาน ๆ นอนจนเต็มที่เข้าแล้วทนนอนอยู่ไม่ไหวไม่หลับ จะนอนอย่างไรมันก็ไม่หลับ เพราะมันหลับเต็มที่แล้ว ต้องลุกขึ้นมานั่ง มาเจอเอาทุกข์เก่าเข้าอีกแล้ว แต่ว่าไม่ทุกข์เพราะนั่งใหม่ ๆ สบายดีนี่แหละมันอยู่ที่ธรรมะ ธรรมะคือขันติมันช่วยลดความทุกข์ลงได้

หรืออีกอย่างหนึ่ง เงินเราบอกว่ามันให้เกิดความสุขแต่ก็ไม่แน่นักยกตัวอย่างเช่น สมมติว่าคนที่มีเงินใช้สอยอย่างน้อย ๆ ก็มีประจำไม่ต่ำกว่าเรือนหมื่น แต่ถ้าหากว่าเงินขาดมือ เหลือเงินใช้สอย อยู่ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท เป็นยังไงมันก็จะเกิดความทุกข์แล้ว มันทนอยู่ไม่ไหว เพราะมันเคยมีมากกว่านั้น ทีนี้เมื่อมันมีน้อยลงมาอย่างนี้ มันทนมีเพียงเท่านั้นไม่ได้ เงินที่มีไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท เป็นความทุกข์เกิดขึ้นแล้ว

ขอให้หันดูอีกฝ่ายหนึ่งคนจน ๆ ไม่เคยเห็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท แต่ว่าไปโชคดีสมมติว่าถูกสลากกินแบ่งได้มา ๑,๐๐๐ บาท แหม, สบายเลย เพราะทนมีเงิน ๑,๐๐๐ บาท ได้อย่างสบาย นี่จะเห็นได้ว่าเงิน ๑,๐๐๐ บาทนี่ มันเป็นความทุกข์ของคนที่ทนมีเพียงเท่านั้นไม่ไหวแต่มันเป็นความ

สุขของคนที่ทนมีเพียงเท่านั้นได้ เพราะมันเป็นความสุขของเขา ความสุขก็อยู่ที่ธรรมะคือขันติ ทีนี้คนที่ว่าไม่เคยมีเงินถึง ๑,๐๐๐ บาท แต่พอโชคดีถูกสลากกินแบ่งได้ ๑,๐๐๐ บาทสบายไปตั้งหลายวัน แต่พอชินเข้า ๆ มันทนไม่ไหวอีกแล้ว ทำยังไงจะได้อีก ๒,๐๐๐ บาท ทุกข์ขึ้นมากอีกแล้ว นี่แหละทุกข์สุขอยู่ที่มีความอดทนอย่างหนึ่งคือธรรมะ นี่ก็พอจะเห็นได้ว่า ชีวิตของเราก็ต้องอาศัยธรรมะ ถ้าเรามีอยู่ถึง ๑๐,๐๐๐ แล้วมันเหลือ ๑,๐๐๐ บาท เราทนได้ ก็มันมีเหลืออยู่เท่านี้นี่ มันก็มีเท่านี้ไปก่อนซี แล้วก็หามันใหม่ เมื่อมันมีโอกาสเราก็คงจะหาได้ใหม่ เราทนได้เราก็คงสบายเงิน ๑,๐๐๐ บาท ไม่ได้ทำทุกข์ให้เรา

หรือแม้แต่ความตาย พระท่านบอกว่าเป็นความทุกข์เพราะท่านกล่าวไว้แล้วว่า **"มรณมฺปิทุกฺขํ"** ความตายเป็นทุกข์ ความตายเป็นความทุกข์จริง แต่ว่าถ้ามองกันในแง่ธรรมะ เช่น สมมติบิดามารดาของเราตายเราเป็นทุกข์เพราะท่านได้จากเราไป แต่คนอื่นที่เขาไม่เกี่ยวข้องเลย เขาไม่ทุกข์กับความตายของบิดามารดาของเรา เพราะเขาทนได้นี่เรามันทนไม่ไหว ก็ท่านอยู่กับเราเคยเห็นหน้ากันอยู่ทุกวันแล้วมาตายจากไป มันทนต่อภาวะที่จะต้องจากพ่อแม่ไม่ได้ก็เป็นความทุกข์ เพราะทนภาวะอย่างนี้ไม่ได้ ส่วนคนอื่นเขาทนได้. ตายก็ตายไปซี ไม่ใช่พ่อแม่ของเขา เขาก็ไม่เดือดร้อนเลย แต่ถ้าเรามีธรรมะอยู่บ้างก็ทนได้ เพราะเรารู้แล้วว่าเกิดมาก็จะต้องตายกันนี่นา จะมาอยู่ด้วยกันจนค้ำฟ้าได้อย่างไร ท่านอยู่กับเราได้เท่านี้

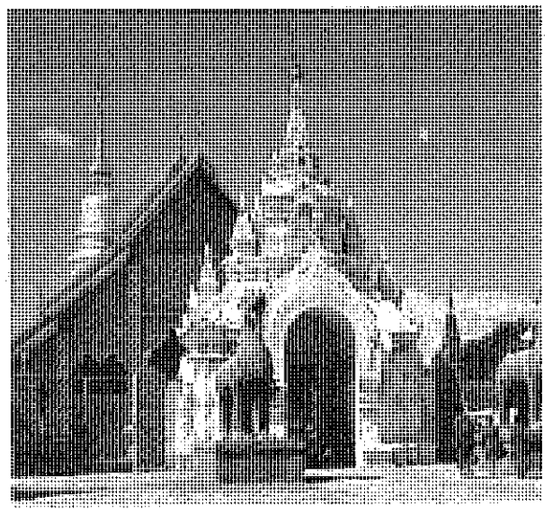

ก็ดีแล้วนี่ ที่ท่านไม่ตายเสียก่อน มาตายเอาเมื่อตอนนี้ดีแล้วนี่ อย่างนี้ก็สบายใจ ความตายของพ่อแม่ก็ไม่ค่อยนำความทุกข์มาให้เราเท่าไร นี่แย้มให้เห็นแล้วว่า เรื่องกฎธรรมดาของชีวิต มันเป็นอย่างนี้ ถ้าเรามีธรรมะอยู่บ้างมันช่วยเราได้ ช่วยลดความทุกข์ได้ มันไม่หมดหรอก, แต่มันลดลงได้มาก นี่เป็นกฎธรรมดาของชีวิต

เพราะเหตุนี้เอง **ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ชีวิตนี้เป็นชีวิตที่ต้องมีความทุกข์ เลยเป็นเหตุให้บางศาสนา บางลัทธิ หรือบางคนเขาโจมตีพระพุทธศาสนาว่าพุทธศาสนาสอนให้มองในแง่ร้าย นี่ไม่ดี สอนให้คนมองชีวิตไปในแง่ร้าย ๆ เพราะสอนให้เห็นว่า ชีวิตมีแต่ความทุกข์** สอนให้มองในแง่ร้ายนี่ไม่ดี ทำให้เป็นคนเจ้าทุกข์ ควรจะสอนให้มองไปในแง่ดีถึงจะถูก คือต้องสอนให้มองเห็นว่า ชีวิตนี้มันเป็นชีวิตที่น่ารื่นรมย์ เป็นชีวิตที่มีความสุข

คำที่เขาว่าพระพุทธเจ้าสอนให้มองชีวิตไปในแง่ร้ายนี่ไม่ถูก พระพุทธเจ้าไม่เคยสอนให้คนมองในแง่ร้าย ท่านกลับสอนให้มองในแง่ดี ให้เห็นความร้ายเป็นความดี ซึ่งจะได้กล่าวให้ฟังกันต่อไป

เช่นเสนอว่าให้ชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ ไม่ใช่ให้ร้ายตอบนี่ ให้ดีตอบ เขาร้ายมาให้มองเขาในแง่ดี คนเราที่จะไม่โกรธตอบนี่มันจะต้องมองกันในแง่ดี คือต้องมองเห็นความดีของเขา จริง, เขาโกรธเรา เขามาทำให้เราโกรธ แต่เราไม่โกรธ ก็เพราะว่าเขาเคยดีต่อเรามามาก แต่ก่อนนี้เขาดี เขาเคยช่วยเหลือเรา นึกถึงความดีของเขาแล้วโกรธไม่ลง ถึงเขาจะมาว่าเราให้เจ็บใจก็โกรธเขาไม่ลง มันนึกถึงความดีของเรา นี่พระพุทธเจ้าท่านสอนให้มองกันในแง่ดีหรือท่านสอนให้ชนะคนไม่ดีด้วยความดี ไม่ใช่ว่าเขาร้ายมาเราร้ายตอบ ท่านบอกท่านทำอย่างนั้นไม่ได้ เมื่อเขาไม่ดีเราต้องดี

ฉะนั้น คำที่กล่าวว่าพระพุทธศาสนาสอนให้มองไปในแง่ร้าย ไม่ถูก ตรงกันข้าม ท่านให้มองในแง่ดี แต่ว่าข้อสำคัญที่สุดท่านต้องการให้มองในแง่ของความจริง ความเป็นจริงมีอย่างไรเราก็ควรรู้ อย่ารู้ให้ผิดจากความที่เป็นจริงไป ความเป็นจริงมีอย่างไร เราก็ควรมองกันอย่างนั้น อย่าได้มองกันให้มันผิดจากความเป็นจริงไป จะต้องเสียใจในภายหลัง ถ้าเรารู้ความจริงเสียแล้วไม่ต้องเสียใจ เพราะชีวิตนี้อยู่ใต้กฎธรรมดา มันจะต้องมีความทุกข์อยู่แล้ว

ถ้าเรารู้แล้วว่าชีวิตนี้เป็นชีวิตที่ต้องมีความทุกข์ ถ้าเราได้รู้ความจริงของชีวิตอย่างนี้แล้ว เมื่อชีวิตทุกข์มันเป็นอย่างไร ก็เรารู้ล่วงหน้าไว้แล้วว่าชีวิตเป็นต้องอย่างนี้ เราก็ไม่ทุกข์หรือทุกข์น้อย แต่ถ้าเราไปมองผิดจากความเป็นจริง เพราะความจริงชีวิตต้องมีทุกข์ แต่ว่าได้ไปมองผิดว่าชีวิตต้องมีความสุข เกิดมาในโลกนี้ต้องมีความสุข ถ้าชีวิตนี้ถ้ามันไม่มีความสุขอย่างที่เราคิด แต่มันมีความทุกข์ขึ้นมาตามความจริงแล้ว บางคนก็ทนไม่ไหว ฆ่าตัวตาย กินยาตาย ผูกคอตาย โดดให้รถไฟทับตาย ไปเลย นี่ก็เพราะมองผิดจากความเป็นจริงไป

พระพุทธเจ้าท่านได้สอนให้คนมองกันในแง่ดี ท่านไม่ได้สอนให้คนมองในแง่ร้าย ให้คนมองกันในแง่ของความจริงต่างหาก เพราะความจริงนี้ว่าชีวิตนี้เป็นความทุกข์ ท่านจึงสอนไว้อย่างนี้ สอนว่า**ทุกข์เท่านั้นที่มันเกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นที่มันดับไป** ก็คือหมายความว่า ชีวิตที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ก็คือทุกข์นั่นเอง คือ ทุกข์มันเกิดขึ้น มันตั้งอยู่แล้วมันก็ดับไป

มีปัญหาต่อไปว่า ทำไมชีวิตมันต้องมีความทุกข์ อะไรทำให้ชีวิตต้องเป็นทุกข์ ทำไมเกิดมาแล้วจึงไม่มีความสุข จึงจะต้องมีความทุกข์ประจำชีวิตอย่างนี้

ได้กล่าวไว้แล้วว่า ชีวิตมันเกิดขึ้นด้วยเหตุ ๓ ประการคือเกิดด้วย**กรรม**เป็นเหมือนพื้นที่ของชีวิต เกิดด้วย**วิญญาณ**เป็นเหมือนพืชของชีวิต เกิดด้วย**กิเลส**โดยเฉพาะตัณหาเป็นเหมือน

...เมื่อเราเกิดมาเป็นชีวิตแล้วเราก็ต้องมีความทุกข์ ก็เพราะว่าชีวิตมันเกิดมาจากกิเลส กิเลสมันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ โดยเฉพาะก็คือตัณหา...

เชื้อสำหรับจะได้ให้ชีวิตเกิดขึ้น

และในหลักอริยสัจจ์ ท่านที่เคยผ่านอริยสัจจ์ก็รู้ว่าอริยสัจจ์มี ๔ คือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์คือทุกข์นั่นแหละ สมุทัยก็คือเหตุให้เกิดความทุกข์ขึ้น เหตุที่เกิดความทุกข์ในอริยสัจจ์ท่านบอกว่าก็ได้แก่ตัณหานั่นเอง ตัณหานั่นแหละเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ และชีวิตนี้ก็เกิดจากตัณหาเสียด้วย ก็ชีวิตมันเกิดมาทางเดียวกันกับทุกข์นี้ จะไม่ให้ชีวิตมีทุกข์ได้อย่างไร

เหตุที่ให้เกิดชีวิตมันเป็นเหตุเดียวกับทุกข์ ตัณหาเป็นเหตุ ทุกข์เป็นผลของตัณหา ตัณหาเป็นเหตุ ชีวิตเป็นผลของตัณหาที่สร้างขึ้น หมายความว่าเหตุของชีวิตกับเหตุของทุกข์นี่มันทางเดียวกัน ก็มันเกิดทางเดียวกัน ชีวิตมันจะไม่ทุกข์อย่างไร ก็มันเกิดมาจากทางทุกข์ มันพ่วงเอาทุกข์มาด้วยแล้วมันจะต้องทุกข์ เพราะฉะนั้น เมื่อเราเกิดมาเป็นชีวิตแล้วเราก็ต้องมีความทุกข์ ก็เพราะว่าชีวิตมันเกิดมาจากกิเลส กิเลสมันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ โดยเฉพาะก็คือตัณหา ตามหลักอริยสัจจ์จริงอยู่ ในที่บางแห่งท่านไม่แสดงว่า ตัณหาเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เช่น ท่านแสดงว่า ความยากจนเป็นความทุกข์ก็หมายความว่าความยากจนเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ หรือท่านแสดงว่า ความเป็นหนี้สินเขาเป็นทุกข์ ก็หมายความว่าถ้าเป็นหนี้เขามันเป็นทุกข์ เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ หรือแสดงว่าครอบครัวเราที่ปกครองกันไม่ดี ก็เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ คล้ายกับว่าทุกข์มันมีทางเกิดหลายทางเหลือเกิน คือ มีทางเกิดหลายอย่าง เกิดจากความยากจนบ้าง เกิดจากความเป็นหนี้บ้าง เกิดจากการปกครองกันไม่ดีบ้าง หรือเกิดจากอะไรได้หลายอย่างหลายทาง

แต่จะอย่างไรก็ตาม เมื่อรวมยอดแล้ว ทุกข์เหล่านี้มันเป็นมีเหตุมาจากตัณหาทั้งนั้น โดยรวบยอด ถ้าเรายังมีกิเลสมีตัณหา อยู่แล้ว มันหนีทุกข์ไปไม่พ้น ถึงไม่จนก็ต้องเป็นทุกข์ ถึงไม่เป็นหนี้ก็ต้องเป็นทุกข์ ถึงปกครองกันดีมันก็ยังมีทุกข์อยู่นั่นแหละ เราลองไปถามคนที่รวย เขาจะบอกว่ามีทุกข์เหมือนกัน ทุกข์ที่จะเกิดจากการรักษาทรัพย์สมบัติ จัดการทรัพย์สมบัติให้เพิ่มพูนมากขึ้น ถึงไม่เป็นหนี้ก็เป็นทุกข์

นี่แสดงให้เห็นได้ว่า โดยรวบยอดแล้ว ต้นตอทีเดียวของทุกข์ก็มีมูลเหตุใหญ่ของทุกข์คือตัณหา ตัณหามากทุกข์มันก็มาก ตัณหาน้อยทุกข์มันก็น้อย เพิ่มตัณหาขึ้นไปก็เพิ่มทุกข์ขึ้น ตัณหาลดลงก็เท่ากับว่าลดทุกข์ลง

ตัณหาคือความอยากนี้มี ๒ อย่าง หรือพูดง่าย ๆ ความอยากของคนเรานี้มี ๒ ทาง คือ **"ความอยากทางกาย"** กับ **"ความอยากทางใจ"**

ความอยากทางกาย คือ ความอยากธรรมดานี่เอง ความอยากตามธรรมดานี้ ท่านบอกว่าไม่เป็นตัณหาสมุทัย คือไม่เป็นตัณหาที่จะก่อสร้างให้เกิดความทุกข์กันต่อไป ได้แก่ความอยากทางกาย ก็ความอยากทางกายนี้เป็นความอยากธรรมดา เมื่อเกิดมีชีวิตแล้ว ก็ต้องมีความอยากประจำชีวิต เช่น หิวก็อยากกิน กระหายก็อยากดื่ม ร้อนก็อยากหาความเย็น เย็นก็อยากหาความร้อน

ตัณหาทางกายเหล่านี้ ไม่ใช่ปุถุชนคนเรา ๆ จะมีเท่านั้น พระอรหันต์ท่านก็มี พระพุทธเจ้าท่านก็มี เพราะเป็นความอยากตามธรรมดาของสังขาร **เมื่อยังมีสังขารคือยังมีชีวิตอยู่แล้ว มันก็ต้องอยากอย่างนี้ทั้งนั้น เช่นพระพุทธเจ้าท่านก็ต้องเสวยเหมือนเรา ๆ นี่แหละ ท่านก็ต้องนุ่งห่ม ท่านก็ต้องสรง นี่มันเป็นความอยากในทางกาย ถ้ายังมีสังขารอยู่มันก็ต้องบำรุงสังขารกันไว้** อย่างนี้ไม่เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ไม่เป็นเหตุให้เกิดชีวิตต่อไปได้อีก

ส่วนความอยากอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่าความอยากทางใจนี่แหละสร้างทุกข์ ความอยากทางใจนี่แหละเป็นตัณหาสมุทัยคือมันเป็นตัณหาที่จะให้เกิดความทุกข์แล้วก็จะสร้างภพสร้างชาติ สร้างชีวิตกันเรื่อย ๆ ไป

ความอยากทางใจคือมันไม่อยากอย่างธรรมดา ความอยากธรรมดา เช่น กายต้องการอาหารเพียงกันหิวเท่านั้น ถ้าไม่หิวไม่เอาหรอก คือถ้าหิวกายถึงจะต้องการ ถ้าไม่หิวกายไม่เอา แต่ใจนี้ไม่ใช่ต้องการอาหารเพื่อแก้หิวแต่อย่างเดียว มันต้องการอาหารมากกว่านั้นอีก เพราะจะเห็นได้ว่า อาหารที่คนเรากินกันอยู่นั้นต่างกัน อาหารของไทยก็อย่างหนึ่ง อาหารของแขกก็อย่างหนึ่ง แต่ว่าผลสุดท้ายกินเข้าไปแล้วก็อิ่มเหมือนกัน แม้แต่อาหารของสัตว์ต่าง ๆ ชนิดมันต่างกันก็จริง มันกินเพื่ออิ่มกันทั้งนั้น

แต่ความอยากของใจที่ต้องการอาหารต่าง ๆ อยากมากกว่านั้นนัก นี่แหละทุกข์ มีอย่างนี้พอจะกินได้แล้วไม่เอาอยากจะกินอย่างนั้นต่อไป มีอย่างนั้นแล้วไม่เอา อยากจะกินอย่างโน้นต่อไป อิ่มแล้วพอแล้ว แต่ใจเห็นอะไรดี ๆ มามันนึกอยากจะกิน นี่แหละความต้องการในด้านจิตใจมันผิดปรกติธรรมดา หรือแม้เครื่องนุ่งห่ม กายต้องการเครื่องนุ่งห่มเพื่ออะไร ก็เพื่อกันความร้อน ร้อนจัดถ้ามีเสื้อใส่ก็ค่อยยังชั่วหน่อย หนาวจัดมีผ้าห่มค่อยยังชั่วหน่อย กายต้องการเครื่องนุ่งห่ม

ก็เพียงกันความร้อน กันความเย็น เหล่านี้เป็นต้น แต่ใจต้องการมากกว่านั้น ต้องการได้เครื่องนุ่งห่มสวย ๆ งาม ๆ ต้องการได้ดี ๆ นี่แหละ เป็นเหตุที่จะต้องให้เกิดความทุกข์ต้องขวนขวาย

หรือว่ากายต้องการที่อยู่ ที่อยู่พอจะกันฝนได้ กันแดดได้ กันลมได้พอแล้ว นี่การต้องการของกาย จะเป็นบ้านอะไรก็ได้ แต่ว่าใจซี่ต้องการมากกว่านั้น ใจอยากได้บ้านสวยงาม หรูหรา ตึกใหญ่ ๆ โต ๆ มีเครื่องตบแต่งบ้านสวย ๆ งาม ๆ นี่เป็นความอยากทางใจ เพราะฉะนั้นความอยากทางใจนี่แหละเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ที่เรียกว่าตัณหา สมุทัย คือการอยากได้ทางใจ ท่านแยกไว้ ๓ อย่าง คืออยากได้, อยากเป็น, อยากไม่เป็น

อยากได้ ก็หมายความว่าเห็นอะไรสวย ๆ งาม ๆ ถึงไม่จำเป็นก็อยากได้ขึ้นมา ความจริงถ้าไม่ได้ขึ้นมาก็ไม่เป็นอะไรหรอก แต่ใจนี่มันอยากได้มันก็ยุ่ง

อยากเป็นอย่างนั้น อยากเป็นอย่างนี้ มันเกิดเดือดร้อนขึ้นมันจะเป็นให้ได้ มันก็ยุ่งอีกนั่นแหละ ถ้าไม่ได้เป็นอย่างที่เราอยาก มันก็ต้องยุ่ง

อยากไม่เป็นนี่ฟังยาก อยากไม่เป็นถ้าจะว่าไม่อยากมันก็คล้าย ๆ กับว่าไม่มีตัณหา คือไม่อยาก แต่ว่ามันอยากไม่เป็น

ถ้าจะยกตัวอย่างให้เห็น เช่น ถูกบังคับให้แต่งงาน แต่เราอยากไม่แต่งงานกับคนนั้นคนนี้ที่เราไม่ชอบ นี่ก็เป็นทุกข์เหมือนกัน บางทีถึงกับฆ่าตัวตาย นี่ก็เป็นความอยากไม่เป็นในสิ่งที่เรารู้สึกว่าเป็นแล้วไม่ดี ก็เป็นทุกข์เหมือนกัน แล้วก็เป็นเหตุให้เกิดทุกข์

เราต้องระวังตัณหาคือความอยากทางใจไว้ อย่าไปเพิ่มความอยากทางใจขึ้นเพราะถ้าไปเพิ่มความอยากทางใจให้มากขึ้นเท่าไร ก็เท่ากับว่าไปเพิ่มความทุกข์ให้แก่ตัวเองมากขึ้น เราพยายามลดความอยาก ความต้องการในด้านจิตใจลงได้มากเท่าใด ก็ชื่อว่าเราได้ลดความทุกข์ได้มากเท่านั้น

วิธีที่เราจะลดความทุกข์นี้จะทำอย่างไรจึงจะลดตัณหาได้ เพราะความอยากได้นั่นแหละ ถ้าไม่อาศัยธรรมะแล้วไม่มีทางใดที่จะลดตัณหานี่ได้ นอกจากธรรมะของพระพุทธเจ้าเท่านั้นเอง และธรรมะที่จะลดตัณหาความอยากได้นี่ จะนำมาแสดงแต่เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามสมควรแก่เวลา

ธรรมะที่จะลดความอยากลงได้ ได้แก่สภาวะธรรม คือธรรมะที่มีเอง เป็นเองอยู่โดยธรรมดา ไม่ได้มีใครไปบัญญัติแต่งตั้งขึ้น มันมีอยู่แล้วได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของมีประจำโลกแล้ว ไม่ใช่ว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของที่พระพุทธเจ้าบัญญัติขึ้น มันมีอยู่ประจำโลกแล้ว ความไม่เที่ยงมีก่อนพระพุทธเจ้าอีก ความทุกข์ก็มีก่อนพระพุทธเจ้าแล้ว ความเป็นอนัตตา คือบังคับไม่ได้ บังคับไม่ให้แก่ ไม่ให้เจ็บ ไม่ให้ตายไม่ได้ ก็มีก่อนพระพุทธเจ้าแล้ว ไม่ใช่ว่าพระพุทธเจ้าบัญญัติขึ้น มันเป็นของประจำโลก เมื่อพระพุทธเจ้าท่านไปค้นพบเข้า ท่านว่านี่มันเป็นของดี นี่มันสามารถที่ลดความทุกข์ได้ ท่านก็ได้เอามาแสดงชี้แจงเปิดเผยให้เรารู้กัน นี่เราจะเห็นได้ว่า

พระพุทธเจ้าท่านฉลาดมาก ของที่โลกมองผ่านไปว่าไม่มีประโยชน์ แต่พระพุทธเจ้ามองหาประโยชน์จากของที่คนอื่นเห็นไม่มีประโยชน์ ทำให้เป็นประโยชน์จากของที่คนอื่นเขาเห็นไม่เป็นประโยชน์

อนิจจังคือความไม่เที่ยง ทุกขังคือความทุกข์ อนัตตาก็คือไม่ใช่ตัวตนของเราคือบังคับไม่ได้ ถ้าเราจะกล่าวดูเหมือนไม่มีประโยชน์ เรื่องไม่เที่ยง เรื่องเป็นทุกข์ เรื่องไม่ใช่ตัวตนเป็นเรื่องที่ไม่เห็นมีประโยชน์ คนเห็นแล้วมองผ่าน แต่พระพุทธเจ้าท่านไม่มองผ่าน ท่านค้นหาประโยชน์จนพบเอาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง จนได้เป็นพระพุทธเจ้าแล้วก็เอามาชี้แจงแก่ประชาชนด้วย

นี่เราจะเห็นการเทียบเคียงกันได้ง่าย ๆ ก็เหมือนดินที่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะรด คนที่ฉลาดเขาเห็นดินแล้ว เขาพิจารณาเอาดินที่คนอื่นเห็นว่าไม่มีประโยชน์เอาไปทำของใช้ได้ ดินที่ตรงนี้เขาเอาไปทำเป็นถ้วยชาม เกิดเป็นของมีค่า มีราคาคนอยากได้ขึ้นมาแล้ว หรือเอาไปทำเป็นกระเบื้องมุงอยู่ที่บนหลังคา เมื่อก่อนเป็นดินเราต้องเดินเหยียบ แต่คนฉลาดเขารู้เรื่องดินดี เอาดินไปทำเป็นกระเบื้อง เราต้องเดินรอดกระเบื้องไปมา รอดดินที่เราได้เหยียบย่ำไปมา ถ้าเป็นกระเบื้องเคลือบมุงหลังคาพระอุโบสถ ขอประทานโทษยังอยู่เหนือพระประธานเสียอีกด้วย

นี่แหละคนฉลาดสามารถเอาสิ่งที่โลกเห็นว่าไม่มีประโยชน์ มาทำให้เป็นประโยชน์ได้ ส่วนของที่เป็นประโยชน์แล้วเอามาทำให้เป็นประโยชน์มันไม่อัศจรรย์ พระพุทธเจ้าท่านเอาสิ่งที่โลกเห็นว่าไม่มีประโยชน์ มาทำให้เป็นประโยชน์ก็อัศจรรย์ ท่านจึงได้ตั้งเป็นสูตรได้ว่า เมื่อใดเห็นด้วยปัญญาตามความจริงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอนิจจัง ทุกขังอนัตตา เมื่อนั้นแหละเราจะหน่ายในกองทุกข์ นั่นแหละเป็นทางแห่งความบริสุทธิ์ ก็คือเป็นทางแห่งความพ้นทุกข์

เพราะฉะนั้น ถ้าเรานึกถึงอนิจจัง ทุกขังอนัตตา ได้บ้าง มันจะลดความอยากลงไปได้ เพราะว่าสิ่งที่เราอยากได้ก็ตาม อยากเป็นก็ตาม สิ่งที่เราอยากไม่เป็นก็ตาม มันก็หนีกฎธรรมดานี้ไปไม่พ้น หนีสภาวะธรรมนี้ไปไม่พ้น สิ่งที่เราอยากได้มันก็ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่อยู่ในอำนาจของเรา ถึงความอยากได้มันก็ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่อยู่ในอำนาจของเรา ถ้าเรานึกอย่างนี้แล้ว เราจะไปอยากได้อย่างไร

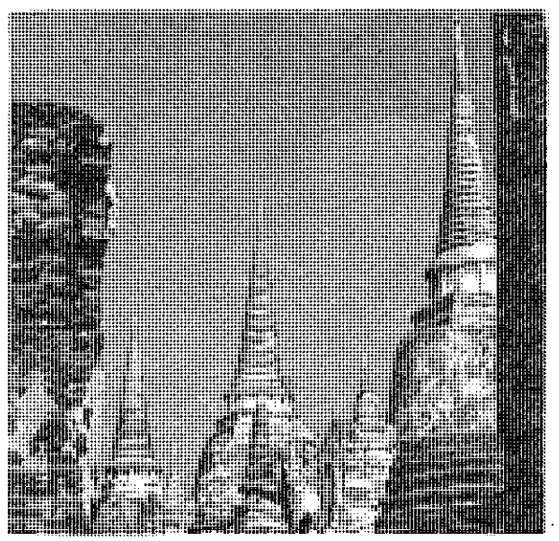

...บ้านที่เราสร้างอยู่นี้ เมื่อแรกมันเกิดขึ้นก็ยังสวยอยู่ เพราะมันยังใหม่ ๆ แล้วต่อมาก็ทรุดโทรมชำรุดลงไป เราก็ซ่อมกันไป แซมกันไป ซ่อมแซมกันไม่ไหวก็พังกันไป เลิกกันไป รื้อกันไป...

เหมือนอย่างว่าเราไปรักใครสักคนหนึ่ง ถ้าเรารู้แล้วว่าคนที่เราจะรักใจไม่แน่นอน ไม่เที่ยงหรอกนะ จะเป็นคนที่นำทุกข์มาให้เรา และเขาจะไม่อยู่ในอำนาจของเรา เราบังคับเขาไม่ได้ เขาเป็นคนตามใจตัวเอง เราก็ไม่รัก ไม่อยากได้ ที่เรารักก็เพราะคิดว่าเขาต้องเป็นคนดี ใจคอแน่นอนไม่เป็นสอง ไม่นำทุกข์มาให้เรา เชื่อฟังเราถ้าเราได้เขา เราก็เท่ากับว่าได้ความสุขมาก และเขาจะอยู่ในโอวาทเชื่อฟังเราถ้าเราคิดอย่างนี้เราอยากได้เขา เพราะเขาเป็นคนดีอย่างที่เราคิดไว้

แต่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สิ่งที่อยากได้ก็ดี สิ่งที่อยากเป็นก็ดี สิ่งที่ไม่อยากจะเป็นก็ดีมันหนีกฎธรรมดานี้ไปไม่พ้น

มีอะไรบ้างที่ไม่เป็นอนิจจัง ในโลกนี้มองไม่เห็นเลย คนก็เป็นอนิจจัง สัตว์ก็เป็นอนิจจัง สิ่งของต่าง ๆ ก็เป็นอนิจจังทั้งนั้น เกิดขึ้นแล้วก็ไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ดับไป มีอะไรบ้างที่หนีกฎธรรมดานี้ไปได้ คนเรามองเห็นง่ายหรอก เกิดแล้วก็แก่ แล้วก็เจ็บ แล้วก็ตาย และสัตว์ก็เหมือนกัน แม้แต่สิ่งของก็เป็นเช่นนั้น เช่น บ้านที่เราสร้างอยู่นี้ เมื่อแรกมันเกิดขึ้นก็ยังสวยอยู่ เพราะมันยังใหม่ ๆ แล้วต่อมาก็ทรุดโทรมชำรุดลงไป เราก็ซ่อมกันไป แซมกันไป ซ่อมแซมกันไม่ไหวก็พังกันไป เลิกกันไป รื้อกันไป มันก็เป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ไม่เห็นมีอะไรที่จะไม่เป็นอนิจจัง

นี่มันเป็นไปตามกฎธรรมดา มันบังคับไม่ได้ เสียด้วยเกิดมาแล้วบอกว่าอย่าแก่ มันก็แก่ เกิดมาแล้วบอกว่าอย่าเจ็บ มันก็เจ็บ เกิดมาแล้วบอกว่าอย่าตาย มันก็ตาย เกิดมาแล้วบอกว่าอย่าจน มันก็จน เกิดมาแล้วบอกว่าอย่าทุกข์ มันก็ทุกข์ เกิดมาแล้วบอกว่าอย่าโง่ มันก็โง่อยู่นั่น นี่บังคับไม่ได้ มันเป็นไปตามเหตุ ตามปัจจัย ท่านจึงว่าเป็นอนัตตา แล้วมีอะไรบ้างที่เราบังคับได้ ไม่มีเลยในโลกนี้หาไม่พบ ไม่พบ

จริงอยู่ บางทีทำให้เราสงสัยอยู่เหมือนกัน ถ้าเวลาดี ๆ สังขารเรายังดี ๆ เราบอกว่าเดินซิ เดินปลิวไปเลย เอ้านั่งก็นั่ง เอ้านอนก็นอน คล้าย ๆ กับว่าบังคับสังขารได้ คล้ายกับว่ามันเป็น **"อัตตา"** คือว่าเป็นตัว เป็นตน บังคับได้ก็บอกว่าให้เดิน เดินได้ บอกว่าให้นั่ง นั่งได้ บอกว่าให้นอน นอนได้ บอกว่าให้ยืน ยืนได้ เรียกว่าเป็นไปตามบังคับได้ ความจริงไม่ใช่เป็นไปตามบังคับ แต่ว่ามันเป็นธรรมดาของสังขารอยู่แล้ว ที่จะต้องมีการยืน เดิน นั่ง นอนเป็นธรรมดา

เหมือนอย่างว่าฝนมันจะตกอยู่แล้ว เราบอกว่า เอ้า, ฝนตก ฝนก็ตก ก็เพราะมันจะตกอยู่แล้ว ถึงเราจะไม่บังคับก็จะต้องตก เราไปบังคับถูกเรื่อง ถูกเวลาที่ฝนจะตก ถึงเวลาแดดมันจะออกอยู่แล้ว เราไปบังคับให้แดดออกมันก็ออกก็เพราะมันจะออกอยู่แล้ว ถึงเราไม่บังคับมันก็ออก นี่เรียกว่าไปบังคับให้มันถูกเรื่องของมัน ถ้าลองฝนไม่ตกซิ เราบังคับให้ฝนตก เอ้า, เวลาพูดนี่ใครลองบังคับให้ฝนตกซิ ไม่ได้, มันยังไม่ถึงเวลาที่จะตก (คือวันแสดงปาฐกถาฝนไม่ตก) เอ้า, เราลองบังคับให้แดดออก มันไม่ถึงเวลาออก เพราะว่าพระอาทิตย์มันยังไม่ขึ้น ด้วยเหตุว่ามันเป็นเวลากลางคืนบังคับไม่ได้ พอรุ่งขึ้นพรุ่งนี้ พระอาทิตย์ขึ้นบังคับให้แดดออก มันก็ต้องออกซี เพราะพระอาทิตย์ขึ้นแล้ว ไม่บังคับแดดมันก็ออก

สังขารก็เหมือนกัน เมื่อเป็นสังขารมันก็ต้องมีการยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด นี่มันเป็นเรื่องของสังขาร ไม่ต้องบังคับหรอก มันต้องเป็นไปตามธรรมดา มันทำให้เราเข้าใจผิดไปเองว่าบังคับสังขารได้

เมื่อนึกถึงสภาวะธรรม คือธรรมะที่มีอยู่โดยสภาพธรรมดาแล้วอย่างนี้ มันลดความอยากคิดได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันก็ลดความอยากลงไปได้ สิ่งที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ถ้าเราอยากได้ก็เท่ากับว่าเราอยากได้สิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ที่เป็นของไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน คือบังคับไม่ได้ มันจะลดความอยากลงได้เมื่อเรานึกถึงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เช่นนี้

มีเรื่องเล่าไว้ในกายนครแต่งเป็นปุคคลาธิษฐานว่าพระเจ้าจิตราชหนีพ่อหนีแม่ คือหนีท้าวอวิชชา หนีนางโมหาเอากิเลสต่าง ๆ มาเป็นบุคคล หนีไปหวังจะหาคู่ครองไปเจอเอายักษ์เข้า ยักษ์นั้นก็ชื่อดี ชื่อ **วัฏฏะทุกขี** แปลว่า **"เป็นผู้สร้างทุกข์ให้กับบุคคลที่อยู่ในวัฏฏะ"** เป็นยักษ์ผู้หญิงเสียด้วย มันเห็นพระเจ้าจิตราชก็จับเอาตัวไปเป็นคู่ครอง ก็หมายความว่า พระเจ้าจิตราชนั้นหนีทุกข์ไปไม่พ้นหรอก ยังเกิดมาในวัฏฏะต้องมีทุกข์ ก็ต้องไปเจอเอาสิ่งที่เป็นความทุกข์จนได้ เจอนางยักษ์วัฏฏะทุกขีก็ไม่สมัครใจ เพราะทุกข์นี่ ใครจะไปสมัคร ใครจะอยากได้ทุกข์ล่ะ ก็พยายามหนีทุกข์

เรื่องเขาว่าหนีนางยักษ์ หนีอย่างไรพ้น ผลสุดท้ายร้อนไปถึงฤาษี และฤาษีนี่ก็ตั้งชื่อดี ชื่อว่า **"ฤาษีไตรลักษณญาณ"** เสียด้วย อยู่เขาจิตบรรพต ก็คือภูเขาใจไตรลักษณญาณ ไตรลักษณ์ก็คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั่นเอง พระฤาษีไตรลักษณญาณมาทีเดียว มาถึงก็ไล่นางยักษ์ไปเลย พระเจ้า-

จิตราชรอดตัว เลยไปอยู่กับฤาษีไตรลักษณญาณพ้นทุกข์ไป

นี่แต่งเทียบคือหมายความว่า ถ้าเรามีทุกข์ขึ้นเพราะทุกข์นี่มันเกิดขึ้นมาจากตัณหาอยู่แล้ว เรานึกถึงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วมันลดความทุกข์ได้ ทุกข์นี่มันกลัวคนรู้ความจริง มันกลัวคนเห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เหมือนนางยักษ์มันเห็นฤาษีมันหนีแน้บไปเลย นี่ท่านแต่งเปรียบเทียบกันไว้

นี่เป็นแง่หนึ่งว่า ถ้าเรานึกสภาวะธรรมไว้บ้างอะไร ๆ ก็นึกถึง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา กันไว้บ้าง อย่าไปนึกถึงว่ามันเป็น **"นิจจัง"** เป็นของเที่ยงแท้แน่นอน อย่าไปนึกว่ามันเป็นความสุขทั้งนั้น มันไม่มีความเป็นทุกข์เลย อย่าไปนึกว่ามันเป็นของเรา เป็นตัวของเรา เพราะถ้านึกอย่างนี้แล้วมันลดความทุกข์ไม่ได้เลยแม้แต่นิดเดียว ถ้าเรานึกถึงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันลดความทุกข์ลงได้ ลดความต้องการไปได้แยะ จะโลภโมห์โทสันไปทำไม อีกไม่ช้าเราก็ต้องตาย ถ้าเรานึกถึงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ว่ามันต้องเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น มันลดความทุกข์ของเราได้

อีกอย่างหนึ่งได้แก่ **"คุณธรรม"** คือคุณงามความดีต่าง ๆ ธรรมะข้อนี้แหละที่เราพูดกันว่ารักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกในทางต่ำ ก็ได้แก่คุณธรรมสามารถที่จะรักษาผู้ที่ประพฤติไม่ให้ตกไปในทางที่ชั่ว ทางที่ต่ำ ช่วยให้พ้นทุกข์ได้ ความถูกความดีนี่มีมาก แต่ถ้าตามหลักเกณฑ์แล้วท่านได้แสดงไว้เพียง ๘ อย่าง เรียกว่า **"อริยมรรค ๘"** หรือ **"อัฏฐังคิกมรรค"** มรรคมีองค์ ๘ หรือ **"มัชฌิมาปฏิปทา"** คือ **"ทางปฏิบัติสายกลาง"** ดังที่เราได้ทราบกันดีอยู่แล้ว

ขอกล่าวเป็นคำไทยก็แล้วกัน เพราะว่าท่านก็คงจะรู้แล้วว่า เรื่องถูก เรื่องดี ที่เป็นคุณธรรมนี้ก็คือ เห็นถูก ดำริถูก พูดถูก ทำถูก เลี้ยงชีวิตถูก พยายามถูก ระลึกถูก ตั้งใจถูก นี่แหละจะลดทุกข์ลดความอยากลงได้

ถ้าหากว่าเห็นผิดล่ะ มันก็ทุกข์ซี ลงเห็นผิดมันก็ทุกข์แล้ว เห็นผิด คิดผิด พูดผิด ทำผิด ยุ่งแล้ว ถ้าผิดหมดทั้ง ๘ เลี้ยงชีวิตก็ผิด พยายามไปในทางที่ผิด นึกไปทางที่ผิด ตั้งใจไปในทางที่ผิดอีก ผิดทั้งหมดนี่ไม่ไหวเลย ชีวิตนี้ต้องจมอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์แน่ ๆ

นี่แหละคุณธรรมช่วยให้เราพ้นจากความทุกข์ ให้เบาบางจากความทุกข์ได้ แต่เรื่องถูกนี้มีมากเสียด้วย มีถึง ๘ แต่ว่าจะกล่าวสั้น ๆ ว่าให้เหลือ ๓ ถูกก็แล้วกันคือ **ทำถูก พูดถูก คิดถูก** นี่ได้ชื่อว่ามีธรรมะแล้ว เรามีธรรมะอยู่ในใจ เพราะองค์คุณธรรม ก็คือว่าใจรักความถูกความดีนี่แหละเป็นธรรมะแล้ว เพราะพระพุทธเจ้าท่านสอนให้คนทำถูกทำดีทั้งนั้น ไม่ได้สอนให้ใครทำผิดทำเสียเลย ถ้าเราทำถูกแล้วทำดีแล้ว ก็ชื่อว่าเรามีธรรมะอยู่ในใจ แล้วทุกข์จะเกิดขึ้นได้อย่างไร ทำถูกทุกข์นี้จะมีขึ้นได้อย่างไร ทุกข์มันจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะทำผิด ทำเสีย มันจึงเดือดร้อน

ทีนี้ในเรื่อง ทำถูก พูดถูก คิดถูก นี่ก็สำคัญอยู่ที่ความคิด ถ้าลองคิดถูก ก็ทำถูก พูดถูกแน่ ๆ

...คนมีธรรมะนั้น เปรียบกันว่าเหมือนคนมีร่ม ตามธรรมดาคนที่มีร่ม ฝนตกก็อาจจะเปียกบ้าง ถ้ามันตกมากนัก แต่ว่ายังดีกว่าคนที่ไม่มีร่ม คนที่ไม่มีร่มมันต้องเปียกเต็มที่เลย...

เพราะความคิดมันเหนือการทำการพูด คือ ใจเหนือกาย กายจะเป็นยังไงก็สุดแท้แต่ใจ ถ้าใจคิดถูกมันก็สั่งให้กายทำถูก สั่งให้ปากพูดถูก ถ้าใจคิดผิดมันก็สั่งให้กายทำผิด ปากพูดผิด ถ้าใจคิดถูกมันก็เป็นเหตุให้กายทำดี คิดดี ถ้าคิดไม่ดีมันก็เป็นเหตุให้กายทำไม่ได้ พูดไม่ดี มันก็เดือดร้อนเท่านั้น นี่ก็สำคัญอยู่ที่ความคิดเป็นสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้น คนที่มีธรรมะอย่างนี้แล้ว ลดความทุกข์ลงได้ เราจะทำอะไรก็ตามอย่าลืมหลักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไว้ข้อหนึ่ง แล้วก็อย่าลืมเรื่องถูกเรื่องดี ด้วยเท่านั้นแหละ ช่วยลดความทุกข์ลงได้

จริงอยู่ถ้าเรามีชีวิตแล้ว เรื่องที่จะให้สุขบริสุทธิ์ร้อยเปอร์เซ็นต์มันยังไม่ได้ เพราะเรามันยังมีกิเลสอยู่ แต่ว่าคนมีธรรมะนั้น เปรียบกันว่าเหมือนคนมีร่ม ตามธรรมดาคนที่มีร่ม ฝนตกก็อาจจะเปียกบ้าง ถ้ามันตกมากนัก แต่ว่ายังดีกว่าคนที่ไม่มีร่ม คนที่ไม่มีร่มมันต้องเปียกเต็มที่เลย บางทีก็ถึงไม่สบาย อาจจะเป็นไข้หวัดตายก็ได้ แดดออกถ้าเรามีร่มถึงแม้ว่าแดดมันจะจัดอย่างไร ก็ยังดีกว่าคนที่ไม่มีร่ม มันพอที่จะกันแดดได้อย่างสบายดีกว่าคนที่ไม่มีร่มมากมายนัก

คนที่มีธรรมะก็อย่างกับคนที่มีร่มอย่างนั้นแหละ ถึงแม้จะมีความทุกข์อยู่ แต่ว่าธรรมะช่วยได้ ช่วยบรรเทาความทุกข์ได้ ให้นึกอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันก็ดับความทุกข์ไปได้บ้าง มันบรรเทาความทุกข์ไปได้บ้าง หรือพยายามยึดหลักความถูกความดีอยู่ ความทุกข์มันก็ลดลงไปได้บ้าง ธรรมะนี่แหละจะช่วยรักษาผู้ที่มีความทุกข์นั้นให้พ้นจากความทุกข์ เบาบางจากความทุกข์ลงได้

จะลองเล่านิทานให้ฟังดูสักเรื่องหนึ่ง บางทีอาจจะเป็นประโยชน์ และก็จะช่วยคลี่คลายความทุกข์ลงไปได้ มีอุบาสิกาคนหนึ่งอยากจะฟังเทศน์จากพระลูกชาย เพราะพระลูกชายเทศน์ดี เทศน์จนพระพุทธเจ้าสรรเสริญ ตัวเองไม่เคยฟังเทศน์จากพระลูกชาย ก็เลยอยากจะฟังเทศน์จากพระลูกชายก็ให้สร้างที่ฟังเทศน์ สร้างสถานที่ขึ้นในย่านชุมชนให้ได้ฟังกันทั่วไป แล้วก็วันที่จะฟังเทศน์นั้นคิดว่า วันนี้ทำบุญก็ทำให้เต็มที่ ให้ทานด้วย รักษาศีลด้วย ฟังธรรมด้วย แล้วให้โอกาสแก่คนในบ้านทุกคนร่วมการกุศลด้วย ขอกันไปหมดบ้านเลย ให้เหลือคนเฝ้าบ้านไว้คนเดียวเป็นผู้หญิง นอกนั้นเอาไปหมด เอาไปในสถานที่ ๆ ฟังเทศน์คล้าย ๆ สถานที่อย่างนี้ อย่างโรงพิธีอย่างนี้แหละ

กล่าวถึงโจร ๙๐๐ คน ไม่ใช่ ๕๐๐ คน โจร ๙๐๐ คน จ้องจะไปเข้าปล้นบ้านอุบาสิกานานแล้ว ปล้นไม่ได้สักทีเพราะอะไร เพราะบ้านอุบาสิกาแข็งแรงมาก มีกำแพงถึง ๗ ชั้น และประตูทุกประตูมียามที่ซื่อสัตย์ที่สุดคือสุนัข ถ้าเป็นคนเรายังคอร์รัปชั่นได้ แต่สุนัขไม่เอา ถ้าผิดกลิ่นแล้วต้องเห่าทั้งนั้น ไม่ได้ยอมให้ใคร พ้นจากกำแพง ๗ ชั้นไป จะถึงตัวเรือนมีคูรอบบ้าน และในคูนั้นก็เอาดีบุกใส่ไว้ พอแดดออกร้อนจัดดีบุกมันก็ละลาย คล้าย ๆ กับตะกั่วถูกไฟละลาย ใครตกลงไปเป็นตายแน่ ๆ พ้นจากคูไปก็ปักขวากเหล็กไว้ด้วยป้องกันอย่างแข็งแรง เพราะอุบาสิการวยมาก นอกจากนั้นเวลาที่อุบาสิกาอยู่บ้านคนก็เต็มบ้านหมด เพราะคนของแกแยะ โจรเข้าปล้นบ้านไม่ได้

วันนั้น อุบาสิกาไปฟังเทศน์ขนกันไปหมดบ้าน เหลือแต่ผู้หญิงที่เป็นคนใช้ไว้เฝ้าบ้านคนเดียว

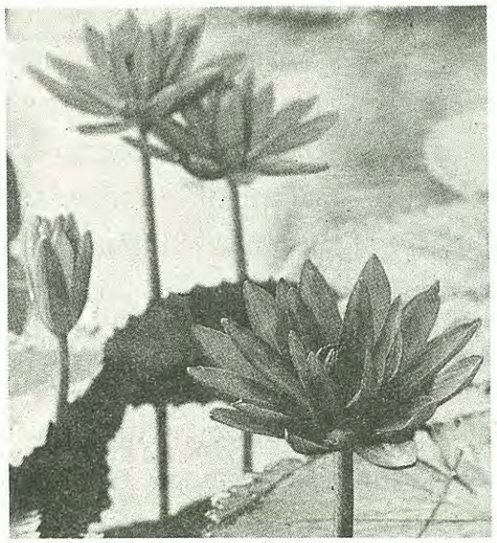

เจ้าโจรได้โอกาสวันนี้แหละ หัวหน้าโจรสั่งการให้ลูกน้อง ๙๐๐ คนนั้นขุดอุโมงค์รอดกำแพงเข้าไป รอดคูเข้าไป ลอดขวากเหล็กเข้าไปแล้วก็ขนเอาเงินไป ส่วนตัวนายโจรเองก็ไปคุมตัวอุบาสิกาไว้ อุบาสิกาก็ไม่รู้ว่านี่เขาเป็นโจร เขาคงแต่งตัวเหมือนเป็นสุภาพบุรุษในสมัยนั้น นายโจรก็มีหน้าที่ว่าถ้าอุบาสิกาได้ข่าวว่าโจรปล้นบ้านจะพาพวกกลับบ้าน นายโจรมีหน้าที่ฟันอุบาสิกาให้ขาด ๓ ท่อน ไม่ให้กลับบ้าน ให้วุ่นวายกันที่นี่ทีเดียว โจรเข้าไปได้ก็ขนเลย เปิดห้องเก็บของเป็นห้อง ๆ เปิดห้องเก็บเงินสำหรับใช้ ท่านใช้ศัพท์ว่า **"กหาปณะ"** ก็คล้าย ๆ กับว่าเงินหรือธนบัตรสำหรับใช้สอย โจรขนใหญ่เลย ไม่ต้องกลัวใคร เพราะคนในบ้านมีเฝ้าบ้านอยู่คนเดียว

คนใช้เห็นก็รีบวิ่งมาสถานที่ฟังธรรม เรียนคุณนายว่า โจรเปิดห้องเก็บเงินสำหรับใช้ ขนกันหมดแล้ว อุบาสิกากำลังฟังเทศน์อยู่ ทำยังไง ถ้าอย่างนั้นเราจะทำยังไงลองคิดดูซี เมื่อคนใช้บอกว่าโจรเข้าบ้านแล้ว เปิดเซฟแล้วขนใหญ่แล้ว เราคงคิดว่าไม่ฟังมันแหละเทศน์เทอดน์ กลับบ้านเถอะ

แต่อุบาสิกาไม่เป็นยังงั้น กลับบอกว่า โจรเขาอยากได้เงินก็ให้เขาขนเอาไปเถอะ ฉันจะฟังเทศน์ อย่ามากวนใจฉัน ให้คนใช้กลับไปบ้าน โจรมันเปิดห้องสำหรับเก็บเงินที่ใช้ขนกันไปหมดแล้ว เปิดอีกห้องหนึ่งเครื่องเงินทั้งนั้น เช่นขันเงิน พานเงิน ถาดเงิน ก็ขนกันเป็นการใหญ่ ขนเครื่องเงิน คนใช้มาบอกอีกแล้วว่า **"คุณนาย โจรเข้าห้องขนเครื่องเงินแล้ว"** บอกว่าอย่างนั้น อุบาสิกา

บอกคนใช้ว่า **"โจรเขาอยากได้เครื่องเงิน ก็ให้เขาขนเอาไปซิ ฉันจะฟังเทศน์ อย่ามากวนใจให้กลับบ้าน"** อุบาสิกาว่าอย่างนี้ **"อย่ามาอีกนะ โจรเขาขนอะไร ๆ ไม่ต้องมาบอก อย่ามากวนใจฉัน ฉันจะฟังเทศน์ ถ้าหากว่ามาอีก ฉันจะลงโทษทีเดียว"**

เจ้าโจรที่นั่งฟังอุบาสิกาอยู่สลดใจ ได้ยินอุบาสิกาพูดกับคนใช้สลดใจ คุณธรรมของอุบาสิกาสูงมาก ความที่มั่นอยู่ในธรรม ไม่ยอมเปลี่ยนความคิดว่าเราจะฟังธรรมสมบัติต่าง ๆ จะเป็นอันตรายก็ช่างมัน มันเป็นของนอกกายมันจะเป็นที่พึ่งของเราก็ชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ส่วนธรรมะนี่ซิจะเป็นที่พึ่งของเราได้ตลอดไป คุณธรรมนี้เปลี่ยนใจโจรเสียแล้ว เปลี่ยนมหาโจรให้กลายเป็นสุภาพชนไป โจรคิดในใจว่า ถ้าเราเอาของ ๆ อุบาสิกาไป ฟ้ามันต้องลงโทษเราแน่ฟ้าต้องผ่าเราแน่ ๆ คนที่มีคุณธรรมสูงอย่างนี้หาได้ที่ไหน รีบกลับไปบอกลูกน้อง ให้พวกลูกน้องขนของกลับไปไว้ที่เดิมให้หมด พวกโจรก็ขนของเอากลับไปเก็บไว้ที่เดิมหมดเลยแล้วก็พาบริวารโจรมาหาอุบาสิกา

พออุบาสิกาฟังเทศน์จบ หัวหน้าโจรก็เข้าไปกราบ "คุณนายครับ ผมขอโทษเถิดครับ" คุณนายงงเลย ไม่เคยเห็นหน้ามาขอโทษ ถามว่า "มีเรื่องอะไรกัน" โจรเล่าให้ฟังหมด เล่าตั้งแต่ขุดอุโมงค์เข้าไปขนเงินจนกระทั่งตัวเองมาคุมเตรียมจะฟันอุบาสิกาให้ขาด ๓ ท่อน ขยับลุกเท่านั้นแหละขาด ๓ ท่อนตายคาที่ อุบาสิกา "โอ้, ถ้าอย่างนั้น ฉันยกโทษให้ ยกโทษให้ตั้งแต่คนใช้มาบอกฉัน" พวกโจรอีก ๙๐๐ คน กราบหมดเลย ขอโทษทั้งนั้น อุบาสิกาบอกว่า "ฉันไม่เอาโทษ ฉันยกโทษให้แล้ว"

นายโจรก็บอกว่า "ถ้าคุณนายยกโทษให้ ก็ช่วยบวชให้ผมด้วยเถิดครับ ผมเลิกเป็นโจรไปแล้ว" อุบาสิกาบอกพระลูกชายว่า "ท่าน, พวกนี้เขาเลื่อมใสในคุณธรรมของโยม เลื่อมใสในคุณธรรมของพระผู้เป็นเจ้า เขาอยากจะบวชขอให้พระผู้เป็นเจ้าบวชให้เขาด้วยซี" พระลูกชายก็บวชให้ บวชโจร ๙๐๐ คน วิธีบวชก็เอาผ้าของโจรนั้นแหละมาทำเป็นสบง จีวร ย้อมดินแดงเข้าแล้วก็ให้ได้บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา

เราต้องคิดว่า นี่มันเป็นเรื่องของอินเดีย วรรณคดีของอินเดีย ก็พระพุทธเจ้าท่านประกาศพระศาสนาในอินเดียเครื่องนุ่งห่มของแขก ก็คือผ้าที่ขาว ๆ ผืนยาว ๆ สังเกตดูแขกเขานุ่งห่มก็แล้วกัน นั่นแหละเอามาทำจีวร เป็นสบงได้ พวกโจรนี้เมื่อบวชแล้ว ต่อไปก็เรียนกัมมัฏฐาน แล้วเจริญกัมมัฏฐาน ได้ฟังเทศน์จากพระพุทธเจ้า ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์หมด

นี่เราลองคิดดูว่า อุบาสิกานี้ ทำไมทรัพย์สมบัติถูกโจรลักไปแล้วได้กลับคืนหมด ตัวเองก็ถูกโจรคิดจะฆ่า แล้วฆ่าไม่ได้เพราะอะไร นี่ก็เพราะธรรมะรักษา ถ้าหากว่าอุบาสิกานี้ไม่มีธรรมะอยู่ในใจ พอขยับลุกขึ้นเท่านั้น ก็ขาด ๓ ท่อนตายเลย และสมบัติที่โจรขนไปไม่ได้คืนเลย นี่ธรรมะช่วยรักษาอุบาสิกาไว้แท้ ๆ เพราะยึดมั่นอยู่ในธรรมะ

ธรรมะจึงรักษาไว้ได้ แล้วก็ยังได้ช่วยโจรอีกด้วย ช่วยโจรให้เป็นสุภาพชน ช่วยโจรให้เป็นนักบวช ช่วยโจรให้เป็นพระอรหันต์ก็เพราะคุณธรรมของอุบาสิกานี้เท่านั้น เปลี่ยนใจโจร

พูดถึงเรื่องธรรมะ ก็พูดมาชั่วโมงกว่านิดหน่อย อีกนิดเถอะ พูดถึงธรรมะบางคนก็คิดไปว่า ธรรมะนี้ทำให้คนครึ เช่น ใครเข้าวัดตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ ยังเป็นหนุ่ม ยังเป็นสาว เขาหาว่าเป็นคนครึเสียแล้ว โอ้, เข้าวัดได้ก็กลายเป็นคนครึยังงั้นหรือ คนครึน่ะคือคนอย่างไร คือคนที่ไม่ทันสมัย คนล้าสมัย คือเวลาล่วงไปแล้วเขาก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา คนที่เข้าหาธรรมะจะเป็นคนครึแน่หรือ ขอให้ลองคิดดูซิ จริงไหม ?

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า **"อกาลิโก"** ธรรมะนี่ไม่มีเวลา คือไม่รู้จักเก่า ของที่มันขึ้นอยู่กับเวลามันรู้จักเก่า รู้จักแก่ ถ้าเวลาล่วงเลยไปแล้วก็เก่าทีเดียว เช่น บ้านที่เราสร้างขึ้นมันอยู่กับเวลา พอสร้างไปนาน ๆ ล่ะ บ้านมันจะเก่า หรือแม้แบบเสื้อผ้า แบบทรงผมของท่านสุภาพสตรี ก็เปลี่ยนกันไปบ่อย ๆ ใหม่อยู่ไม่กี่วันก็เปลี่ยนแปลงกันไปอีกแล้ว มันเก่าแล้วเปลี่ยนใหม่กันอยู่อย่างนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

แต่ธรรมะไม่ขึ้นแก่เวลา เมื่อสมัยสองพันปีเป็นอย่างไรเดี๋ยวนี้ก็เป็นอย่างนั้น ธรรมะเก่าหรือเปล่าเราลองคิดดูซิธรรมะยังใช้ได้นี่ ของเก่าของแก่เขาเลิกใช้ เช่นแต่ก่อนโน้นก็นุ่งโจงกระเบนกัน มาสมัยหนึ่งเห็นกันว่าอย่างนี้ไม่ทันสมัยก็เลิกกันแล้ว แต่ว่าความกตัญญูกตเวทีหรือธรรมะต่าง ๆ ไม่มีเก่า ไม่มีแก่ เพราะไม่ขึ้นแก่เวลา แล้วลองคิดดูอีกอย่างหนึ่งว่า คนที่ยึดมั่นอยู่ในธรรมะธรรมะนี้สอนให้คนเป็นคนดีสอนให้คนรู้จักรักถูก รักดี คนที่รักถูก รักดี เป็นคนครึเร๊อะ? ถ้าอย่างนั้นแล้วคนที่ไม่ครึเป็นอย่างไร ก็คือคนที่ไม่ชอบถูก ไม่ชอบดีนั่นแหละ คนที่รักถูก รักดี จะเป็นคนครึอย่างไรได้

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่าให้มีศีลบ้าง ให้มีสมาธิบ้าง ให้มีปัญญาบ้าง

ให้มีศีลก็คือว่า ให้มีกิริยาวาจาเรียบร้อย คนที่มีกิริยาวาจาเรียบร้อย จะเป็นคนครึได้อย่างไร

สอนให้มีสมาธิก็คือ สอนให้มีใจคอหนักแน่น มั่นคงแน่วแน่ ยึดมั่นอยู่ในความดีอย่างใดอย่างหนึ่งให้ได้ อย่างนี้หรือเป็นคนครึ ?

สอนให้คนมีปัญญา มีเหตุผล ให้มีความรอบรู้สถานการณ์และสิ่งต่าง ๆ ไม่เป็นคนที่โง่งมงาย จะเป็นคนครึอย่างไรได้

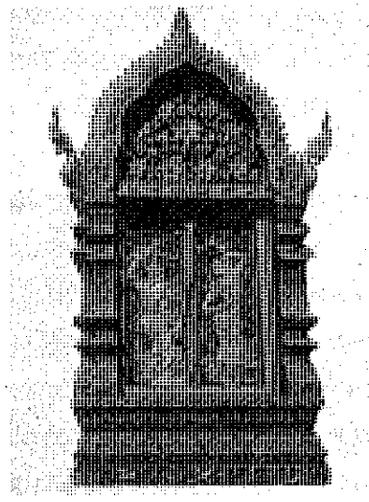

รวมความว่า ธรรมะนี่ไม่ได้ทำให้คนครึ คนเข้าใจผิดต่างหาก ก็เพราะธรรมะนี้ใหม่อยู่เสมอ แล้วโลกก็ต้องการด้วย มีใครบ้างที่ไม่ต้องการคนที่มีความกตัญญูกตเวที ไม่ต้องการคนมี ศีล สมาธิ ปัญญา ไม่มี นี่ข้อหนึ่งล่ะ

อีกข้อหนึ่ง บางคนคิดว่า แหม, ธรรมะนี่เสียเวลาถ้าเราจะประพฤติธรรมะก็เสียเวลาทำมาหากิน ไม่มีเวลา เราลองนึกดูว่าเสียเวลาจริงไหม ? ก็บอกแล้วว่าธรรมะนี่ก็คือ ความถูก ความดีนั่นเอง คนที่ทำถูก ทำดี จะเสียเวลาได้อย่างไร ทำถูกแล้ว ไม่ต้องทำอีก ทำดีเรียบร้อยแล้วก็ไม่ต้องแก้ไขทำใหม่ มันใช้ได้เลย ไม่ต้องมาทำกันอีกใหม่ให้เสียเวลา

แต่ถ้าทำไม่ถูกล่ะ ต้องทำใหม่ นี่ซิเสียเวลา ถ้าทำไม่ดีล่ะ เสียเวลาต้องทำใหม่อีกเหมือนกัน เพราะยังงั้น การทำตามธรรมะคือ ทำถูก ทำดี จึงไม่เสียเวลา ถ้าลองเราทำอะไรให้มันถูกให้มันดีนั่นแหละเราทำตามธรรมะ จะทำอะไรก็ตามเถอะ เช่น เราจะพูด เราไม่เอาธรรมะเพราะเสียเวลา เอาไว้วันหลังค่อยพูดเอาธรรมะ แล้วเราก็พูดอย่างผิด ๆ พูดไปอย่างเสีย ๆ มันจะใช้ได้ที่ไหน เราจะทำอะไรก็ต้องแทรกความถูก ความดี เข้าไปด้วย คือแทรกธรรมเข้าไปไม่เสียเวลานี่ เราจะพูดอะไรก็ต้องพยายามให้มันถูก ให้ดีเอาไว้ จะพูดก็ต้องพยายามพูดให้มันถูก พูดให้มันดี ๆ นั่นแหละมีธรรมะอยู่ในคำพูด เราจะทำอะไร ก็พยายามนึกว่าที่เราทำนี่มันถูกไหม ? พยายามทำไปในทางที่ถูก นึกว่ามันดีไหม ? พยายามทำไปในทางที่ดีไม่เสียเวลา เพราะฉะนั้นที่ว่าประพฤติปฏิบัติธรรมะแล้วทำให้เสียเวลา ก็เข้าใจผิด

มีธรรมะบางอย่าง เช่น การทำจิต ทำใจ เช่น อย่างทำสมาธิ ทำสมถะ หรือวิปัสสนา นี่ เราจะว่าเสียเวลา ก็เวลาที่เราไปใช้ในทางที่ไม่มีประโยชน์วันหนึ่ง ๒๔ ชั่วโมงน่ะ รู้สึกว่าเกือบจะนับไม่ถ้วน **แต่ว่าถ้าเราจะใช้เวลาสัก ๕—๑๐ นาที ทำสมาธิ ทำจิต ทำใจ กัน เจริญสมถะ เจริญวิปัสสนามันจะเสียเวลาสักเท่าไร มันจะช่วยชีวิตเราตลอดไป เพราะเราทำจิตใจให้มีสมถะ ให้รู้จักสงบใจ ทำใจให้เกิดวิปัสสนาเกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ไม่หลงงมงายแล้ว มันจะช่วยชีวิตของเราได้มาก** มันไม่เสียเวลา ฉะนั้นคนที่เข้าใจว่าการประพฤติปฏิบัติธรรมะทำให้เสียเวลาก็ดี นี่ก็เข้าใจไม่ถูกเหมือนกัน ความจริงประพฤติธรรมะไม่เสียเวลา และก็ไม่มีทุกข์ด้วย ดังที่แสดงมาแล้ว ธรรมะนี่ให้ความดีแก่เรา ให้ความสุขแก่เรา เราต้องการความดี เราก็ต้องอาศัยธรรมะ

คนที่มีธรรมะเป็นคนดี คือคนรักถูก รักดี ก็เป็นคนดี ถ้าเป็นลูกก็เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ถ้าเป็นเพื่อนก็เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน ๆ ถ้าจะเป็นคู่ครองก็จะเป็นคู่ครองที่ดี ถ้าเป็นผู้นำก็เป็นผู้นำที่ดี ถ้าเป็นผู้ปกครองก็เป็นผู้ปกครองที่ดี ถ้าจะเป็นผู้บริหารพัฒนาบ้านเมือง ก็เป็นผู้บริหารเป็นผู้พัฒนาบ้านเมืองที่ดี ไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตามดีทั้งนั้น คนมีธรรมะก็เป็นอย่างนี้ ดีอย่างนี้ทั้งนั้น แม้จะเป็นผู้ชนะ ถ้าชนะอย่างคนมีธรรมะ ก็จะ

เป็นผู้ชนะที่ดีเหมือนกัน ถ้าจะเป็นผู้แพ้ เป็นผู้แพ้อย่างมีธรรมะ ก็จะเป็นผู้แพ้ที่ดี ที่น่ารัก

อย่าว่าแต่คนเลย แม้แต่สัตว์ถ้ามันมีธรรมะ เช่น มันรู้จักรักลูกของมัน มันมีเมตตากรุณาต่อลูก ป้องกันรักษาลูกปกปักรักษาลูก แหม, เราก็รักมันไม่ใช่น้อยทีเดียว ชมมันว่าสุนัขตัวนี้มันรักลูกของมันเหลือเกิน มันได้อะไรมามันก็ให้ลูกมัน มันไม่กินหรอก ลูกมันกินแล้วมันถึงจะกิน เรารักมันเพราะมันมีธรรมะนี่ เราก็ยังรักมันว่าเป็นสัตว์ที่ดี เพราะมันรู้จักทะนุถนอมลูกของมัน มันจึงเป็นสัตว์ที่น่ารักอย่างนั้น

ธรรมะให้ความดีแก่เรา และให้ความสุขแก่เรา จริงอยู่ ความสุขนี้มันจะได้จากสิ่งอื่นด้วย แต่ขาดธรรมะไม่ได้ขาดธรรมะแล้วสิ่งนั้นแหละมันกลับเป็นความทุกข์แก่เรา เหมือนที่เราคิดกันเอ้อ, เรามีชีวิตอยู่กันได้นี่ก็ได้อาศัยอาหารเรามีอาหารพอแล้ว แต่เราต้องนึกว่า มีอาหารอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีลมหายใจด้วย ลมหายใจ ขาดไม่ได้แม้ชั่วครู่ยามแต่อาหารบางทีเราอดได้ถึง ๓ วัน สำหรับธรรมะก็ต้องมีประจำอยู่กันเรื่อยเหมือนลมหายใจ คือถ้าเรามีธรรมะแล้วมันก็ทำให้เรามีความสุข ถ้าเราจะทำอะไรก็มีความสุข มีเงินถ้าเรามีธรรมะเราก็มีความสุข เพราะเรารู้เท่าทันว่า เงินก็เป็นของไม่เที่ยง และนำทุกข์มาให้ได้เหมือนกันเราจึงขาดธรรมะไม่ได้

จริงอยู่ การประพฤติธรรมะบางทีมันก็ฝืนใจบ้างเหมือนกัน ที่ฝืนนั้นก็เพราะนิสัยเรามันอยู่ไปอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเราประพฤติธรรมะ เราก็ต้องฝืนไปในทางที่ถูก ที่ดี เช่น เราทำอะไรชอบทำไปตามอารมณ์ของเรา ผิดถูกไม่ต้องนึก ดีชั่วไม่ต้องนึก ทีนี้จะต้องทำตามธรรมะ คือต้องพยายามทำให้ถูกทำให้ดี ก็รู้สึกฝืน ฝืนอย่างนี้มันเป็นชั่วคราวแล้วต่อไปมันจะปรกติ คล้าย ๆ กับคนที่มีโรครับประทานยามันก็ลำบากแต่เมื่อตั้งใจอุตส่าห์รับประทานยาแล้ว ยามันรักษาโรคหายแล้ว มันก็สบาย

คนเราถ้าหากว่าทำอะไรตามอารมณ์โดยไม่ยึดธรรมะก็เท่ากับว่ามีโรคแล้ว โรคตามใจตัวเองสุดแท้แต่อารมณ์อะไรมันจะเกิด ก็ทำตามอารมณ์อย่างนั้น อารมณ์โลภเกิด อารมณ์โกรธเกิด อารมณ์หลงเกิด ก็ทำไปตามอำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่โรคใจมันเกิดจะได้ยาอะไรรักษา ก็ต้องธรรมะ ก็เท่ากับว่ากินยาก็ต้องฝืนกินยา ยายิ่งขมก็ยิ่งฝืนแต่เราอุตส่าห์กินยาบางทีสัก ๗ วัน โรคก็หาย

เราประพฤติปฏิบัติธรรมะอยู่ คือเลิกตามใจตัว เลิกตามอารมณ์ตัวเสีย พยายามนึกถึงความถูกความดี อย่าเอาอารมณ์เป็นใหญ่ เอาความถูกความดี เป็นหลัก เอาธรรมะเป็นหลัก พอทำไปจนชินแล้วก็จะเคยเป็นธรรมดาไป

เป็นอันว่าชีวิตเราก็ต้องอาศัยธรรมดังที่แสดงมาเพราะชีวิตเรานี้ต้องการความสุข เมื่อชีวิตมันมีความสุข เราก็ต้องอาศัยธรรมะนี้เท่านั้นเป็นเครื่องช่วยลดความทุกข์ของเราได้

เท่าที่ได้แสดงปาฐกถา ก็นับว่าพอเป็นการสมควรแก่เวลา ถ้าจะมีการขาดตกบกพร่องไป

ก็ขออภัยด้วย ถ้าหากว่าจะได้ประโยชน์แก่ท่านผู้ฟังบ้างตามสมควร เช่น เป็นเหตุให้เกิดความรู้ขึ้น ก็นับว่าเป็นความดีของท่านทั้งหลายที่ตั้งใจมาฟัง ทั้ง ๆ ที่เป็นเวลาพักผ่อนหลับนอน เพราะท่านตรากตรำมาตลอดวัน วันนี้ไปแห่พระไตรปิฎกหรือไม่ไปแห่ก็มาช่วยเหลือที่วัด มาฟังเทศน์ตอนกลางวันแล้วยังไม่กลับบ้าน กลับบ้านแล้วยังก็อุตส่าห์มา ก็นับว่าเป็นความดีของท่าน

ในที่สุดนี้ ด้วยอานุภาพของคุณพระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ และอานุภาพบุญกุศล ที่ท่านทุกคนได้ตั้งใจมาบำเพ็ญกันในวันนี้ ขอจงเป็นอานุภาพคุ้มครองคณะสงฆ์วัดนี้ มีพระครูผู้เป็นเจ้าอาวาสเป็นประธานและท่านทั้งหลายทุก ๆ ท่าน ที่ตั้งใจมาฟังปาฐกถาในวันนี้ พร้อมทั้งครอบครัว ขอให้ปราศจากสรรพทุกข์โศก โรคภัย อุปสรรคอันตราย เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสาร สมบัติ แม้จะปรารถนาสิ่งใด ที่เป็นไปโดยชอบธรรม ก็ขอให้สำเร็จผลตามความปรารถนาของท่านทุก ๆ ประการเทอญ

■■■■

พระพุทธศาสนาต่างกับศาสนาอื่นอย่างไร

ศศิประภา ศากยบุตร

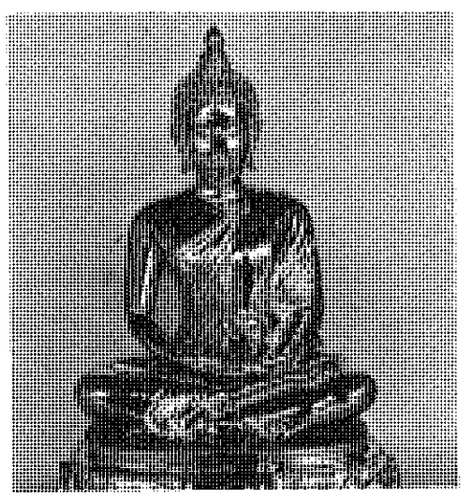

จริงอยู่ หลักของศีลธรรมที่แท้จริงควรจะต้องเหมือนกันหมด ไม่เลือกว่าจะเป็น ณ แห่งใด แต่ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า พระพุทธศาสนาแตกต่างจากศาสนาอื่นหลายประการ ณ ที่นี้จะขอกล่าวแต่พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๑. โชคชะตาขึ้นอยู่กับกรรม (การกระทำ)

ในพระพุทธศาสนา โชคชะตาของบุคคลในชาติหน้า หาได้ขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของเขาไม่ แต่หากขึ้นอยู่กับการกระทำของตนทั้งสิ้น คือ การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ บุคคลจะเรียกตนเองว่าเป็นฮินดู เป็นพุทธศาสนิก เป็นชาวคริสต์ หรือเป็นมุสลิม ไม่มีความสำคัญอย่างใด หากเขาประกอบกุศลกรรม-กรรมดี ประกอบการงานอันสุจริตแล้ว เขาย่อมจะไปบังเกิดในโลกที่เต็มไปด้วยความสุขในชาติหน้าอย่างแน่นอน แต่ถ้าประกอบอกุศลกรรม-กรรมชั่ว ประกอบการงานทุจริต เขาจะต้องไปสู่โลกที่เต็มไปด้วยความระทมทุกข์ การที่ประกาศตนว่าเป็นพุทธมามกะกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปนั้น หาช่วยให้ผู้ทุจริตพ้นจากทุกข์ได้ไม่

๒. อุดมคติของพุทธคือ ให้ละตน (ไตรลักษณ์)

อุดมคติของพุทธศาสนา ในเรื่องความรอดพ้นหาใช่เพื่อเสวยความสุขนิรันดร ชนิดที่เป็นความสุขส่วนตัว อันเป็นความคิดซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของวัตถุนิยมและความเห็นแก่ตัวไม่ บุคคลใดเข้าถึงจุดที่มุ่งสูงสุดของพระพุทธศาสนาแล้ว ย่อมไม่เป็นเอกชนอีกต่อไป เขาได้ข้ามพ้นจากสภาพของเอกชน จากสภาพของบุคคลสามัญเข้าสู่สภาวะอันปราศจากความรู้สึกที่เห็นแก่ตัว ปราศจากความรู้สึกที่ยึดถือตนเองว่าเป็นตัวเป็นตน เป็นความรู้สึกอยู่เหนือความสุข ความทุกข์ ความยินดียินร้ายทั้งปวง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงความเปรียบเทียบอันเป็นลักษณะพิเศษโดยเฉพาะของผู้ที่มีศูนย์ความคิดปักอยู่ที่ตนเอง เพราะเหตุแห่งความเห็นแก่ตัว ซึ่งตั้งบนระดับของวัตถุนิยมเท่านั้น จริงอยู่ บุคคลวิเศษเช่นว่านี้อาจเป็นแต่เพียงอุดมคติซึ่งพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ไม่สามารถจะปฏิบัติขึ้นถึง แต่อุดมคติอันนี้แหละเป็นแรงกระตุ้นอย่างสำคัญทำให้เกิดวิริยะอุตสาหะอย่างน่าอัศจรรย์ ในข้อปฏิบัติแห่งแนวทางอันประเสริฐในขั้นที่ต่ำลงมา

๓. ไม่มีสิ่งอัศจรรย์ ทุกคนต้องทำด้วยตนเอง เห็นเอง

ในพระพุทธศาสนา ไม่มีผู้วิเศษที่ประสาทความรอดพ้นให้แก่ผู้อื่น ทุกคนจักต้องเป็นผู้ประสาทความรอดพ้นให้แก่ตนเอง บุคคลจะบริสุทธิ์ได้ก็ด้วยความวิริยะอุตสาหะของตนเอง "บุคคลหนึ่งจะทำให้อีกบุคคลหนึ่งบริสุทธิ์ไม่ได้" แม้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเองก็หาสามารถประสาทความบริสุทธิ์ให้แก่เราได้ไม่ "พระองค์ทรงเป็นผู้ชี้ทางบอกข้อปฏิบัติให้เท่านั้น" พระบรมศาสดาได้ตรัสบอกไว้อย่างนี้

๔. สมาธิทางพุทธจะต้องไม่ยึด

สมาธิทางพุทธศาสนา ท่านสอนให้ปล่อยวางไม่ให้ยึดถือ พระพุทธองค์ทรงสอนอุบายทำสมถะกรรมฐานถึง ๔๐ อย่าง และให้เจริญเข้าสู่วิปัสสนากรรมฐานเป็นขั้นตอนไป เหมือนคนขึ้นบันได ฉันใดฉันนั้น การทำสมาธิก็เช่นกัน มีลำดับตั้งแต่ระดับล่างสุดคือของมนุษย์ ทิพย์ พรหม อรูปพรหม ซึ่งอยู่ระดับโลกียญาณแล้วมาสุดที่ความว่างเปล่า คืออากิญจัญญายตนะ แล้วตามด้วยเนวสัญญานาสัญญายตนะ เป็นอันครบสมถกรรมฐาน ต่อจากนั้นเป็นวิปัสสนากรรมฐานขึ้นๆ ตามลำดับ เริ่มด้วยขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๖ อินทรีย์ ๒๒ ปฏิจสมุปบาท อริยสัจ ๔ และมรรค ๘ เพื่อขึ้นไปให้ถึงสุดยอด คือนิพพาน เมื่อได้ขั้นใดก็ละขั้นนั้นแล้วดำเนินต่อไป สูงขึ้นไปสูงขึ้นไป ตามลำดับ อย่าได้ยึดเกาะอยู่เฉพาะที่ ผิดกับสมาธินอกพุทธศาสนาตรงที่ไม่ยึดนี้แหละสำคัญยิ่งนัก

๕. ทำดีได้ดีไม่ต้องมีทนาย

พระพุทธศาสนาสอนให้เจริญปัญญาและบำเพ็ญความดีอย่างสมบูรณ์ โดยปราศจากพระเจ้าซึ่งมีลักษณะเป็นตัวบุคคล สอนวิชาสูงสุดโดยปราศจากความดลใจ พระสยัมภูผู้ยิ่งใหญ่สอนระบบจรรยาสากลอันบันดาลให้ผลจำต้องเกิด

จากการกระทำอย่างเที่ยงธรรม เพราะธรรมชาติบังคับ ภายใต้หลักการแห่งเหตุผลและธรรมชาติของตัวเราเอง สอนหลักของการรอดพ้นอันพึงประสบได้ โดยไม่ต้องอาศัยทนายของพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่มาช่วยอำนวยความปลดปล่อย เป็นความหลุดพ้นซึ่งทุกคนเป็นผู้ปลดปล่อยตนเอง เป็นสภาพที่จะเข้าถึงได้ภายในชีวิตในโลกนี้ ด้วยการเจริญคุณธรรมอันอยู่ในข่ายความสามารถของตัวเราเองโดยไม่ต้องสวดอ้อนวอน ไม่ต้องบูชายัญ ไม่ต้องทรมานตน ไม่ต้องอาศัยพระผู้ได้รับพรพิเศษ ไม่ต้องอาศัยนักบุญมาช่วยขอร้อง และไม่ต้องพึ่งความกรุณาของสวรรค์

คำสอนทั้งสิ้นในพระพุทธศาสนา สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงสรุปไว้แล้วโดยย่อ ในคราวประทานโอวาทปาฏิโมกข์ ดังนี้

"จงละเลิกความชั่วทั้งมวล บำเพ็ญความดีทุกวิถีทาง และชำระจิตของตนให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องแผ้ว นี้แลคำสอนของพระผู้รู้ทั้งหลาย"

สพฺพปาปสฺส อกรณํ กุสลสฺสูปสมฺปทา
สจิตฺตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานสาสนํ[๑]

"การไม่ทำความชั่วทั่วทุกอย่าง
ทำแต่ความดีด้านส่วนกุศล
กับทำใจใสผ่องไม่หมองหม่น
นี่แหละต้นโอวาทพระศาสดา"[๒]

"เกิดมาว่าจะมาหาแก้ว
พบแล้วไม่กำจะเกิดมาทำไม"[๓]

---

๑ คำบรรยายของท่านสุภัทรภิกขุ
๒ พระธรรมทัศนา วัดชนะสงคราม
๓ คติของพระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ

เวลา

ป.ระฆังสมบูรณ์

มีเอ๋ย มีอยู่
ยี่สิบสี่ชั่วโมงในวันหนึ่ง
ต่างมุ่งงานหลายหลากกันเอ็ดอึง
ไม่อาจทำสิ่งซึ่งสุดสำคัญ
แม้หากเพียงสิบนาทีไม่มีให้
เพื่อทำใจให้สงบพบสุขสันติ์
ปล่อยชีวิตชุลมุนวุ่นทั้งวัน
ไฉนจักมีวันถึงธรรมกาย.

แวดวงธรรมกาย

โดย **วิชชาธร**

หลายท่านที่คุ้นเคยกับภาษาพระ หรือคำสอนทางพระพุทธศาสนา คงจะเคยได้ยินได้ฟังข้อความบางตอนจากพระสูตรชื่อ "มหาปรินิพพานสูตร" มาบ้างว่า **ทั้งคนมั่งมีและคนยากจน ล้วนมีความตายรออยู่ข้างหน้า** ทั้งนี้พระบรมศาสดาเจ้าทรงมีพระประสงค์ จะเตือนย้ำถึงความไม่แน่นอนของทุกชีวิตที่อยู่บนโลกนี้ให้ได้ตระหนักถึงมรณะภัยที่ขยายกงเล็บอันแหลมคมดักรอทุกคนอยู่เสมอไม่ยกเว้นทั้งคนรวยหรือยากจน

แต่ก็มีหลายตอนในพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า อันการที่ได้มีโอกาสได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น เป็นเรื่องแสนยากยิ่ง

เหตุนี้บัณฑิตจึงพึงอาศัยเวลาของการมีชีวิตในโลกที่แสนสั้นและไม่จีรังนี้ เพื่อการแสวงหาปัญญาอันจะช่วยนำพาไปสู่ โมกขธรรมที่นำสัตว์ให้หลุดพ้นไปจากกองกิเลสเสียได้ และเมื่อเวลานั้นมาถึง เราก็คงจะพอกล่าวได้ว่า บัดนี้เราได้หลุดพ้นเสียจากความตายโดยนิรันดร์แล้ว อย่างเช่นที่กำลังมีอยู่มากท่านที่ได้เพียรพยายามแสวงหาอยู่...

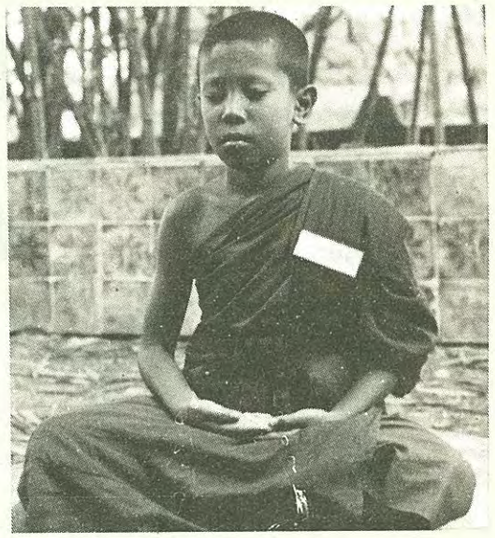

สามเณรเกียรติประวัติ ข่าน อายุ ๑๑ ปี
โรงเรียน สุโรจน์วิทยา กรุงเทพฯ ชั้น ป. ๖

● **เป็นคนกรุงเทพฯ ทำไมมาบวชที่ลำปางละครับ**

○ ที่ได้มานี่เพราะโรงเรียนปิดเทอม ก็มาพักผ่อนคิดว่ามีบุญช่วยครับ เลยได้มาบวชนี่

● **แล้วพักกับใครครับ**

○ ที่ลำปางนี่ก็มาพักอยู่กับคุณป้า คุณลุง คุณน้าและกับพี่น้องของผมครับ

● **ฝึกสมาธิกี่วันจึงเห็นดวง**

○ ใช้เวลาปฏิบัติวันเดียวครับ ที่ได้เห็นดวงเห็นกาย ตอนนั้นพระอาจารย์วิบูลย์สอนครับ

● **ได้รู้เรื่องสวรรค์อย่างไรบ้าง**

○ สวรรค์ที่ผมนั่งไปเห็นในสมาธินั้น จะมีวิมานตอนนั้นพอผมเดินเข้าไปก็เห็นมีเทวดาร่างสีเขียว ๆ เขาว่าเป็นพระอินทร์ครับ แล้วมีผู้หญิง ๔ คนรูปร่างแต่งกายสวยงามมากครับ คิดว่าเป็นมเหสีครับ พอผมเห็นเท่านี้ผมก็กลับลงมาครับ

● **แดนนรกล่ะ เคยไปเห็นมาบ้างไหม**

○ นรกนี่ไปดูบ่อยเลยครับ ได้เห็นสัตว์นรกเห็นยมฑูต ยมบาลด้วย พอได้เห็นพวกที่อยู่ในนรกโดนทรมาน ผมก็สงสารเขาครับ ก็ได้แบ่งบุญแผ่กุศลไปให้เขาครับ

● **เมื่อสัตว์นรกได้รับและอนุโมทนาบุญนั้นแล้วเป็นอย่างไร**

○ พอได้บุญแล้ว รู้สึกว่าพวกเขาอิ่มเอิบขึ้นครับ

● **คิดว่าการมาบวชครั้งนี้จะได้อะไรไปบ้าง**

○ ได้มาฝึกการภาวนาที่นี่ ทำให้มีสมาธิดีขึ้นมากครับ จิตใจแน่วแน่ขึ้น กลับไปเรียนหนังสือก็คงจำง่ายขึ้นครับ

๐ ๐ ๐

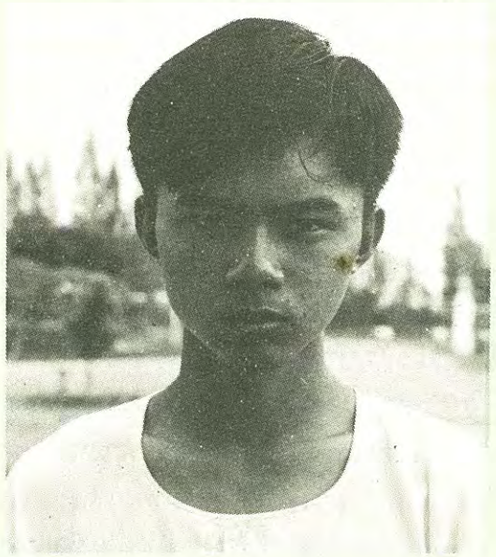

บริพัตร ศิริอรุณรัตน์
รร. พระปฐมวิทยาลัย จ. นครปฐม

● **ทำอย่างไรถึงได้มาที่นี่ได้ ครับ**

○ คือพอผมสอบคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยเสร็จ ผมก็มาเข้าฝึกอบรมกัมมัฏฐานนี่เลยครับ

● **รู้จักสถาบันแห่งนี้จากที่ไหนครับ**

○ ผมได้รับการแนะนำให้มาปฏิบัติที่นี่ โดยอาจารย์อุดม ตรีชั้นตอนระยะที่ผมยังเรียนอยู่ที่โรงเรียนครับ ก็คงราวสัก ๒ ปีกว่ามาแล้ว

● **ใช้เวลาพยายามขนาดไหนจึงได้เห็นดวงเห็นกายครับ**

○ ในการฝึกปฏิบัติครั้งแรก ผมใช้เวลาฝึกภาวนาราวหนึ่งสัปดาห์ จึงได้เห็นดวงแล้วเห็นกาย

● **อย่างนั้นตอนนี้คงปฏิบัติไปได้เยอะแล้วซิครับ**

○ ตอนนี้ผมได้เรียนฝึกผ่าน ๑๘ กายแล้วครับ ขณะนี้กำลังเริ่มต่อวิชชาชั้นสูงอยู่ครับ และได้เข้าใจถึงสภาวะธรรมต่าง ๆ เช่น อริยสัจ ๔ เรื่องของการเกิด แก่ เจ็บ ตายอันเป็นความทุกข์ ตลอดจนเรื่องบาป – บุญ ซึ่งปรากฏว่ามีอยู่จริงในธาตุธรรม ว่าเป็นอย่างไร

● **เรื่องเหล่านี้บางทีก็มีคนว่าเป็นเรื่องคิดเพ้อไปเอง คุณบริพัตรว่าอย่างไร**

○ เมื่อเราได้ศึกษาปฏิบัติจนเข้าถึงอย่างนี้แล้วนะครับ เวลาที่เห็นที่รู้นั้น เรามีความมั่นใจ

แน่วแน่มากครับ เพราะเป็นการรู้เห็นจริง ไม่ใช่คิดเดาเอาเองครับ

● **คิดว่าประทับใจอะไรที่นี่บ้าง**

○ วิธีการสอนของที่นี่ทำให้ผมประทับใจมาก เช่นมีการสอนแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ เป็นลำดับขั้นตอนโดยมีวิทยากรคุม วิธีนี้ช่วยให้มีความใกล้ชิดกับผู้รับการอบรม จนมีผลทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับผลเร็วขึ้นมาก คืออย่างน้อยที่สุดก็มีโอกาสได้พูดคุยซักถามกับวิทยากรได้อย่างเต็มที่ครับ

● **คิดอย่างไรกับคนอื่น ๆ ที่ยังไม่ปฏิบัติธรรม**

○ พอได้เข้ามาถึงธรรมะระดับนี้ ใจก็คิดอยากจะให้ผู้อื่นทั่วไปได้เข้ามาศึกษามาปฏิบัติธรรมบ้าง เพื่อเขาจะได้พบได้เห็นได้รู้สัจจธรรม และจะได้เป็นคนดี มีความคิดเห็นที่ถูกต้องต่อไปครับ

๏ ๏ ๏

พระสมชาย สมชโย

วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.

● **ท่านเคยศึกษาวิธีใดมาก่อนที่จะมาศึกษาแนววิชชาธรรมกาย**

○ เคยศึกษาภาวนาทางพุทโธ โดยใช้เวลาอยู่ราว ๒ ปี ก็สมัยเป็นทหารเกณฑ์นั่น มีการสอนกันทุกวันอาทิตย์และวันพระ แต่ก็ไม่ได้ผลอะไร ต่อมาจึงได้มาลองศึกษาวิชชาธรรมกายที่ปทุมธานี ในเวลาสั้น ๆ แล้วก็ล้มเลิกไป เพราะมาทำการค้าการขายจนไม่มี

เวลาสนใจทางปฏิบัติ จนกระทั่งเดี๋ยวนี้มาได้บวชพระ ก็เลยมีเวลาศึกษาปฏิบัติกัมมัฏฐานอีก โดยการแนะนำของพระเดชพระคุณหลวงพ่อพรหม ในช่วงพรรษาแรกอาตมาก็เริ่มปฏิบัติ ตอนนั้นยังไม่ได้ผล ยังนั่งไม่ได้นาน มีความหงุดหงิดอะไรต่ออะไร จนในระยะเดือนที่ ๒ ก็เริ่มจะดีขึ้นบ้าง มีความรู้สึกว่าเห็นอะไรแวบ ๆ พอฝึกไป ๆ ก็ชักเห็นชัดขึ้น จนนึกถึงเมื่อไรก็เห็นองค์พระทุกที

● **ระยะนั้นท่านได้ทำอย่างไรต่อไป**

○ คือตอนนั้นก็ยังไม่มีความรู้ว่าวิชชาธรรมกายนั้นมีอะไร เป็นอย่างไรบ้าง พอเห็นก็คิดว่ามีแค่นั้น ไม่รู้ว่ามีวิชชาอีกมาก เช่น การเดิน ๑๘ กาย มีสอนที่วัดปากน้ำ และวัดสระเกศ

หรืออะไรอย่างนี้ อาตมาตอนนั้นไม่ทราบ แต่ต่อมาได้มีโอกาสมาที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้ ก็ได้เรียนได้ฝึกจนถึงวันที่ ๔ ก็ได้ต่อ ๑๘ กาย จิตใจก็เยือกเย็นเป็นสุขมากเลย

● **หมายความว่าท่านมาได้ ๑๘ กายที่สถาบัน**

○ ใช่คุณโยม ก็เรียนได้ตามที่อาจารย์ท่านสอน

● **การฝึกสมาธิอย่างนี้ ยากหรือง่ายอย่างไร**

○ ตอนแรกที่ปฏิบัติอยู่ที่วัดสระเกศ ก็ยังไม่มีสมาธิในการปฏิบัติ จิตใจจึงไม่สงบเท่าที่ควร พอไปเห็นเพื่อนพระด้วยกันเขานั่งได้สงบ ก็เลยลองต่อไป โดยตั้งใจว่าสัมมาอะระหังในใจไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งใจมันเริ่มสงบขึ้นมาเอง จากนั้นก็เริ่มเห็นเหมือนกับมีดวงอะไรวิ่งเข้ามาหา เป็นดวงใส ๆ อันนี้ตอนเมื่อแรก ๆ นะ เรียกว่าตอนนั้นจิตใจเริ่มดีขึ้น มีความเพียรตั้งมั่นดี มีกำลังใจดีขึ้น จนทำให้นั่งได้เป็นครึ่งชั่วโมง ถึง ๔๕ นาที โดยมากมักนั่งก่อนจำวัด

● **อ๋อ ท่านฝึกนั่งต่อนก่อนนอนทุกคืน**

○ ใช่โยม ตอนนั้นกำลังใจแจ่มใสดี อยากทำติดต่อไปเรื่อย จิตใจก็ไม่นึกอยากจะสึกจากพระ เพราะพระนวกะเพื่อน ๆ เขามักจะสึกกันเมื่อครบพรรษา แต่ตอนนั้นอาตมากลับไม่คิดถึงเรื่องนี้ ยิ่งพอรู้ว่าที่สถาบันฯ มีเปิดอบรมพระกัมมัฏฐาน ๑๕ วัน อาตมาก็เลยได้มาฝึก แล้วก็เลยมาได้ผลดีที่สถาบันนี่เอง

● **กรุณาให้ความเห็นเรื่องบาป – บุญ**

○ เดี๋ยวนี้มั่นใจว่าเรื่องบาป – บุญนี้เป็นของจริง เพราะได้เห็นด้วยตนเอง ได้รู้ด้วยตนเองว่า ถ้าทำอย่างนี้แล้วก็จะได้รับผลอย่างนี้ หรือเช่นเวลาแผ่เมตตาอุทิศบุญไปนี่ ก็ได้เห็นตามที่อาจารย์ท่านสอนทุกอย่าง อาตมาจะรู้สึกเป็นสุขมาก จิตใจสบายเมื่อได้อุทิศส่วนกุศลให้ญาติโยม ใจสงบอิ่มเอิบมาก สบายใจจริง ๆ

● **เห็นธรรมกายครั้งแรกเป็นอย่างไรบ้าง**

○ ตอนเมื่อแรก ๆ ก็รู้สึกธรรมดา เพราะก่อนหน้านั้นก็ได้ฝึกโดยนึกถึงรูปองค์พระมาก่อน ไม่ได้ฝึกเอาดวงแก้วเป็นนิมิต จึงเมื่อเห็นพระธรรมกายในศูนย์กลางกายตนเอง ซึ่งครั้งแรกองค์พระไม่ค่อยใหญ่นัก จึงเฉย ๆ พอต่อวิชชาได้ ๑๘ กายแล้ว องค์พระก็ใหญ่ขึ้น อาตมามีความรู้สึกที่เปลี่ยนไป และจิตใจดีเป็นสุข จะนึกเห็นองค์พระเมื่อใดก็ตรึกนึกได้เสมอ แม้ก่อนจะจำวัดพอนึกถึงองค์พระก็จะผุดขึ้นมาทันที อารมณ์จะสงบสบายใจมากเลย

● **อยากให้บอกถึงความต่างของอารมณ์ก่อนได้ธรรมะกับขณะนี้ครับ**

○ สมัยก่อนคือเมื่อเป็นฆราวาสนั้นรู้สึกจะเป็นคนที่ฉุนเฉียวง่าย โกรธง่าย ทำอะไรก็จะต้องให้ได้ดังใจ อย่างการค้าขาย ก็ต้องให้ได้ทันทีทันเวลาทำนองนั้น เดี๋ยวนี้อาตมาเปลี่ยนไป คือใจมีความสงบไม่วุ่นวาย รู้จัก

ปล่อยใจได้ วางลงได้ ซึ่งย่อมเป็นผลจากการที่ได้เข้าถึงธรรมะ เข้าถึงธรรมกาย

● **มีอะไรที่รู้สึกประทับใจกับสถาบันบ้าง**

○ เมื่อมาถึงสถาบัน ได้รับการต้อนรับจากญาติโยมเป็นอย่างดี ผู้อำนวยการสถาบันคือพระอาจารย์เสริมชัย ท่านเป็นผู้ที่เสียสละเป็นอันมาก มาให้ความรู้ต่าง ๆ ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสเป็นอย่างดี แม้ว่าท่านกำลังติดเรียนบาลีอยู่ ท่านยังยอมเสียสละเวลามาสอนธรรมะแก่พวกเรา อาตมาประทับใจในวัตรปฏิบัติของท่านมาก ส่วนผลการปฏิบัติที่ได้ดีเพราะว่าเรามีเวลาฝึกกันได้อย่างต่อเนื่องเกือบ ๑๕ วัน

● **จะแนะนำอะไรเพิ่มเติมไหมครับ**

○ ทั่วไปก็ดีนะ แต่มีพระบางรูปที่มาปฏิบัติร่วมในครั้งนี้ ทำตัวไม่สู้จะเหมาะสมกับสถานที่ คือที่นี่เขาพากันมาอยู่เพื่อปฏิบัติกัมมัฏฐานกัน แต่บางท่านก็มานอนอยู่เฉย ๆ ก็มี พอไปเรียกไปเตือนก็ว่าไปยุ่งกับเขา อยู่กลดไม่ห่างจากอาตมาหรอก อาตมาว่าทำตัวเป็นเหลือบนะอย่างนี้ เสียเวลาเดินทางมาเปล่า ๆ

๏ ๏ ๏

สุขอื่นเหนือความหยุดความนิ่ง เป็นไม่มี

อย่างไรเรียกว่ากัลยาณมิตร

โดย **สุมะนะ**

ความหมายของกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร ตามความหมายในอรรถกถาขุททกนิกาย อิติวุตตกะ ทุติยเสขสูตร กล่าวไว้ว่า กัลยาณมิตร ได้แก่ บุคคลผู้ที่สมบูรณ์ด้วยคุณมีศีลเป็นต้น เป็นผู้กำจัดความชั่วร้าย เป็นผู้ส่งเสริมประโยชน์ เป็นมิตรมีอุปการะทุกสิ่งทุกอย่าง

คุณธรรมของกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตร เป็นผู้ถึงพร้อมด้วย **ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ วิริยะ สติ สมาธิ** และ **ปัญญา** เพราะท่านถึงพร้อมด้วยศรัทธา จึงเชื่อการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่สละการแสวงหาประโยชน์สุขในสัตว์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นเพราะเหตุการตรัสรู้ชอบนั้น เพราะท่านถึงพร้อมด้วยศีล จึงเป็นที่รักและเป็นที่เคารพของเพื่อน เป็นผู้น่ายกย่อง ท่านคอยตักเตือน ตำหนิบาปคอยว่ากล่าว และท่านยังอดทนต่อถ้อยคำต่าง ๆ เพราะท่านถึงพร้อมด้วยสุตะ จึงเป็นผู้กล่าวถ้อยคำที่ลึกซึ้งมีขันธ์ อายตนะ สัจจะ ปฏิจจสมุปบาทเป็นต้น เพราะท่านถึงพร้อมด้วยจาคะ จึงเป็นผู้มีความปรารถนาน้อย เป็นผู้สันโดษมีความสงัด ไม่คลุกคลี เพราะท่านถึงพร้อมด้วยวิริยะ จึงเป็นผู้เพียรพยายามในการปฏิบัติประโยชน์แก่ตนและแก่คนอื่น เพราะท่านถึงพร้อมด้วยสติ จึงเป็นผู้มีสติมั่น เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความรอบครอบ คือ มีสติอย่างเยี่ยม เป็นผู้ระลึกได้ จำได้แม้สิ่งที่ทำ แม้คำที่พูดนานมาแล้ว เพราะท่านถึงพร้อมด้วยสมาธิ จึงเป็นผู้ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นผู้มั่นคง มีจิตใจแน่วแน่ และเพราะท่านถึงพร้อมด้วยปัญญา จึงรู้สิ่งที่ไม่วิปริต

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าว ท่านยังเป็นผู้แสวงหาคติธรรมทั้งที่เป็นกุศลและอกุศลด้วยสติ รู้ประโยชน์สุขของสัตว์ทั้งหลายตามความเป็นจริงด้วยปัญญา เป็นผู้มีจิตไม่ฟุ้งซ่านในอารมณ์นั้น ๆ ด้วยสมาธิ ปรามสัตว์ทั้งหลายจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ด้วยความเพียร และชักชวนในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเดียว

ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

ปิโย กรุ ภาวนีโย วตฺตา จ วจนกฺขโม
คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา โน จฏฺฐาน นิโยชเย

กัลยาณมิตร เป็นผู้น่ารัก น่าเคารพ น่ายกย่อง เป็นผู้กล่าวว่าตักเตือน อดทนถ้อยคำ กล่าวถ้อยคำลึกซึ้ง ไม่ชักชวนในทางที่ไม่ใช่ฐานะ

เมื่อพิจารณาพระคาถานี้ ทำให้รู้คุณสมบัติพิเศษจำเพาะสำหรับการทำหน้าที่นั้นอีกส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะคุณสมบัติพื้นฐาน ที่เรียกว่า **กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ** คือ

๑. **ปิโย เป็นผู้น่ารัก** คือ เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนม เป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม

๒. **กรุ เป็นผู้น่าเคารพ** คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

๓. **ภาวนีโย เป็นผู้น่ายกย่อง** คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่อง ควรเอาเยี่ยงอย่าง ทำให้ศิษย์เอ่ยอ้าง และรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจ และภาคภูมิใจ

๔. **วตฺตา เป็นผู้ว่ากล่าวตักเตือน** คือ คอยให้คำแนะนำว่ากล่าว ตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี รู้จักพูดให้ได้ผล พูดเป็น รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร

๕. **วจนกฺขโม เป็นผู้อดทนถ้อยคำ** คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุกจิกตลอดจนคำล่วงเกิน และคำตักเตือนวิพากย์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์

๖. **คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา เป็นผู้กล่าวถ้อยคำลึกซึ้ง** คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งซับซ้อนให้เข้าใจได้ และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

๗. **โน จฏฺฐาน นิโยชเย เป็นผู้ไม่ชักชวนในทางที่ไม่ใช่ฐานะ** คือ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร *

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสต่อไปอีกว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เป็นกัลยาณมิตร ย่อมละอกุศล เจริญกุศล** เพราะเหตุนั้น บุคคลผู้ใคร่เป็นกัลยาณมิตร อาศัยภิกษุผู้เป็นกัลยาณมิตรทำกัมมัสสกตาญาน (ญานรู้ว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตัว ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว) ให้เกิด ทำศรัทธาที่เกิดแล้วให้คงที่ แล้วเข้าไปหาท่าน ฟังธรรมของท่าน เมื่อฟังธรรมนั้นแล้ว ย่อมได้ศรัทธาในพระตถาคต เพราะการได้ศรัทธานั้นจึงละการอยู่ครองเรือนออกบวช ทำปาริสุทธิศีล ๔ ให้ถึงพร้อม สมาทานธุตธรรม (ธรรมอันกำจัดกิเลส) เป็นไปตามกำลัง เป็นผู้ได้กถาวัตถุ ๑๐ เป็นผู้ปรารภความเพียรเข้าไปตั้งสติไว้มีสัมปะชัญญะ

** กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ เป็นคำอธิบายของ **พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)** ในหนังสือ**พุทธธรรม** ฉบับขยายความ, หน้า 632*

เจริญโพธิปักขิยธรรมตลอดคืนจนรุ่ง ไม่ช้าก็ทำวิปัสสนาให้ตัดขาดอกุศลทั้งหมด ด้วยการบรรลุอริยมรรค และทำกุศลธรรมทั้งปวงให้เจริญจนถึงความบริบูรณ์ด้วยภาวนา

คุณธรรมของกัลยาณมิตรนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังได้ตรัสไว้กับพระเมฆิยะว่า **ดูก่อนเมฆิยะ ภิกษุผู้เป็นกัลยาณมิตรหวังดีต่อสหาย เป็นผู้มีศีล เป็นผู้สำรวมในปาฏิโมกข์ เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยอาจาระและโคจร เป็นผู้เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย เป็นผู้สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลาย เป็นผู้มีถ้อยคำขัดเกลากิเลส มีถ้อยคำเปิดใจอย่างสบาย มีถ้อยคำเพื่อความเบื่อหน่ายโดยส่วนเดียว และเพื่อนิพพาน** ได้แก่

๑. อปฺปิจฺฉกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้มีความปรารถนาน้อย

๒. สนฺตุฏฺฐิกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้สันโดษ

๓. ปวิเวกกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้สงัด

๔. อสํสคฺคกถา ถ้อยคำชักนำไม่ให้ระคนด้วยหมู่

๕. วิริยารมฺภกถา ถ้อยคำชักนำให้ปรารภความเพียร

๖. สีลกถา ถ้อยคำชักนำให้ตั้งอยู่ในศีล

๗. สมาธิกถา ถ้อยคำชักนำให้ทำใจให้สงบ

๘. ปญฺญากถา ถ้อยคำชักนำให้เกิดปัญญา

๙. วิมุตฺติกถา ถ้อยคำชักนำให้ทำใจให้พ้นจากกิเลส

๑๐. วิมุตฺติญาณทสฺสนกถา ถ้อยคำชักนำให้เกิดความรู้ความเห็นในการพ้นจากกิเลสฯ

สรุป

กัลยาณมิตรในความหมายและคุณธรรมดังกล่าว ทำให้รู้ว่ากัลยาณมิตรนั้น ได้แก่ มิตรแท้ คือ เป็นมิตรอุปการะ มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มิตรแนะประโยชน์ มิตรมีน้ำใจ บุคคลหวังความเป็นกัลยาณมิตรของตน สมควรเข้าไปหาท่าน ฟังธรรมของท่าน ไต่ถามปัญหา เมื่อทำเช่นนี้ก็จะเกิดกำลังใจปรารภความเพียรที่จะละอกุศลธรรมและทำกุศลธรรมให้เจริญ ทำให้เป็นผู้มีปัญญารู้ความเกิดและความเสื่อม เพื่อเป็นทางให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ

"ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อนเป็นบุพนิมิต ฉันใด ความมีกัลยาณมิตรก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของอริยอัษฎางคิกมรรค แก่ภิกษุนั้น ฉันนั้น ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตร พึงหวังสิ่งนี้ได้ คือ จักเจริญ จักทำให้มาก ซึ่งอริยอัษฎางคิกมรรค"*

"ภิกษุทั้งหลาย เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงเงินแสงทองเป็นบุพนิมิตมาก่อน ฉันใดความมีกัลยาณมิตร ก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิมิต แห่งการเกิดขึ้นของโพชฌงค์ ๗ แก่ภิกษุนั้น ฉันนั้น ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตร พึงหวังสิ่งนี้ได้ คือ จักเจริญ จักทำให้มากซึ่งโพชฌงค์ ๗ **

■■■■

** สํ. ม. 19/129/36*

*** สํ. ม. 19/411/112*

หลักปฏิบัติและวัตถุประสงค์ ของการเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล

...ต้องการให้ผู้ปฏิบัติธรรมเพ่งพิจารณาดูอกุศลจิตภายในตนเองอยู่เสมอ ทุกขณะที่อกุศลจิตเกิดขึ้นพร้อมกับกิเลส หรือ เมื่อจิตเปลี่ยนวาระตำลงกว่าภูมิธรรมเดิม ด้วยอำนาจของอนุสัยกิเลสต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้ก็มีความมุ่งหมายที่จะชะงักหรือปรามอกุศลจิตที่เกิดขึ้นเพราะกิเลสเป็นเหตุนำและเหตุหนุนอยู่นั้นให้สงบระงับลง ไม่ให้ถลำลึกลงต่อไปด้วยอำนาจของกิเลสที่กำลังหนุนเนื่องเข้ามามีอำนาจเหนือจิตใจยิ่งขึ้น จนถึงขั้นประมาท ขาดสติสัมปชัญญะ คือความยับยั้งชั่งใจในผลดีผลเสีย หรือจนถึงขั้นธรรมสัญญาขาดจากใจ แล้วประพฤติชั่วด้วยกาย วาจาและใจ อันจะเป็นผลให้บังเกิดความทุกข์เดือดร้อนแก่ทั้งตนเองและผู้อื่นอีกด้วย...

เมื่อพิจารณาหลักวิธีปฏิบัติภาวนา "จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน" ตามที่ปรากฏในสติปัฏฐานสูตรนี้แล้ว จะเห็นว่ามีแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเจริญภาวนานี้ ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ ให้มีสติพิจารณาเห็นสภาวะของจิตตามธรรมชาติที่เป็นจริง แล้วให้ติดตามดูสภาวะของจิตอยู่ทุกขณะที่จิตเปลี่ยนวาระไปเพราะกระทบกับอารมณ์จากภายนอกและมีกิเลสเป็นเหตุนำและเป็นเหตุหนุน หรือเพราะความสิ้นไปของกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน

เป็นต้นว่า เมื่อจิตมีโลภะ ราคะ โทสะ โมหะ หรือว่าจิตว่างจากกิเลสดังกล่าว ก็ให้มีสติระลึกได้คือให้รู้สึกตัวอยู่เสมอ หรือเมื่อจิตมีนิวรณ์ธรรมเครื่องกีดกั้นคุณความดี เช่นว่าจิตหดหู่ ซึมเซา ไม่ปลอดโปร่ง หรือจิตฟุ้งซ่าน มีความวิตกกังวล

...ให้หมั่นพิจารณาที่จิตใจตนเองอยู่เสมอ ว่าในแต่ละขณะจิตนั้นมีกิเลสอะไรครอบงำอยู่...

ต่าง ๆ หรือว่าจิตปลอดจากนิวรณ์ธรรมแล้ว จิตเป็นสมาธิ หรือเสื่อมจากสมาธิแล้ว หรือจิตถูกยกขึ้นสู่ภูมิธรรมที่สูง เช่นว่าจิตกำลังเปี่ยมด้วยพรหมวิหาร ๔ ซึ่งเรียกว่าจิตเป็นมหรคต หรือจิตมีคุณธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไปอีก เช่นว่าจิตถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา หรือจิตเปลี่ยนวาระตกตำลงกว่าภูมิเดิม ก็ให้มีสติระลึกได้หรือให้รู้สึกตัวอยู่เสมอ และเมื่อจิตหลุดพ้นจากอวิชชา ตัณหา อุปาทานเป็นขั้น ๆ หรือจิตกำลังพ้นจากโลกียภูมิขึ้นสู่โลกุตตรภูมิเป็นโลกุตตรจิตในระดับต่าง ๆ ได้แก่ พระโสดาปัตติมรรค พระโสดาปัตติผล พระสกทาคามิมรรค พระสกทาคามิผล พระอนาคามิมรรค พระอนาคามิผล และ พระอรหัตมรรค พระอรหัตผล ก็ย่อมรู้ชัดว่าจิตหลุดพ้นแล้วตามภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ ดังนี้เป็นต้น

หรือถ้าจะกล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือว่า **ให้หมั่นพิจารณาที่จิตใจตนเองอยู่เสมอ ว่าในแต่ละขณะจิตนั้น มีกิเลสอะไรครอบงำอยู่** โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ยังมีกิเลสบางอย่างหรือหลาย ๆ อย่างที่โด่งหรือเด่น ๆ ที่คอยดลจิตใจให้ปฏิบัติตามอำนาจของมันอยู่เสมอนั้น ก็ให้

คอยจับผิดจิตใจตัวเองในทุกขณะที่จิตมีกิเลสประเภทนั้นเกิดขึ้น เช่นว่าบางคนเป็นผู้มักผูกโกรธหรือผูกใจเจ็บ มักผูกเวรหรือพยาบาท บางคนเป็นผู้มักโกรธอย่างรุนแรง ที่เรียกว่าเป็นคนเจ้าอารมณ์ เจ้าโทสะ หรือโมโหร้าย บางคนมักหงุดหงิดรำคาญใจ ใครพูดผิดหูหรือทำอะไรให้ไม่ถูกใจก็โกรธขึ้งตะบึงตะบอน บางคนมักเป็นผู้อิจฉาริษยาผู้อื่น เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีก็แสดงความไม่พอใจ หรือให้ร้ายป้ายสี บางคนเป็นผู้มักตระหนี่เหนียวแน่น เห็นแก่ตนกีดกั้นวิชาความรู้หรือที่อยู่อาศัย ไม่ค่อยจะยอมเสียสละทรัพย์สินหรือความสุขส่วนตนให้ผู้อื่น บางคนมักโอ้อวดตัวให้ยิ่งใหญ่กว่าคุณธรรมที่ตนมีอยู่ หรือชอบกล่าวเกินความจริง บางคนมักชอบแข่งดีแข่งเด่นผู้อื่นในทางทำลาย บางคนมักเป็นผู้มีมานะทิฏฐิแรงกล้า ไม่ยอมลดราวาศอกให้กับใคร แม้ตนจะเป็นผู้ผิดก็ไม่ยอมรับผิด มักเป็นคนหัวดื้อหัวรั้นแข็งกระด้างดื้อดึง เมื่อเขาว่ากล่าวโดยชอบก็ไม่ยอมฟังเสียงหรือเหตุผลจากผู้อื่น ถือแต่ความเห็นของตนเป็นใหญ่ และบางคนก็มีนิสัยที่ชอบดูถูกดูแคลน หรือล่วงเกินผู้อื่น บางคนมักลุ่มหลง มัวเมาในสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนเกินปกติวิสัยของบุคคลธรรมดา เช่น หลงใหลในความงดงามของตนเองหรือของผู้อื่นซึ่งมีแต่จะร่วงโรย ทรุดโทรมด้วยชราและพยาธิอยู่ทุกโมงยาม หรือบางคนมักเป็นผู้ประมาท ขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจพิจารณาผลดีผลเสียต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น **ก็ให้คอยมีสติรู้สึกตัวพร้อมเสมอทุกขณะที่จิตใจของตนเองเป็นอกุศลระคนด้วยกิเลสเหล่านี้ว่าเกิดขึ้นแล้ว**

วัตถุประสงค์หลักของการเจริญภาวนาจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานก็คือ **ต้องการให้ผู้ปฏิบัติธรรมเพ่งพิจารณาดูอกุศลจิตภายในตนเองอยู่เสมอ ทุกขณะที่อกุศลจิตเกิดขึ้นพร้อมกับกิเลส หรือ เมื่อจิตเปลี่ยนวาระต่ำลงกว่าภูมิธรรมเดิม ด้วย อำนาจของอนุสัยกิเลสต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้ก็มีความมุ่งหมายที่จะชะงักหรือปรามอกุศลจิตที่เกิดขึ้นเพราะกิเลสเป็นเหตุนำ และเหตุหนุนอยู่นั้นให้สงบระงับลงไม่ให้ถลำลึกลงต่อไปด้วยอำนาจของกิเลสที่กำลังหนุนเนื่องเข้ามามีอำนาจเหนือจิตใจยิ่งขึ้นจนถึงขั้นประมาท ขาดสติสัมปชัญญะ คือความยับยั้งชั่งใจในผลดีผลเสีย หรือจนถึงขั้นธรรมสัญญาขาดจากใจ แล้วประพฤติชั่วด้วยกาย วาจาและใจ อันจะเป็นผลให้บังเกิดความทุกข์เดือดร้อนแก่ทั้งตนเองและผู้อื่นอีกด้วย**

มีอุปมาดั่งเจ้าของบ้านผู้ไม่ประมาท เฝ้าคอยจ้องจับขโมยที่จะเข้ามาลักของภายในบ้านของตัว เมื่อขโมยโผล่หัวเข้ามาทีไร เจ้าของบ้านก็รู้สึกตัวเห็นและจับตัวขโมยได้ทุกที ๆ ขโมยก็ไม่สามารถที่จะเข้ามาลักของภายในบ้านได้ และย่อมเข็ดหลาบ ไม่กล้าเข้ามาลักของง่าย ๆ อีก แต่ถ้าเจ้าของบ้านเป็นผู้ประมาทมักเกียจคร้าน ไม่พยายามดูแลตรวจสอบภายในบ้านให้รอบคอบอยู่เสมอ

...การมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตนั้นมิใช่แต่เพียงให้ติดตามดูจิตเฉย ๆ แต่มีความมุ่งหมายที่จะให้กำจัดหรือปหานกิเลสนั้น ๆ ในทันทีที่รู้สึกตัวทีเดียว มิฉะนั้นการปฏิบัติภาวนาธรรมก็แทบจะไร้ผล...

ขโมยก็ถือโอกาสเข้ามาลักของ หรือทำความหายนะให้แก่ทรัพย์สินและตัวเจ้าของบ้านนั้นเองได้ และถ้ายิ่งถึงขั้นนอนหลับไม่รู้ นอนคู้ไม่เห็นด้วยแล้วละก็ ย่อมจะถึงสิ้นเนื้อประดาตัวได้ง่าย

ทีนี้ เมื่อรู้สึกตัวว่าจิตมีกิเลส ก็จะไม่ถลำลึกต่ำลงไปด้วยอำนาจของกิเลสที่กำลังจะหนุนเนื่องทับทวีเข้ามาอีก แม้**เพียงเท่านี้ก็ยังไม่ปลอดภัยจากอำนาจของกิเลส** ผู้มีปัญญาจึงไม่ยอมหยุดอยู่เพียงแค่นั้น แต่จะต้องรีบกำจัดหรือปหานกิเลสหรือนิวรณ์ธรรม เครื่องกีดกั้นคุณความดีที่เกิดขึ้นกับจิตนั้นในทันทีที่รู้สึกตัวด้วยอุบายต่าง ๆ คือศีล สมาธิ และปัญญา ถึงแม้จะเป็นเพียงปัญญาในขั้นหยาบ ๆ ก็ตาม

อนึ่ง ที่ว่าให้รักษาศีลนั้นก็คือ เจตนางดเว้นความประพฤติด้วยกาย วาจา และใจในทางที่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่วนสมาธินั้นเล่าก็คือการทำใจให้สงบ ให้หยุด ให้นิ่ง เพื่อเป็นเครื่องกลั่นกรองจิตใจที่ละเอียดกว่าศีล และปัญญาก็เป็นความหยั่งรู้ในบาปบุญคุณโทษ ผลดีผลเสีย หรือทางเจริญ ทางเสื่อม อันเป็นเครื่องกลั่นกรองจิตใจที่ละเอียดกว่าสมาธินั่นเอง

เพราะฉะนั้น จึงพึงเข้าใจว่า **การมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตนั้นมิใช่แต่เพียงให้ติดตามดูจิตเฉย ๆ แต่มีความมุ่งหมายที่จะให้กำจัดหรือปหานกิเลสนั้น ๆ ในทันทีที่รู้สึกตัวทีเดียว มิฉะนั้นการปฏิบัติภาวนาธรรมก็แทบจะไร้ผล** นี้เป็นวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญยิ่งของการเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ผลจากการปฏิบัติภาวนาธรรมในขั้นต้นที่ช่วยกำจัดกิเลสหยาบ ๆ (อิติกมกิเลส) หรือกลาง ๆ (ปริยุฏฐานกิเล) เช่นนี้ จัดว่าเป็นผลในขั้น**สมถกัมมัฏฐาน** ซึ่งยังจะต้องดำเนินต่อไป

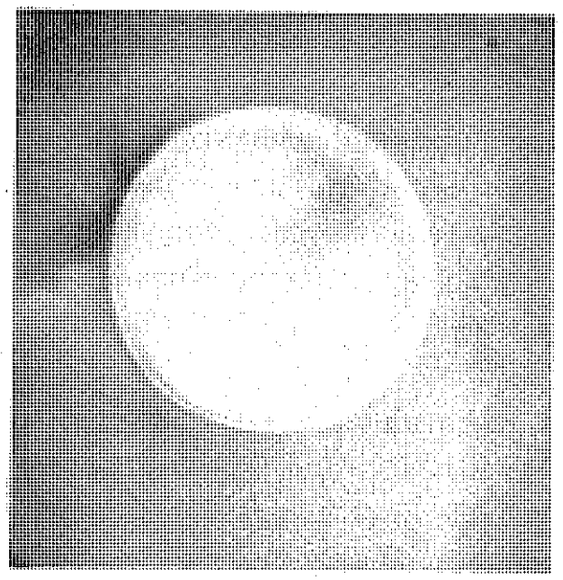

ถึงขั้นให้สามารถกำจัดกิเลสที่ละเอียดที่เรียกว่า อนุสัยกิเลสต่อไป ด้วยอธิศีล อธิจิต และอธิปัญญา จึงจะจัดเป็นผลในขั้น**วิปัสสนากัมมัฏฐาน**

ด้วยเหตุนี้ **หากผู้ปฏิบัติธรรมผู้ใดละเลยไม่ค่อยหมั่นสำรวจตัวเองอยู่เสมอทุกขณะที่จิตเป็นอกุศลระคนด้วยกิเลส เพราะความประมาทขาดสติสัมปชัญญะแล้ว ก็มีโอกาสจะถูกกิเลสชักนำดลจิตดลใจให้ปฏิบัติตามอำนาจของมันได้โดยง่าย ทำให้การปฏิบัติธรรมไม่บรรลุผลดีเท่าที่ควร สำหรับรายที่ประมาทมาก ๆ ที่มักคอยแต่จะเพ่งโทษผู้อื่น โดยที่ไม่เคยคิดที่จะเพ่งพิจารณาอกุศลจิตของตนเองว่า มักมีกิเลสอะไรโด่งหรือเด่นระคนอยู่ ที่คอยดลจิตดลใจหรือชักนำให้ปฏิบัติตามอำนาจของมันได้เสมอ ๆ บ้างแล้ว ก็เป็นที่น่าเสียดายว่าการปฏิบัติธรรมของท่านผู้นั้นนับวันแต่จะถอยหลังลงคลอง ถึงแม้ว่าจิตจะเคยอยู่ในภูมิที่สูงมาแล้วก็ตาม ตราบใดที่จิตยังไม่ถึงโลกุตตรภูมิแล้ว ก็เห็นพ่ายแพ้แก่กิเลสมารมามากต่อมากแล้ว** จึงควรที่ผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมจะสังวรให้มาก และเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานนี้ให้มากพร้อมกันไปทั้งการพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา และธรรมในธรรมทีเดียวจึงจะเอาตัวรอดได้

ประการที่ ๒ เมื่อจิตใจว่างจากนิวรณ์ธรรมด้วยศีล สมาธิ และปัญญาในขั้นต้นแล้ว ก็ยิ่งจะต้องเจริญภาวนาต่อ ๆ ไปเพื่อให้ถึงอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา เพื่อปหานหรือกำจัดกิเลสในระดับ

...ละได้ชั่วครั้งชั่วคราวด้วยศีล เรียกว่าตทังคปหาน ละได้ด้วยการข่มกิเลส เช่นด้วยกำลังสมาธิหรือฌานสมาบัติ เรียกว่าวิกขัมภณปหาน และละได้โดยสิ้นเชิงเป็นการถาวรด้วยปัญญาคือมรรคจิต เรียกว่าสมุจเฉทปหาน...

กลาง ๆ และละเอียด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นมูลรากฝ่ายเกิดทุกข์ทั้งปวง ให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษอีกต่อไป จิตใจก็จะใสสะอาดบริสุทธิ์ อันเป็นผลให้กายและวาจาบริสุทธิ์ไปด้วย ผลจากการเจริญภาวนาในขั้นนี้เอง ที่จัดเข้าอยู่ในขั้น **วิปัสสนากัมมัฏฐาน**

อนึ่ง การวิมุติหลุดพ้นจากกิเลสในทุกระดับนับตั้งแต่กิเลสหยาบ กลาง และกิเลสที่ละเอียดนี้ ย่อมหลุดพ้นหรือละได้เป็นขั้น ๆ ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ คือละได้ชั่วครั้งชั่วคราวด้วยศีล เรียกว่า**ตทังคปหาน** ละได้ด้วยการข่มกิเลส เช่นด้วยกำลังสมาธิหรือฌานสมาบัติ เรียกว่า**วิกขัมภณปหาน** และละได้โดยสิ้นเชิงเป็นการถาวรด้วยปัญญาคือมรรคจิต เรียกว่า**สมุจเฉทปหาน**

การเจริญภาวนาเพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งหรือวิชชา สำหรับกำจัดหรือปหานกิเลสทั้งหลายเหล่านี้เอง ที่เป็นผลให้ผู้ปฏิบัติธรรมนั้นได้บรรลุมรรค

ผล นิพพาน เป็นพระอริยบุคคล ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ คือที่สามารถละสัญโญชน์ หรือกิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลก กล่าวคือ **พระโสดาบันบุคคล** ท่านละสัญโญชน์ได้ ๓ ได้แก่ **สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และ สีลพตปรามาส พระสกิทาคามีบุคคล** ท่านละสัญโญชน์ได้ ๓ ประการนั้นแล้ว กิเลสประเภทโลภะ โทสะ โมหะ ของท่านก็เบาบางลงมาก **พระอนาคามีบุคคล** ท่านละสัญโญชน์ได้เพิ่มอีก ๒ ข้อ ได้แก่ **ปฏิฆะ** คือความขัดเคืองใจ และ**กามราคะ** คือความยินดีพอใจในกามคุณ ทั้ง ๕ และ**พระอรหันต์** ท่านสามารถละสัญโญชน์เบื้องสูงหรือขั้นละเอียด ๆ ได้อีก ๕ คือ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชชา เป็นต้น

เมื่อจิตท่านหลุดพ้น ก็ย่อมมีญาณหยั่งรู้ว่าจิตหลุดพ้นแล้ว จิตใจของท่านก็จะมีแต่ความสันติสุขด้วยปัญญาอันเห็นชอบในทุกข์ ในเหตุแห่งทุกข์ ในสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ และในหนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์อันถาวร และย่อมไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรมทั้ง ๘ อันมีลาภและความเสื่อมลาภ ในยศฐาบรรดาศักดิ์ และความเสื่อมยศฐาบรรดาศักดิ์ ในคำสรรเสริญเยินยอ และคำติฉินนินทาว่าร้ายต่าง ๆ และความสุขหรือความทุกข์อย่างที่ชาวโลกเขายึดมั่นถือมั่นกัน

และธรรมทั้งสองอย่างของท่านคือ **สมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน** ก็ย่อมจะเข้าคู่กันโดยแนบสนิท

ประการที่ ๓ ที่ว่าการเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน เพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งสำหรับกำจัดอวิชชาอันเป็นมูลรากฝ่ายบาปอกุศลทั้งปวงนั้น ก็คือการให้พิจารณาสภาวะของจิตให้เห็นตามธรรมชาติที่เป็นจริงว่า จิตนั้นมีสภาพที่ไม่แน่นอน เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับลงเป็นธรรมดา เรียกว่าเป็น**อนิจจัง** นี้ประการหนึ่ง และว่าหากผู้ใดยึดมั่นถือมั่นด้วยความเห็นผิดว่า จิตนี้เป็นของเราหรือว่าเราเป็นตัวจิต หรือว่าจิตมีในเรา หรือตัวเรามีในจิต ซึ่งจัดเป็นสักกายทิฏฐิอีก ๔ ประการแล้วก็ย่อมเป็นทุกข์ เรียกว่า **ทุกขัง** เพราะว่าตามธรรมชาติที่เป็นจริงแล้วจิตนั้นเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ดับ แล้วก็มีจิตดวงใหม่เกิดขึ้น รับหน้าที่สืบต่อจากจิตดวงเดิมอีกต่อ ๆ ไป เกิดดับ ๆ ๆ อยู่อย่างนี้ จึงไม่มีแก่นสารหรือตัวตนให้ยึดถือเป็นจริงเป็นจังได้แต่อย่างใด เรียกว่าเป็น**อนัตตา**

..."ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอบรมสติปัฏฐานสี่อยู่ กระทำสติปัฏฐานสี่ให้มากอยู่ ย่อมเป็นผู้ลุ่มไปทางนิพพาน ลาดไปทางนิพพาน เทไปสู่นิพพาน ด้วยอาการอย่างนี้แล"...

และ**จิต** หรือ**สังขาร** ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวโยงไปด้วยกันกับ **สัญญา** คือธรรมชาติที่ทำหน้าที่จำได้หมายรู้ และ**วิญญาณ** คือธรรมชาติที่ทำหน้าที่รู้หรือรับรู้อารมณ์นี้ ย่อมเปลี่ยนวาระไปตามสิ่งที่จะก่อให้เกิดอารมณ์จากภายนอก ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สิ่งสัมผัสทางกาย และธัมมารมณ์ที่เกิดขึ้นทางใจ โดยมีกรรม วิบาก และกิเลสเป็นเหตุนำและเหตุหนุน หรือเปลี่ยนวาระไปตามความสิ้นหรือดับไปของอกุศลจิตอันระคนด้วยกิเลส ด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญาอันเห็นชอบเป็นต้น

ปัญญาอันหยั่งรู้สภาวะจริงของจิตตามธรรมชาติที่เป็นจริงอย่างนี้เองที่สามารถจะปหานอวิชชา ตัณหา และอุปาทานในจิต อันจัดเป็นสักกายทิฏฐิทั้ง ๔ ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วให้หมดสิ้นไป เป็นผลให้จิตเปลี่ยนวาระขึ้นสู่โลกุตตรภูมิดังที่กล่าวมาข้างต้น

ประการที่ ๔ ยังมีข้อที่ควรสังเกตไว้อีกด้วยว่า การให้มีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตนั้น นอกจากจะให้พิจารณาเห็นจิตในจิตของตนเองที่เรียกว่า "เป็นภายใน" แล้ว ยังแนะนำให้พิจารณาเห็นจิตในจิตของผู้อื่น ที่เรียกว่า "เป็นภายนอก" เช่นเดียวกันกับการให้มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา และธรรมในธรรมอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เห็นสภาวะจริงของกาย เวทนา จิต และธรรมโดยชัดแจ้ง ปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยใด ๆ ทั้งสิ้น ดังบาลีพระพุทธภาษิต ในมหาวารวัคค์ สังยุตตนิกาย พระไตรปิฎกเล่ม ๑๙ หน้า ๑๙๒ ข้อ ๖๘๗ แปลเป็นใจความว่า **"ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาเห็นจิตในจิต ณ ภายในอยู่เนือง ๆ ก็ดี จงพิจารณาเห็นจิตในจิต ณ ภายนอกอยู่เนือง ๆ ก็ดี จงพิจารณาเห็นจิตในจิตทั้งภายในภายนอกอยู่เนือง ๆ ก็ดี เป็นผู้มีความเพียรเผากิเลส มีความรู้สึกตัวพร้อม มีสติ พึงกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้"** และนอกจากนี้ พระพุทธองค์ได้ทรงประทานบรมพุทโธวาทต่อไปอีกว่า **"ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอบรมสติปัฏฐานสี่อยู่ กระทำสติปัฏฐานสี่ให้มากอยู่ ย่อมเป็นผู้ลุ่มไปทางนิพพาน ลาดไปทางนิพพาน เทไปสู่นิพพาน ด้วยอาการอย่างนี้แล"** (มีมาในมหาวารวัคค์ สังยุตตนิกาย เล่ม ๑๙ หน้า ๒๕๔ ข้อ ๘๓๙ และ ๘๔๐)

การพิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นภายนอก คือภายในจิตของผู้อื่นหรือสัตว์อื่นนี้ **หาได้มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมพิจารณาเห็นจิตในจิตผู้อื่นเพื่อให้เกิดกิเลสตัณหา อุปาทาน แต่ประการใดไม่** (อย่างเช่น

พอเห็นวาระจิตของผู้อื่นว่ามีกิเลสหรืออยู่ในภูมิธรรมที่ต่ำกว่าตนแล้ว เกิดมานะทิฏฐิยกตนข่มท่าน หรือลบหลู่ดูหมิ่นดูแคลนผู้อื่นเสียจนลืมหันมาพิจารณาดูกิเลสที่กำลังพอกพูนขึ้นภายในจิตของตน หรือเมื่อเห็นว่าผู้อื่นมีภูมิธรรมที่สูงกว่าตนแล้ว ก็ยิ่งทำให้เกิดความท้อถอยหมดกำลังใจ ไม่อยากจะเสวนาด้วย เหล่านี้)

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการพิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นภายนอกอีกด้วยนั้น ก็เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีสติระลึกได้ว่า ตนเองได้พากเพียรชำระกิเลสให้หมดจากจิตสันดานมาถึงเพียงนี้ ก็ได้พบรสพระธรรม และผลจากการปฏิบัติธรรมเพียงนี้ แต่ผู้อื่นหรือสัตว์อื่นที่จิตยังชุ่มโชกด้วยตัณหา ราคะ และอุปาทาน มีความประมาท หลงมัวเมาในโลกียสุขอยู่อย่างนั้นก็ย่อมผูกพันติดอยู่

กับกิเลสวัฏฏ์ กรรมวัฏฏ์ และวิปากวัฏฏ์ ให้เป็นทุกข์ เดือดร้อน ไม่รู้จักจบสิ้นอย่างนั้น ๆ เป็นธรรมดา ส่วนว่าผู้อื่นหรือสัตว์อื่นที่เพียรพยายามปฏิบัติธรรมโดยไม่หลงประมาทมัวเมาในชีวิตเพื่อละชั่วด้วยกาย วาจาและใจ และหมั่นชำระจิตใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์อยู่เสมอ ระดับจิตของเขาก็ย่อมจะเจริญสูงขึ้น ๆ จากภูมิโลกีย์-สู่โลกุตตรภูมิ ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน พ้นจากบ่วงมารตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้ เป็นธรรมดาอีกเหมือนกัน

การเจริญภาวนาดังที่กล่าว คือพิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นทั้งภายในและภายนอกคู่กันไปเช่นนี้ จึงช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมเห็นเป็นธรรมดาในความเกิดขึ้น และความเสื่อมไปในจิตของสัตว์ทั้งหลายที่เป็นกุศลบ้างเป็นอกุศลบ้าง เป็นมหรคตบ้างหรือจิตมีธรรมยิ่งกว่าบ้าง หรือว่าจิตหลุดพ้นแล้วก็รู้ชัดในวาระจิตของตนเองและของผู้อื่นทั้งหลายอันเป็นเครื่องช่วยให้เกิดธรรมสังเวชสลดใจในวาระจิตของสัตว์ที่เป็นอกุศลอันเกิดขึ้นพร้อมด้วยกิเลส แล้วตกไปข้างทุคติ เป็นตัวอย่างให้ตัวเองไม่หลงประมาทในธรรมทั้งหลาย และในขณะเดียวกันก็เป็นกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติธรรมนั้นเองให้เพียรพยายามระวังรักษาจิตของตนเองให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น เพื่อความบรรลุโลกุตตรธรรมให้ข้ามพ้นจากสังสารจักรอันยังสัตว์ให้ติดอยู่ในกองทุกข์ไม่รู้จักจบสิ้นต่อไป

การพิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นภายนอกนี้ยิ่งมีประโยชน์แก่วิปัสสนาจารย์ที่จะพิจารณาให้

...ผู้มีปัญญา พึงรักษาจิตที่เห็นได้ยากนัก ละเอียดนัก มักตกไปในอารมณ์ที่ใคร่ (เพราะว่า) จิตที่คุ้มครองแล้วนำสุขมาให้...

ทราบวาระจิตของผู้เป็นศิษย์ เพื่อควบคุมแนวทางปฏิบัติธรรมให้ตรงต่อมรรค ผล นิพพานยิ่งขึ้นต่อไปได้อีกด้วย

ประการที่ ๕ จิตนั้นเห็นได้ แต่เห็นได้ยาก เพราะละเอียดนักและไม่มีรูปร่าง มีคูหาหรือถ้ำเป็นที่อาศัย ดังบาลีพระพุทธภาษิตมีมาใน**พระธรรมบท เรื่องอุกัณฐิตภิกขุ** ที่ว่า

สุทุทฺทสํ สุนิปุณํ ยตฺถกามนิปาตินํ, จิตฺตํ รกฺเขถ เมธาวี, จิตฺตํ คุตฺตํ สุขาวหํ ซึ่งแปลว่า **ผู้มีปัญญา พึงรักษาจิตที่เห็นได้ยากนัก ละเอียดนัก มักตกไปในอารมณ์ที่ใคร่** (เพราะว่า)**จิตที่คุ้มครองแล้วนำสุขมาให้**

และในเรื่อง**สังฆรักขิตเถระ** ก็ได้ตรัสไว้อีกว่า

ทูรงฺคมํ เอกจรํ, อสรีรํ คูหาสยํ, เย จิตฺตํ สญฺญเมสฺสนฺติ, โมกฺขนฺติ มารพนฺธนา ซึ่งแปลความว่า **ผู้ใด จักสำรวมจิตซึ่งไปรับอารมณ์ในที่ไกล ท่องเที่ยวไปโดยลำพัง ไม่มีรูปร่าง มีคูหาหรือถ้ำเป็นที่อาศัยได้ ผู้นั้นจักพ้นจากเครื่องผูกของมารได้**

■■■■

สัจจะ

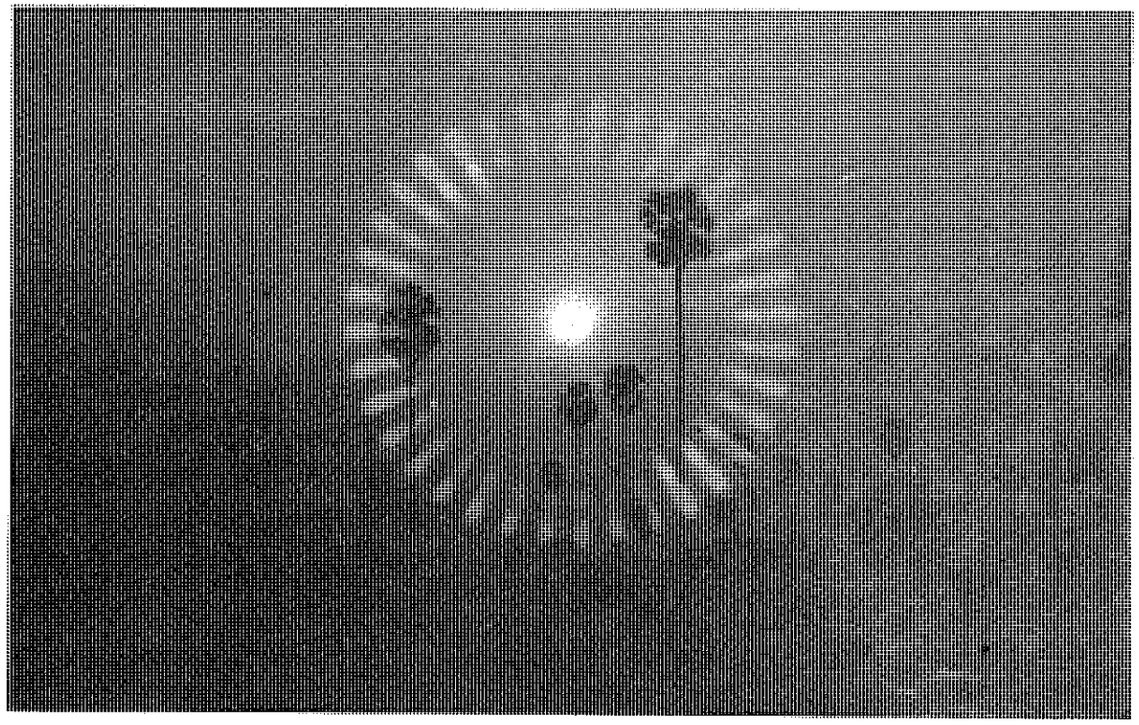

เนื่องด้วยพรปีใหม่ต้นปี ๒๕๓๐ ตอนพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล หรือที่ข้าพเจ้าจะเรียกว่า หลวงป่า ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์องค์แรกที่สอนสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเรียนและฝึกนั่งภาวนากับท่านมาตั้งแต่ท่านยังเป็นฆราวาส และได้ตั้งใจปฏิบัติเรื่อยมามิเคยขาด ทั้งทาน ศีล ภาวนา (สมาธิและปัญญา) ทำทั้งอามิสทานและธรรมทาน โดยเป็นวิทยากรช่วยแนะนำผู้ที่เริ่มปฏิบัติ และฝึกปฏิบัติภาวนาทุกวัน ข้าพเจ้าชอบฟังเทศน์จากหลวงป่าและจากพระปฏิบัติที่มาเทศน์ เป็นประจำทุกเดือนในที่ทำงานของข้าพเจ้า รวมทั้งฟังจากวิทยุและอ่านจากตำรับตำราของครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

พรปีใหม่ที่หลวงป่าให้เมื่อต้นปี พ.ศ.๒๕๓๐ นั้น คือ จริง ๓ ประการ คือ รู้จริง ทำจริง และจริงใจ เป็นพรและคำพูดที่ประทับใจข้าพเจ้ามากจนถึงทุกวันนี้ ข้าพเจ้าได้เคยอ่านธรรมะของครูบาอาจารย์องค์หนึ่ง ท่านกล่าวว่า ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของจริง ถ้าอยากได้ของจริงต้องทำจริง ถ้าอยากได้ของเล่นก็ทำเล่น ๆ ไป ก็จะไม่มีโอกาสได้พบของจริงสักที ขอขยายความคำว่า จริง ๓ ประการ ที่หลวงป่าให้พรไว้ดังนี้

รู้จริง หมายความว่า เราต้องหมั่นศึกษาพิจารณาธรรมของพระพุทธเจ้าว่า เป็นสัจจธรรมอย่างไร? เป็นเหตุเป็นผลอย่างไร? ศึกษาให้รู้ให้เข้าใจและศึกษาอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดปัญญาในการพิจารณาสภาวธรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดปัญญาและดวงตาเห็นธรรม เป็นแนวทางไปสู่ความเจริญในธรรม

ทำจริง หมายความว่า ฝึกปฏิบัติจริง ๆ ทั้งทาน ศีล และภาวนา ไม่ใช่ทำ ๆ หยุด ๆ มันก็เดินหน้าถอยหลังอยู่อย่างนั้น ไม่ก้าวไปไหนสักที เราต้องทำเป็นประจำทุกวันโดยเฉพาะศีลและภาวนา เพราะศีลเป็นบาทหรือเป็นเบื้องต้นให้เกิดสมาธิ สมาธิจะเกิดเป็นสัมมาสมาธิได้ก็เพราะศีล วันไหนเราขี้เกียจทำ เราก็ต้องทำ วันไหนเราขยันทำ เราก็ต้องทำ การปฏิบัติธรรมเป็นการทวนกระแสกรรม เปรียบเสมือนทวนกระแสน้ำ ถ้าเราไม่พยายามด้วยความอดทน เราก็จะไหลไปตามกระแสน้ำ หรือตามยถากรรม แล้วแต่น้ำจะพัดพาเราไป ทำจริงจึงควรประกอบด้วยอิทธิบาทธรรม ๔ ประการ คือ

๑. ฉันทะ คือ ความพอใจในการปฏิบัติธรรม

๒. วิริยะ คือ ความเพียรพยายามในการปฏิบัติธรรม

๓. จิตตะ คือ ความประคองจิตให้จดจ่ออยู่ในการปฏิบัติธรรม

๔. วิมังสา คือ ปัญญาพิจารณาหาเหตุหาผลในการปฏิบัติธรรม

จริงใจ หมายความว่า เราปฏิบัติธรรมด้วยความจริงใจ มิใช่เที่ยวอวดชาวบ้าน ว่า ฉันไปวัดไปวา เสมือนว่าเป็นคนดีแต่ที่จริงนั้นในใจไม่ได้รู้เรื่องธรรมะอะไรเลย อย่างนี้ไม่ถือว่าจริงใจ จริงใจคือมีศรัทธาพร้อมด้วยปัญญา พิจารณาแล้วเชื่อในสัจจธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และตั้งใจปฏิบัติธรรมด้วยความจริงใจ พอใจและชอบที่จะปฏิบัติธรรม ไม่ว่าทาน ศีล หรือ ภาวนา

ในหนังสือคู่มือปฏิบัติธรรมของพระอาจารย์ลี ธมฺมธโร วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับสัจจบารมีที่ประทับใจข้าพเจ้ามาก จึงขอคัดลอกมาฝากท่านที่สนใจ จะได้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย ดังนี้

พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า ความสุขที่เป็นความราบรื่นชื่นบานตามธรรมชาติธรรมดานั้น ไม่ใช่สิ่งที่สุขถาวร พระองค์ปรารถนาความราบรื่นชื่นบานที่ไม่ใช่เป็นไปตามโลกีย์วิสัยอย่างที่มนุษย์ทั้งหลายเขาต้องการกัน เหตุนั้นพระองค์จึงทรงหลีกหนีออกจากหมู่ และเสด็จไปประทับวิเวกตามลำพัง ทรงปรารภกับพระองค์เองว่า "เราเกิดมาก็มาคนเดียว ตายก็ตายคนเดียว ไม่มีใครจ้างให้เรามาเกิด และก็ไม่มีใครจ้างให้เราตาย เราจะไม่ต้องกลัวใครทั้งหมด การกระทำของเราถ้าสิ่งใดมันถูกกับโลกแต่ผิดความจริง และผิดกับใจของตนเองแล้ว สิ่งนั้นเราจะไม่ทำเป็นอันขาด"

*พระองค์จึงทรงตั้งปัญหาถามพระองค์เองว่า "การที่เจ้ามาเป็นมนุษย์กับเขานี้ เจ้าต้องการอะไรที่เป็นของวิเศษที่สุดในโลก" เมื่อถามดังนี้แล้วก็ทรงคาดคั้นต่อไปอีกว่า "การตอบปัญหานี้ เจ้าจะต้องตอบอย่างซื่อสัตย์ยุติธรรมจริง ๆ ต่อตัวเอง และเมื่อตอบแล้วจะถือเป็นกฎหมายตายตัว ผูกมัดปิดประทับตราแน่น โดยไม่ยอมให้มีดวงตราอื่นใดมาประทับซ้อนอีกเป็นดวงที่สองอีกเลย เธอต้องการอะไร อย่างไหน ต้องตอบมาให้จริงนะ ตอบไม่จริงไม่ได้ และเมื่อตอบอย่างใดแล้ว เธอก็จะต้องทำอย่างนั้น อย่าทรยศต่อตัวเองด้วย" เมื่อได้แน่พระทัยในสัจจธรรมแล้ว ก็ทรงตอบกับพระองค์เองว่า "ท่านเอย, **สมณโคดม**ต้องการ**ความบรมสุข** นอกจากสิ่งนี้แล้ว เราไม่ต้องการสิ่งอื่นใดในโลก" และเมื่อพระองค์ทรงให้คำสัจแก่พระองค์เองดังนั้นแล้ว พระองค์ก็มิได้ลบล้างคำตอบอันนี้เลย ทรงรักษาสัจจะไว้มั่นคง สิ่งใดซึ่งจะเป็นความทุกข์แก่ดวงพระหฤทัยของพระองค์เองแม้แต่น้อยแล้ว พระองค์ก็มิได้ทรงเก็บเข้ามาให้ติดเปื้อนอยู่ในพระหฤทัยเลย ตั้งหน้าบำเพ็ญเพียรอยู่ใน ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างเต็มที่ แม้จะยากง่ายอย่างไรก็ไม่ทรงท้อถอย จนในที่สุดพระองค์ได้ทรงบรรลุแจ้งในสัจจธรรม ณ วันเพ็ญ กลางเดือนหกนั้น*

พวกเราทั้งหลาย ไม่มีความสัจ ความจริงต่อตัวเอง จึงมิได้ประสบสุขอันแท้จริงเหมือนอย่างพระองค์ เราบอกกับตัวเองว่า อยากได้ความสุข แต่เราก็กระโดดเข้าไปสู่กองไฟร้อน ๆ เรารู้ว่าสิ่งนั้น ๆ เป็นยาพิษ แต่เราก็ดื่มมันเข้าไป นี่แหละเป็นการทรยศต่อตัวเอง

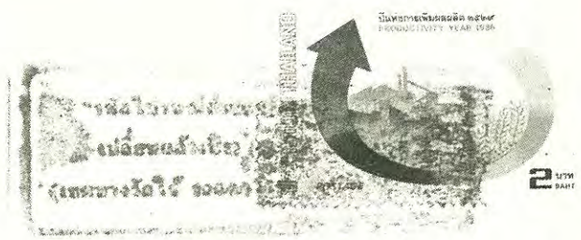

เสียงจากผู้ปฏิบัติธรรม

พระสมบูรณ์ นิมฺมโล
วัดเวฬุวัน จ.ยะลา

กระผมขอแสดงความปิติและชื่นชมในการปฏิบัติงานของท่านมากนะครับ ในฐานะศิษย์คนหนึ่ง ขอกราบเท้าท่านมา ณ โอกาสนี้และขอแสดงความคิดเห็นนิดหน่อยครับ

๑. กระผมประทับใจในแนวการสอนมากนะครับ แต่ศัพท์นั้นรู้สึกว่าผมจำไม่ค่อยถนัด ต้องมาเปิดตำราจึงรู้ครับ ขอกราบขอบพระคุณครูผู้สอนผมอย่างจริงใจครับ

๒. ประทับใจในหลักวิชชาที่สอน ทำให้ผมเกิดปิติซาบซ่านถึงน้ำตาไหลในขณะปฏิบัติ ผมยังไม่เคยเห็นหรือพบปะกับการฟังธรรมเช่นนี้เลย มีผลทำให้สงบ ร่มเย็นเป็นสุขครับ

๓. การแก้ไขปรับปรุงนั้นต้องจากไปแต่ผมจะไม่ลืมที่นี่เลย ร่วมเดือนแล้วยังไม่ฟื้นเลย เพราะทุกอย่างนะครับ ยกเว้นเรื่องผิวหนังของกระผมค่อนข้างบอบบาง เพราะพอโดนน้ำในห้องน้ำแล้ว ผมรู้สึกคันเท่านั้นเอง

สรุป ผลของการงานดีมากและตรงไปตรงมาในการสอนการเป็นอยู่ก็ปกติ อาหารเหลือเฟือและสิ่งแวดล้อมดีพอสมควรครับ กระผมกราบเรียนมาครั้งนี้ หากผิดพลาดอย่างใดต้องขอกราบอภัยมาโดยความเคารพอย่างสูงครับ

★★★★★

คุณธนันธร สิริอาภรณ์
อ.เมือง จ.นครปฐม

ผมได้เข้ามาศึกษาแนววิชชาธรรมกายอย่างจริงจังที่สถาบันนี้เป็นครั้งแรก รู้สึกประทับใจในคำสอนและอุดมการณ์ของหลวงป้า ซึ่งมุ่งให้ทุกคนถึงพระธรรมด้วยตนเอง แนวการสอนมีการผสมผสานระหว่างปริยัติและปฏิบัติเป็นอย่างดี วิธีการก็ดีมีการแยกกลุ่ม เพื่อให้ได้ใกล้ชิดกับพระอาจารย์หรือวิทยากร ซึ่งช่วยทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติ และเมื่อมีการพัฒนาก้าวหน้าไป ก็มีการเลื่อนกลุ่มชั้น เพื่อศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ดี

และที่สำคัญ สถาบันฯ สอนให้รู้จักคุณค่าของความเป็นคน การชำระจิตใจให้ใสสะอาดขึ้นกว่าแต่ก่อนที่จะเข้ามาอยู่ พวกกิเลสและความฟุ้งซ่านลดลงอย่างเห็นได้ชัด เริ่มรู้จักการละและปล่อยวางได้มากขึ้น และมีความคิดเห็นสอดคล้องกับโครงการนี้ ว่าควรจะช่วยกันสร้างคนให้มีคุณภาพที่ดี เพื่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ

ผมอยากจะเสนอหรือขอความเห็นใจจากพระวิทยากรได้กรุณาให้ความสนใจกับกลุ่มที่ยังไม่รู้ไม่เห็นอะไรเลย มากกว่านี้อีกสักนิดเถอะครับ สอนช้าอีกสักหน่อย สำหรับคนที่ไปได้ช้าและตามไม่ทันก็จะได้รับผลดีมากขึ้น

สรุปว่า มีความรู้สึกส่วนตัวที่ได้เข้ามาใช้ชีวิตที่สถาบันฯ ในช่วง ๑๐ กว่าวันนี้ว่า มีความอิ่มเอิบทั้งใจและกาย เป็นสุขอยู่ในส่วนลึก ๆ ภูมิใจที่ได้เข้ามาหาความรู้จากสถาบันฯ รู้สึกเวลาผ่านไปมันน้อยแต่มีคุณค่า ผมเข้ามาในสถาบันฯ ได้กำไรมากกว่าที่เสีย รู้สึกยินดีที่มีสถาบันฯเช่นนี้เกิดขึ้นเพื่อสร้างคนให้มีคุณธรรมโดยไม่รังเกียจว่าจะเป็นใครหรือชาติไหน และขอให้กำลังใจแก่หลวงป้าและคณะทุกท่านที่ได้มีความตั้งใจจริง ที่จะสร้างสิ่งที่ดีที่งามให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป ขออนุโมทนาสาธุ

★★★★★

คุณอนุราช ไชยตะวงค์
อ.บ้านคุง จ.อุดรธานี

ปกติแล้วผมเป็นคนชอบสนุก ชอบจดจำและอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ มากมาย ซึ่งทำให้จิตใจผมไม่ค่อยสงบ

เพราะชอบคิดเรื่องนั้นเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา ผมได้มาอบรมในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเป็นครั้งแรก เมื่อได้เข้ามาก็เริ่มรู้สึกได้ถึงความสงบ แม้นเพียงได้กลิ่นของธูปเทียนที่จุดบูชาพระรัตนตรัยก็รู้สึกว่าจิตใจสงบและเยือกเย็นขึ้น

ตลอดเวลาของการอบรมครั้งนี้ ผมรู้สึกว่าท่านได้พยายามสอนอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถและไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย โดยเฉพาะหลวงป๋า ในการอบรมได้จัดตารางเวลาของการอบรมไว้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการปฏิบัติธรรม ซึ่งสิ่งหนึ่งที่สำคัญมากในการปฏิบัติธรรมครั้งนี้คือ การทำสมาธิเพื่อให้บรรลุถึงธรรมกาย

การสอนก็สอนเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้รับเข้าใจจนสามารถเข้าถึงธรรมกายได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ผมก็ยังไม่ได้เห็นธรรมกายกับเขาหรอก เพียงเห็นแต่ดวงแก้วเท่านั้น แต่ถึงแม้ว่าผมจะเห็นแค่ดวงหรือถึงธรรมกายก็ตาม กระทั่งไม่เห็นอะไรเลยนั้น ผมก็มีความภาคภูมิใจที่ได้เข้ามาอบรม เพราะทำให้จิตใจของผมสงบ และรู้สึกสบายขึ้นมาก และได้รู้ถึงสิ่งต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะด้านธรรมะ ผมได้รู้ในสิ่งที่ผมไม่เคยรู้ และรู้ซึ้งถึงรสพระธรรมมากขึ้น แม้นว่าการอบรมจะต้องสิ้นสุดลง และผมจะต้องจากไปแต่ผมจะลืมที่นี่เลย ซึ่งผมคิดว่าเป็นดินแดนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง แม้ผมจะจากไปแต่ก็เพียงร่างกายเท่านั้น ส่วนจิตใจยังฝังแน่นอยู่ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ และจะพยายามมาที่นี้อยู่เสมอ

★★★★★

คุณจุฑาพร ภัทรพฤฒานนท์
ตลาดพลู กรุงเทพฯ

เป็นครั้งแรกที่ได้มาอบรมที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ ได้ตั้งใจว่าจะมาเมื่อก่อนเปิดอบรมสัก ๑ สัปดาห์ พอหลายวันผ่านไปใจก็เริ่มคิดว่าอยู่บ้านสบายกว่า ดูหนังสือ ดูโทรทัศน์จะดีกว่าและอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เพราะต้องอบรม ๒ สัปดาห์ พอดีไปพบพี่ช่วยดูดวงให้ ก็ทายว่าตอนนี้ไม่ควรออกจากบ้าน ให้อยู่เฉย ๆ เพราะดาวประจำตัวตกมรณะและอริ จะได้รับอันตราย บาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิต พร้อมกับนำดวงของผู้อื่นในทำนองเดียวกันมายืนยัน และว่าคน ๆ นี้ขณะนี้กำลังนอนสลบอยู่ที่โรงพยาบาล ร่วมเดินแล้วยังไม่ฟื้นเลย เพราะประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ แต่พอตกดึกของคืนวันที่ ๓๐ เมษายน ก็เริ่มคิดถึงเรื่องอบรมอีกและได้ตัดสินใจว่า ถ้าเมื่อเราจะไปปฏิบัติจะเอาธรรมะในคราวนี้แล้วจะต้องเกิดเป็นอย่างที่พี่เขาทำนายไว้ว่า อาจเจ็บป่วยหรือถึงแก่ชีวิต ก็จะลองดู หากมาแล้วจะต้องเสียชีวิตก็ให้มันเสียให้ดู

แต่เมื่อมาถึงที่นี่ ที่สถาบันฯ ได้มาอยู่กลดกับคนอื่น ๆ ทั้งที่ไม่รู้จักใครด้วย กลับไม่รู้สึกอัดอัดอะไรเลยรู้สึกสบาย ๆ และสบายกว่าอยู่ที่บ้านเสียอีก ทั้งที่ไม่ได้ดูโทรทัศน์ ไม่ได้ไปเที่ยวไหน ๆ เมื่ออยู่ได้ ๒-๓ วัน ก็มีการแบ่งกลุ่มนั่งธรรมะกัน ก็ทำตามเขา ให้นั่งก็นั่ง ให้กำหนดดวงก็นึกกำหนดไปตามที่วิทยากรท่านสอนวันแรกนั่งกับอาจารย์มยุรี ก็นั่งไปธรรมดากำหนดไปธรรมดา วันที่สองได้นั่งกับอาจารย์สมจิตร์ นั่งไปก็เห็นอะไรแปลก ๆ คือเห็นเหมือนดวงอาทิตย์สีส้ม ๆ แดง ๆ ส่องแสงจ้ามาก พอมองลึกเข้าไปก็เห็นเป็นขอบวงหลาย ๆ อันซ้อนกัน ขณะเดียวกันก็รู้สึกเหมือนถูกดูดเข้าไป ก็เลยรีบกลับออกมาไม่กล้าดูลึกลงไป กลับมาดูดวงเก่าที่ไม่ใช่แบบดวงอาทิตย์ เพราะไม่ทราบว่าเป็นอะไร เมื่ออาจารย์ถามก็บอกว่าได้เห็นแต่ดวงเฉย ๆ ไม่ได้เล่าสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดให้ฟัง เพราะความไม่รู้อะไรจึงคิดว่าคงไม่มีใครเชื่อและคิดว่าเราคงเห็นแปลกประหลาดไปคนเดียว

ก่อนที่จะได้มานั่งกับอาจารย์สมจิตรนั้น ได้เห็นหลวงป๋าเรียกน้องสองคนให้ไปรับหนังสือปกสีทองคนละ ๒ เล่ม ก็ไม่ทราบว่าเป็นหนังสืออะไร แต่ได้ยินท่านสั่งกับน้องทั้งสองว่า "ห้ามให้ใครดูนะ เป็นของเฉพาะตัว" ในตอนนั้นรู้สึกสงสัย อยากจะรู้ขึ้นมาทันที ก็เลยพูดกับตัวเองว่า "แล้วเราคงได้บ้าง" จากนั้นก็ไม่ได้คิดอะไรอีก และในที่สุดเราก็ได้รับหนังสือปกสีทองถึง ๓ เล่ม จากหลวงป๋าและท่านหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร เพราะได้ปฏิบัติถึงองค์พระ ก็ให้รู้สึกดีใจและขอบคุณท่านมาก ๆ

ชอบใจที่วิทยากรแต่ละท่านเอาใจใส่ต่อลูกกลุ่มดี เมื่อมีคำถามวิทยากรทุกท่านจะพยายามให้คำตอบให้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ถามมากทีเดียว สำหรับหลวงป๋า เมื่อเห็นทีแรกรู้สึกเหมือนท่านดุ พอท่านยิ้มเราก็รู้สึกสบายใจขึ้นมาบ้าง ยิ่งพอได้พูดคุยกับท่าน แม้จะไม่บ่อย ก็รู้สึกว่าท่านมีเมตตามาก ๆ เลย ดูเหมือนท่านช่วยและพยายามช่วยทุกคนทีเดียว เพื่อที่จะให้ได้รู้ ได้เห็น ได้เป็นในสิ่งที่ท่านได้เห็น ได้รู้ ได้เป็นหรือเข้าถึง แต่ดูเหมือนว่าจะมีบางคน ยังไม่เข้าใจในสิ่งที่ท่านทำ แม้ผู้เขียนเองก็อาจจะไม่เข้าใจในความรู้สึกหรือปณิธานที่หลวงป๋าตั้งไว้ทั้งหมด แต่สิ่งที่ได้รับจากที่นี่ จากสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายนี้ บอกได้เลยว่า "มันมากเกินพอ" เพราะเพียงแค่การแก้ไข การเห็นผิด คิดผิด ยึดผิด ไปเป็นเห็นถูก คิดถูก ยึดถูก นี่ก็เกินแก่การกล่าวพรรณาคุณแล้ว แต่หลวงป๋าท่านก็ยังไม่หยุดแค่นั้น ท่านทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ ท่านเสียสละมากเพื่อทุก ๆ คน

สุดท้ายนี้ขอกราบอนุโมทนาบุญทุก ๆ ท่าน ที่ได้มีส่วนในโครงการนี้ไม่ว่าจะเป็นหลวงป๋า วิทยากรฝ่ายสงฆ์ วิทยากรฝ่ายฆราวาส เจ้าหน้าที่ที่ให้ความสะดวกต่าง ๆ ทั้งทางโรงครัวและผู้ปฏิบัติธรรมทุก ๆ ท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

★★★★★

ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ

โดย **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล**

***ถาม** : เมื่อเริ่มปฏิบัติธรรมเห็นดวงแก้วอยู่ข้างหน้า ไม่สามารถน้อมเข้ามาได้ ควรทำอย่างไรจึงจะน้อมเข้ามาในตัวได้*

ตอบ : วิธีปฏิบัติ ก็ให้เหลือบตากลับนิด ๆ ในขณะที่หลับตาภาวนาอยู่ พร้อม ๆ กับรวมใจหยุดนิ่งตรงศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือ มีที่หมายเป็นจุดเล็กใส พยายามจดจำอารมณ์ที่เห็นดวงแก้วใสนั้นไว้แล้วนึกให้เห็นดวงแก้วใสนั้นปรากฏขึ้นที่ศูนย์กลางกาย โดยกำหนดใจให้เห็นจุดเล็กใสตรงศูนย์กลางดวงแก้วใส ณ ที่ศูนย์กลางกายนั้นไว้ให้มั่น เพื่อให้ใจอันประกอบด้วย เห็น จำ คิด รู้ มารวมหยุดเป็นจุดเดียวกัน หยุดในหยุดกลางของหยุดนิ่งลงตรงนั้น ถ้าใจจะซัดส่ายหรือฟุ้งซ่านออกนอกตัวก็ให้มีสติรู้เท่าทันในนิวรณ์กิเลสเช่นนั้น และกำหนดบริกรรมภาวนาว่า "สัมมาอะระหัง" ๆ ๆ เพื่อประคองใจให้หยุดนิ่งลงตรงนั้น

ไม่ช้า ใจจะรวมลงหยุดเป็นจุดเดียวกัน ก็จะเห็นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสสว่างปรากฏขึ้นมาเอง

เมื่อใจหยุดนิ่งดีแล้วก็ปล่อยตาซึ่งเหลือบกลับให้เป็นไปตามธรรมชาติต่อไป เห็นแล้วก็อย่าตื่นเต้น ให้รวมใจหยุดในหยุดกลางของหยุดกลางของกลางดวงใสสว่างนั้น หยุดนิ่งถูกส่วนศูนย์กลางก็จะขยายออก และจะเห็นดวงใสสว่างละเอียดยิ่งกว่าเดิมปรากฏขึ้นมาใหม่เรื่อย ๆ คือ ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ใสละเอียดที่สุด

เมื่อหยุดในหยุดกลางของหยุด ศูนย์กลางจะขยายออกแล้วจะเห็นกายในกาย ณ ภายในของเราปรากฏขึ้นมาเอง ก็ให้ดับหยาบไปหาละเอียด คือละความรู้สึกอันเนื่องด้วยกายหยาบเข้าไปเป็นกายละเอียด พร้อมกับรวมใจหยุดนิ่งลงไปที่ศูนย์กลางกายละเอียด ๆ ที่ปรากฏขึ้นมานั้นให้ใสละเอียดหมดทั้งดวงธรรมและกาย เมื่อกายในกายปรากฏขึ้นใหม่ก็ให้ปฏิบัติตามแบบเดิม คือดับหยาบไปหาละเอียด เป็นกายที่ละเอียด ๆ นั้น รวมใจหยุดในหยุดกลางของหยุดให้ใสละเอียดทั้งดวงและกายเรื่อยไป โตใหญ่ ใสละเอียดไปตามกายจนถึงธรรมกายที่สุดละเอียด

***ถาม** : บางครั้งเห็นดวงแกว่งลอยไปด้านซ้ายบ้าง ด้านขวาบ้าง หรือวิ่งเป็นวงบ้าง จะทำอย่างไร ? เพราะรู้สึกปวดหัว*

ตอบ : ขณะปฏิบัติภาวนาอยู่เช่นนั้น ให้เหลือบตากลับขึ้นนิด ๆ พร้อมกับกำหนดใจให้เห็นจุดเล็กใส ตรงศูนย์กลางกายนิ่ง ๆ เข้าไว้ ไม่ต้องใช้ใจบังคับดวงที่แกว่งนั้น ดวงจะเลื่อนไปไหนก็ช่าง อย่าตามอย่าเสียดาย คงให้รวมใจหยุดนิ่ง ๆ คือนึกให้เห็นจุดเล็กใสตรงศูนย์กลางกายไว้ให้มั่น กลางของกลางเข้าไว้ จะใช้บริกรรมภาวนาว่า "สัมมาอะระหัง" ๆ ๆ ณ ตรงจุดเล็กใสนั้นช่วยด้วยก็ได้

ไม่ช้าใจจะหยุดนิ่งและก็จะปรากฏดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายใสแจ่มขึ้นมาเอง แล้วก็ดำเนินตามข้อ (๑) ย่อหน้าที่ ๓ ต่อไป

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือขณะปฏิบัติภาวนาอย่าบังคับใจที่จะให้เห็นจนเกินไป เพราะจะทำให้เกร็งและปวดศีรษะ ให้ผ่อนใจพอดี ๆ แล้วจะค่อย ๆ เห็นชัดเอง

***ถาม** : ทำอย่างไรเมื่อผู้ปฏิบัติธรรมได้องค์พระใหม่ ๆ จะรักษาองค์ธรรมกายให้ชัดอยู่ได้นาน ๆ*

ตอบ : ธรรมกายนั้นอุบัติขึ้นเพราะความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจ จากธรรมปฏิบัติ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ จะรักษาธรรมกาย จึงต้องรักษากาย วาจา และใจของตนให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ โดย

(๑) เว้นจากกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต ประพฤติแต่ กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต กล่าวคือ

ไม่เจตนา ฆ่าสัตว์-ลักฉ้อ-ประพฤติผิดในกาม ไม่ติดอบายมุข เช่น นักเลงสุรา นักเลงผู้หญิง นักเลงการพนัน และไม่หมกมุ่นอยู่แต่กับพัสดุกาม เป็นผู้มีใจโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ร่วมโลก รู้จักแบ่งปันทรัพย์และความสุขส่วนตนแก่ผู้อื่น มีสันโดษในคู่ครองของตน และไม่เสพติดสิ่งเสพติดมึนเมาให้โทษอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาททั้งปวง

ไม่มักพูดจาโป้ปดมดเท็จหลอกลวงผู้อื่น-พูดคำหยาบ-สาบถสาบาน-พูดยุแยกให้เขาแตกสามัคคีกัน และไม่พูดจาเหลวไหลไร้สาระ จนเป็นอาจินต์ จงพูดแต่คำพูดที่จริง พูดแต่คำพูดที่สุภาพไพเราะ อ่อนหวาน พูดแต่คำพูดที่เป็นสิริมงคลมีแก่นสารมีสาระประโยชน์ เป็นปกติ

ไม่เป็นคนมักโกรธ พยาบาท ปองร้ายผู้อื่น เป็นผู้มักไม่ลุแก่โทสะ ตัณหาราคะ ไม่โลภ และเห็นแก่ตัวจัด ไม่หลงมัวเมาในเรื่องหรือสิ่งที่เป็นโทษ ที่มิใช่พระธรรมวินัย ให้เป็นผู้ดำรงอยู่แต่ในพระธรรมพระวินัย เป็นผู้มีหิริโอตตัปปะ และมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาต่อกัน

(๒) หมั่นมีสติสัมปชัญญะ รู้เท่าทันจิตที่มักใฝ่ชั่วด้วยอำนาจของกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน และมิจฉาทิฏฐิ มีความสำรวมระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เมื่อกระทบเข้ากับรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งสัมผัสทางกาย มิให้หลงเคลิบเคลิ้มสยบอยู่ในอารมณ์ที่น่ารัก และมิให้หลงเคียดแค้นชิงชังในอารมณ์ที่ไม่น่ารัก อันเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กิเลสฟุ้งและให้ตัณหา อุปาทาน เข้าครอบงำได้

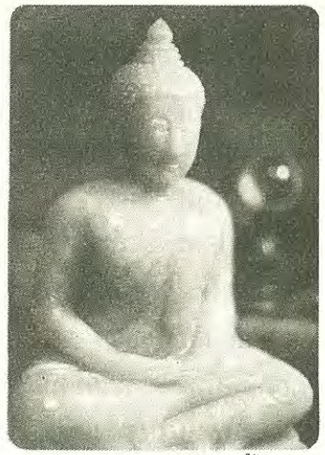

(๓) เพียรละกิเลสที่เกิดขึ้นแล้วในสันดาน โดยมีสติสัมปชัญญะรู้เท่าทันกิเลส ตัณหา อุปาทาน ที่เกิดขึ้นในจิตใจอยู่เสมอ และเพียรระวังป้องกันมิให้กิเลสเกิดขึ้นใหม่อีก เพียรยังกุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน และรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เสื่อมด้วยธรรมปฏิบัติมีทานกุศล ศีลกุศล และภาวนา-กุศล ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ยามว่างจากธุรกิจหน้าที่การงานก็ให้หมั่นเจริญภาวนา ทำนิโรธ ดับสมุทัย (ปหานอกุศลจิต) พิสดารกายสุดกายหยาบกายละเอียด เพื่อชำระและรักษาธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ ให้ใสสะอาดอยู่เสมอ อย่างน้อยที่สุดก็ให้หมั่นจรดใจสักเสี้ยว-หนึ่งของใจไว้ ณ ศูนย์กลางธรรมกาย หรือพระนิพพาน หรือต้นธาตุต้นธรรมที่สุดละเอียดตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้อยู่เสมอ

(๔) ควรหมั่นพบครูอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชชาธรรมกาย เพื่อฝึกวิชชาชั้นสูงต่อ ๆ ไปก็จะช่วยให้ธรรมเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปไม่รู้เสื่อมถอย

ถาม : *หัวแก๊สคืออะไร มีอานุภาพอย่างไร*

ตอบ : นี้เป็นวิชชาธรรมกายชั้นสูง เป็นวิชชาสะสางธาตุธรรมให้สะอาดบริสุทธิ์จากธาตุธรรมของภาคดำ และภาคกลาง ๆ ให้เป็นแต่ธาตุล้วนธรรมล้วน มีคำสอนของพระเดชพระคุณหลวงพ่อปรากฏอยู่ในหนังสือ**อาสวักขยญาณชั้นสูง** ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อ**พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา วัดปากน้ำภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน จะพิจารณาแจกให้เฉพาะผู้ปฏิบัติภาวนาที่ถึงธรรมกายแล้ว

หัวแก๊ส คือ ธาตุล้วน ธรรมล้วน อันบริสุทธิ์ที่สุดของพระพุทธเจ้าต้นธาตุต้นธรรม ซึ่งแวดล้อมด้วย**แก๊สกรด** คือ ธาตุล้วนธรรมล้วนของพระพุทธเจ้ากลางธาตุ กลางในกลางธาตุและปลายธาตุอยู่ซ้าย-ขวา-หน้า-หลัง ของท่านโดยรอบเห็นเป็นจุดเล็กใสบริสุทธิ์ มีรัศมีสว่าง ละเอียด-ยิบ ๆ นับอสงไขยไม่ถ้วนเต็ม**อายตนนิพพานเป็น** (ผ่านพ้นอายตนนิพพานถอดกายหรือนิพพานตายของพระพุทธเจ้าที่เข้าอนุปาทิเสสนิพพานนับไม่ถ้วน ไปแล้ว) ที่สุดละเอียดในเขตธาตุเขต-ธรรมของพระพุทธเจ้าองค์ต้นธาตุต้นธรรมองค์ที่สุดหนึ่ง ๆ

หัวแก๊สนั้นทรงบริสุทธิ์ สมบูรณ์ บริบูรณ์ด้วยบุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ อำนาจ (ในการปกครองธาตุธรรม) สิทธิ และเฉียบขาด จึงมีพุทธานุภาพสูงที่สุดในการชำระสะสางธาตุ-ธรรมของสัตว์โลกให้สะอาดบริสุทธิ์จากธาตุธรรมของภาคดำและภาคกลาง ๆ

ผู้ปฏิบัติได้เข้าถึงและทรงอยู่ในธาตุธรรมนั้นย่อมยังบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ ของตนให้บริสุทธิ์และสมบูรณ์ บริบูรณ์ยิ่งขึ้น กิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ย่อมลดลง ภูมิธรรมและภูมิปัญญา (วิปัสสนาปัญญาและโลกุตตรปัญญา) ย่อมเจริญและให้ถึงมรรค ผล นิพพาน ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

ในทางโลกเมื่อปฏิบัติได้เข้าถึงและทรงอยู่ในธาตุธรรมที่สุดละเอียด บริสุทธิ์ผ่องใส่เช่นนั้นเพียงไร ธาตุธรรมและเห็น จำ คิด รู้ (ใจ) ของทุกกายสุดกายละเอียดตลอดถึงกายหยาบย่อมบริสุทธิ์ผ่องใสตามเพียงนั้น และย่อมยังผลให้ธาตุธรรมส่วนหยาบได้แก่ของกายมนุษย์หยาบ (กายเนื้อ) ได้รับผลเป็นความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขในชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมดีขึ้นตามส่วนด้วย แม้อธิษฐานจิตปรารถนาสิ่งใดในทางที่ชอบ ที่ควร ณ ที่สุดละเอียดนั้น ย่อมได้ผลมาก พุทธานุภาพของ**หัวแก๊ส**นั้นมีมากมายนับประมาณไม่ได้ แต่อาตมาบอก ณ ที่นี้ได้เพียงเท่านี้แล.

เจริญพร

ขอเชิญเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับทั้งชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุน**ให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี** (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และ**ไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป** และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับ**ท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตน จะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ โดยเสียค่าบำรุงกลด** เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุดและใช้การต่อไปไม่ได้ต่อไปด้วย ดังต่อไปนี้

อยู่ ๑ – ๕ วัน	บำรุงกลด ๑๐๐ บาท
อยู่ ๖ – ๑๐ วัน	บำรุงกลด ๒๐๐ บาท
อยู่ ๑๐ – ๑๕ วัน	บำรุงกลด ๒๕๐ บาท

๔. ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่ติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔:๐๐ น. ตื่นนอน (สัญญาณเสียงระฆัง)

๐๔:๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม

๐๖:๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

๐๗:๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต

๐๘:๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา

๐๙:๓๐ น. ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

๑๑:๐๐ น. รับประทานอาหาร แล้วพักผ่อนตามอัธยาศรัย

๑๔:๐๐ น. รับฟังธรรมบรรยาย

๑๗:๐๐ น. ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรม แล้วพักทำธุระส่วนตัว

๑๙:๓๐ น. เจริญภาวนาธรรม

๒๑:๓๐ น. ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศรัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คุณตฺตโม) และ **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่**ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)**

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทาน ภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

เวลา ๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

เวลา ๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

เวลา ๑๒.๓๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปโดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อยให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาสควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

ที่พระอุโบสถ วัดสระเกศฯ ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษา ทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. **ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น** ที่วิหารเจริญภาวนา (ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกัน) ทุกวันศุกร์มีรถออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ เวลา ๑๘.๓๐ น. และรับกลับในวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐ น.

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ณ สถาบันฯ โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใดเป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดการดังนี้

๓๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. ที่**ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการ "ธรรมปฏิบัติ" ทางช่อง ๙ อสมท.

ทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๓ และที่ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.

รายการธรรมะ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง ๑๑

ทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน เวลา ๘.๐๐ — ๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน"

ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุยานเกราะ** ๗๙๒ กรุงเทพฯ ทุกวัน**อังคาร, พฤหัสบดี** เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุ ททท** (ภาคปกติ) ของ อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวั**นอาทิตย์** เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

๓.**สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** ของกรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวั**นอาทิตย์** (ก่อนปิดรายการ)

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงฯ
ที่ฐานพระประธานประจำศาลาอเนกประสงค์

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเปิดโอกาสให้สาธุชน บรรจุพระผงสมเด็จพระธรรมกาย พระบูชาต่าง ๆ ที่จัดสร้างโดยมูลนิธิฯ ไว้ที่ฐานของพระประธานปางปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ประจำศาลาอเนกประสงค์ เพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาและบูชาพระรัตนตรัย ท่านสาธุชนที่มีจิตศรัทธาบูชาและบรรจุได้ตามกำลังศรัทธา หรือเป็นชุด ๆ ดังนี้ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๑. บูชาตามกำลังศรัทธา มูลค่าบูชาองค์ละ ๒๕ บาท

๒. ชุดบูชาอริยสัจ ๔ เป็นไปในญาณ ๓ มีรอบ ๑๒ จำนวนพระ ๑๒ องค์ มูลค่าบูชา ๓๐๐ บาท

๓. ชุดบูชากิจ ๑๖ จำนวนพระ ๑๖ องค์ มูลค่าบูชา ๔๐๐ บาท

๔. ชุดบูชาโพธิปักขิยธรรม จำนวนพระ ๓๗ องค์ มูลค่าบูชา ๙๒๕ บาท

๕. ชุดพิเศษ

จำนวนพระ ๑๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๒,๕๐๐ บาท

จำนวนพระ ๒๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๕,๐๐๐ บาท

จำนวนพระ ๔๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๑๐,๐๐๐ บาท

ติดต่อบูชาได้ที่ **พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร** หรือที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ท่านที่ต้องการบรรจุด้วยตนเองทางมูลนิธิฯ จะเปิดให้บรรจุได้ทุกวันเสาร์ต้นเดือน และระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ เถรานุเถระ(๑ — ๑๕ พฤษภาคม และ ๑ — ๑๕ ธันวาคม ของทุกปี)

ท่านผู้มีจิตศรัทธาประสงค์ที่จะสนับสนุนการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติประการหนึ่งประการใด เพื่อเป็นธรรมทานที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นทานที่ยิ่งกว่าทานใด ๆ โปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพตามกำลังศรัทธาได้ที่ :

๑. ท่านเจ้าคุณ**พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ (ที่ตึกบวรเทพมุนี) กทม. ๑๐๑๖๐ (หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่ายเงินทาง ปณ. พลับพลาไชย)

๒. **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕ (หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง ปณ. พลับพลาไชย)

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร. .....

ประสงค์จะ

☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์

☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไปเป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์

เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน .....บาท

หยุด

ญาณรัตนะ

ในบรรดาธรรมของพระพุทธเจ้า ที่หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้แนะนำให้มาปฏิบัตินั้น จะมีอยู่สิ่งหนึ่งที่มักจะพบเห็นว่า หลวงพ่อท่านได้เน้นอยู่เสมอคือคำว่า "หยุด" "หยุดในหยุด" "กลางของหยุดในหยุด"

หากจะพิจารณาคำสอนของหลวงพ่อแล้ว คำนี้มีความหมายมาก นับแต่ความหมายโดยทั่วไป และความหมายที่แยบยลต่างลึกซึ้งในหลักธรรมการปฏิบัตินับแต่เบื้องต้นไปจนกระทั่งเบื้องกลาง และเบื้องสูงดังต่อไปนี้

เบื้องต้น คือหยุดที่กระทำสิ่งที่ไม่ดีภายนอก ด้วยการกระทำทางกายและวาจาที่จะเป็นทุกข์เดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น หยุดกระทำความชั่วทางกาย อันได้แก่ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติผิดในกาม การดื่มสุรายาเสพติด

การพูดปด พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ ซึ่งเป็นการหยุดการกระทำที่เป็นอกุศลกรรมทั้งหมดที่จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนขึ้นได้

เบื้องกลาง คือการหยุดทางใจ หยุดการซัดส่ายของจิตใจที่จะออกไปจากฐานที่ตั้งของใจ หยุดการกระทำทางใจที่จะทำให้เกิดทุกข์ อันได้แก่ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดภพเกิดชาติอีกนับไม่ถ้วน หยุดความว้าวุ่นจิตใจที่จะเกาะเกี่ยวอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ และความทะยานอยากในจิตใจให้เกิดกิเลส ความวิตก ห่วงใย ให้ขาดออกจากจิตใจ

เบื้องสูง คือการหยุดในหยุดเข้าไปในจุดศูนย์กลางกายอันเป็นกำเนิดธาตุธรรมเดิมที่สะอาดบริสุทธิ์ เข้าสู่กายที่ละเอียด ๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อเข้าถึงธรรมกายภายในตัวของทุกคนและสามารถเข้าถึงพระนิพพานได้ หยุดในหยุด เข้ากลางของกลาง ไม่ว่าจะเป็นศูนย์กลางดวงหรือศูนย์กลางกายที่ละเอียดเข้าไปจนสุดละเอียดจะเกิดผลานิสงส์มาก เป็นทั้งการกำจัดกิเลสภายในตัวและการลดภพลดชาติให้สิ้นลงได้

ไม่หยุดไม่ถึงพระ จึงเป็นหลักธรรมอันประเสริฐสำหรับทุกคนที่จะได้พึงให้ความสำคัญและหมั่นทำใจให้หยุดให้นิ่งอยู่ ณ ศูนย์กลางกายเสมอ ๆ เพราะที่ศูนย์กลางกายคือทะเลบุญ เพราะหยุดใจในการปฏิบัติธรรมให้เข้าสู่สุดละเอียด กลางของกลาง แม้จะเป็นระยะเวลาไม่นาน แต่เป็นการฝึกการละกิเลสให้ขาดออกจากใจ ก็จะเป็นธรรมทานอันเยี่ยมที่จะมีผลไปทุกภพทุกชาติ เพราะจะมีผลให้การคิด การพูด การกระทำได้รับการกลั่นกรองให้ดีขึ้น มีวิจารณญาณไตร่ตรอง ใคร่ครวญมากขึ้นกว่าเดิม และมีผลให้ทั้งทานกุศล ศีลกุศล และภาวนากุศล เพิ่มขึ้นตามลำดับของการเข้าถึง การดำเนินชีวิตทั้งหมดทั้ง ทางโลก และทางธรรมก็จะเจริญขึ้นตามลำดับ

หากจิตใจของคนเรา ไม่เคยรู้จักคำว่าหยุดเลย ก็จะเปรียบเสมือนสวะที่ถูกกระแสน้ำพัดลอยไปอย่างไม่มีจุดหมาย เหมือนกับบุคคลที่วิ่งวนอยู่ในวงกลมอยู่ตลอดเวลา ไม่รู้จักจุดศูนย์กลางของวงกลมนั้น คำว่า "หยุด" จึงเป็นคำที่เมื่อทุกท่านได้ใคร่ครวญตามหลักคำสอนของหลวงพ่อวัดปากน้ำ แล้วก็จะพบพระนิพพานภายในใจ เพราะเหตุว่า **ไม่หยุดไม่ถึงพระ ไม่ละไม่ถึงธรรม**

■■■■

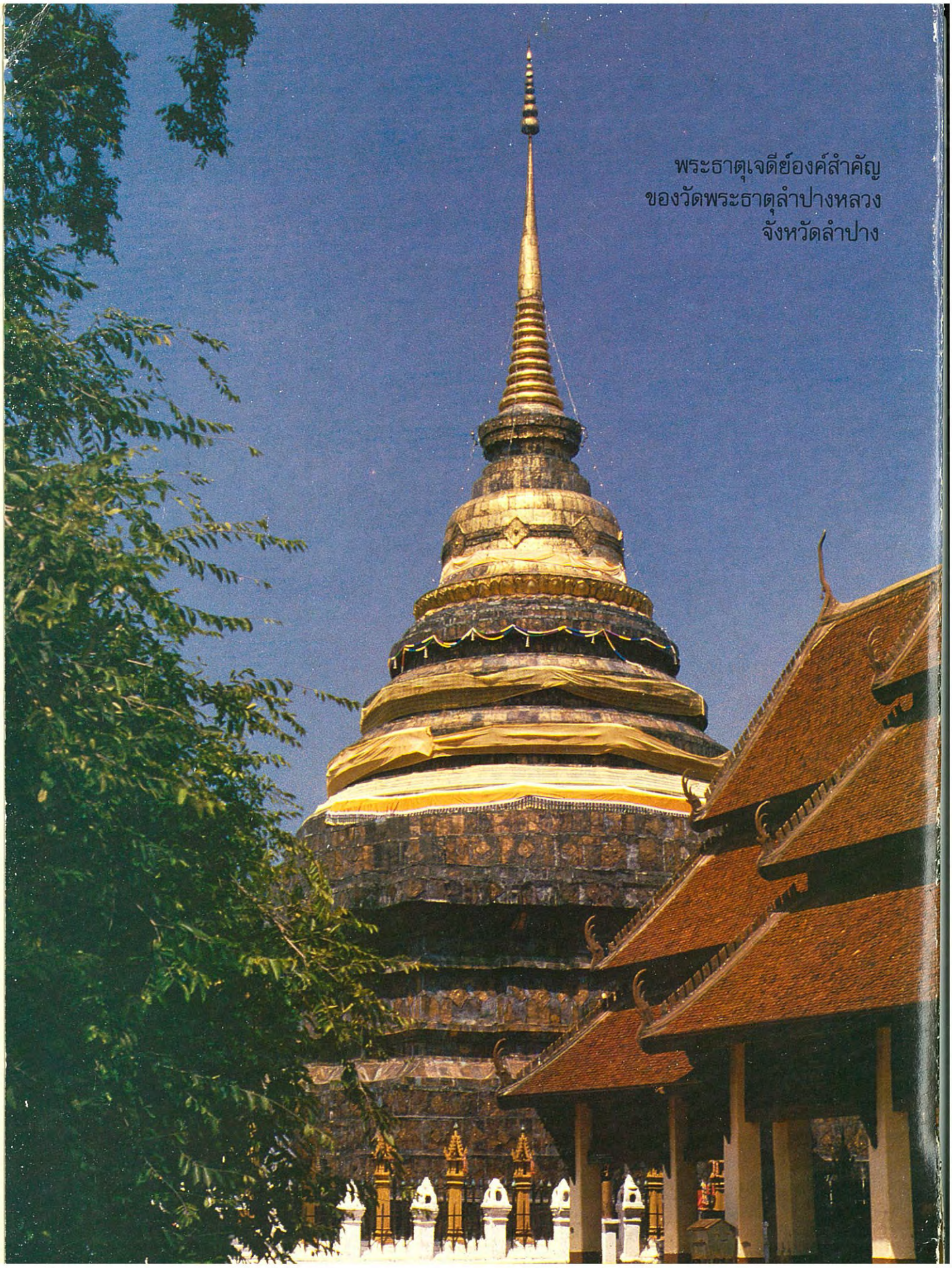

พระธาตุเจดีย์องค์สำคัญ
ของวัดพระธาตุลำปางหลวง
จังหวัดลำปาง